

הישיבה השבע-עשרה של הכנסת השתים-עשרה

יום שלישי, כ"ו בטבת התשמ"ט (3 בינואר 1989)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. הצהרות אש"ף ועמדת ישראל

נרצחו 26 איש, במאי 1972; חטיפת הספורטאים הישראלים במינכן ב-1972, ורציחת 11 מהם; רצח 24 התלמידים במעלות במאי 1974; הרצח במלון "סבוי" של שמונה אזרחים ושלוש חיילים, במאי 1973; רצח 33 איש בכביש החוף במרס 1978; הרצח במשגב-עם באפריל 1980, שלושה נרצחו, ובהם תינוק בן שנתיים; חטיפת הספינה "אכילה לאורו" באוקטובר 1985 ורצח ליאון קלינגהופר; פיצוץ מטוס TWA באפריל 1986, ארבעה נרצחו, ביניהם אם וילדתה.

למרות כל פעולות הטרור לא הצליח ולא יצליח אש"ף להשיג את מטרותיו, ועל כן הבין שבדרך הטרור כלבד לא תצליח דרכו, וכי הוא זקוק להכרה בין-לאומית. בד בבד היה כרוך למנהיגי אש"ף, כי המשך הבלטת מטרותיו האמיתיות והסופיות, קרי: חיסול מדינת ישראל, חקשה עליו לזכות בהכרה הבין-לאומית. לפיכך, עוד ב-1974 קיבל אש"ף את ההחלטה על תוכנית השלבים, שאמורה למקד את תשומת הלב הפומבית בשלב הראשון, שהוא הסגת ישראל והחלשתה, ובכך ליצור את הבסיס-המעשי לשלב השני, שהוא חיסולה המוחלט של ישראל.

בחודשים האחרונים מנהל אש"ף מערכת הטעיה ורמייה בקנה-מידה חסר תקדים, מערכה-שהיא חלק מתוכנית השלבים הזאת.

עם זאת, למרות כל ניסיונות מכונת התעמולה האש"פית, ממשיך פרצופו האמיתי של הארגון להיחשף. יש לכך עדויות רבות. ניתן למצוא אותן בהתבטאויות ראשי הארגון, ודווקא לאחרונה.

ההוכחה, אולי הנוראה והבולטת מכולן, מצויה בדבריו של יאסר ערפאת בריאד שלשום: "כל מנהיג פלשתיני שיקרא להפסקת האינתיפאדה חושף את עצמו לכדורי בני עמו ומסתכן באובדן חייו. אש"ף כבר ידע כיצד לטפל בו". אם זה איננו טרור, אינני יודע מה זה טרור, אדוני היושב-ראש.

ערפאת זה האיש שמצד אחד פועל למניעת כל סיכוי להיחברות, שהיא משוחררת מאלימות ומטרור, ומצד שני מאחז את עיני העולם כולו בדבריו על שלום כולל, שלום הכולל, כנראה, את כולם פרט למדינת ישראל עצמה.

אדוני היושב-ראש, כולנו מכירים את האמנה הפלשתינית, אמנה שבה חרת אש"ף על דגלו את חיסולה של מדינת ישראל. ואני אצטט, ברשותך, כמה סעיפים מהאמנה הזאת: "המאבק המזוין כדרך יחידה להשגת מטרותיו של אש"ף"; "איי-הכרה בהחלטת החלוקה ובהקמת מדינת ישראל".

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
זה נושא למחקר היסטורי, אדוני השר. אנחנו שואלים מה יהיה מהיום והלאה.

שר החוץ מ' ארנס:
גם זה וגם זה. לא נשכח את העבר, נסחכל אל העתיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. הסעיף על סדר-היום שלנו: הצהרות אש"ף ועמדת ישראל. יפתח את הדיון שר החוץ.

כבוד שר החוץ משה ארנס, בבקשה.

שר החוץ מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדינת ישראל, מאז הקמתה לפני 40 שנה, לא חדלה ליום אחד מהמאמץ להגיע לשלום עם שכנותיה. עם הקמת המדינה הושיטו מנהיגי יד לשלום לעבר שכנותיה, יד שנדחתה שוב ושוב תוך כדי ניסיונות לחסל את המדינה בעודה באיבה ולהשמיד את שארית הפלטה של עמנו.

מאז, פעם אחר פעם, חזרו ההתקפות של אויבינו על מדינתנו הקטנה, מתוך רצון להכניעה.

כל אלה, עם כל הכאב והשכול, לא גרעו כמלוא הנימה משאיפתנו הכנה להגיע לשלום עם שכנינו, לקטוע את מעגל האיבה ולשים קץ לשפיכות הדמים שנכפתה עלינו.

גם היום, אדוני היושב-ראש, ניתן לומר שהבית הזה, בלא הבדל סיעה, מאוחד כולו בשאיפה לשלום, ומתחייב מאחורי ממשלת ישראל במאמציה להשיגו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא נכון.

שר החוץ מ' ארנס:

יכולים להיות הבדלי גישה לגבי הדרכים להשגת השלום, תוך הבטחת קיומה וחוסנה של המדינה שלנו. אבל מן הראוי לקבוע שהשלמה עם אלימות והכניעה לטרור לא רק שאין בהן כדי לקרב את השלום, אלא יש בהן כדי להרחיקו.

אדוני היושב-ראש, אש"ף הוא ארגון הטרור המוביל בעולם במשך 25 השנים האחרונות. זהו ארגון-גג לקבוצות טרור המתחרות ביניהן באכזריות ובקיצוניות. אש"ף הביא את הטרור לכל בית בעולם המערבי, לכל יישוב במדינות הדמוקרטיות.

אש"ף הוא ארגון הטרור הראשון שחטף מטוס באוויר, הארגון הראשון שחטף ספינה במרחבי הים, הארגון הראשון שחטף ילדים ונשים כבני ערובה, הארגון הראשון שפגע בספורטאים באולימפיאדה, הארגון שיצר את כל סוגי הטרור והרצח האפשריים.

אש"ף הותיר סימנים עקובים מדם בכל רחבי העולם. מעשי הרצח שביצע הם רבים ונוראים, ודי אם נזכיר אחדים מהם.

חטיפת מטוס ראשונה, מטוס "אל על" שנחטף לאלג'יר ביולי 1968, ומאז היו אין ספור חטיפות מטוסים; ההתקפה על אוטובוס הילדים ממושב אביבים במאי 1970, תשעה ילדים ומורים נרצחו; התקפת הדמים בנמל התעופה בן-גוריון שבה

של הפשרה, של התפייסות ושל התקרבות, ובעיקר עולם של דיבור. כולם, אדוני שר החוץ, מדברים עם כולם, גם אויבים מושבעים, גם במקרים שהיה נדמה שאי אפשר להיכנס ואי אפשר לגשר על פני הפערים. ארצות-הברית מדברת עם ברית-המועצות, ברית-המועצות מדברת עם סין, סין מדברת עם הודו, הודו מדברת עם פקיסטן, פקיסטן מדברת עם אפגניסטן, ברית-המועצות, מעצמה גדולה, מדברת עם מורדי אפגניסטן. מי לא מדבר עם מי? ארצות-הברית מדברת עם אנגולה, אנגולה מדברת עם דרום-אפריקה, הסנדיניסטים מדברים עם ה"קונטראס". ובתוך הים הנרגע הזה, הים הבין-לאומי הנרגע הזה, רק ישראל מודקרת לעין ומתנשאת כצוק של סיור, כקרחון של תוקפנות, כשרטון שכל מאמצי השלום מתנפצים עליו.

ומי עומד על ראש הצוק הזה? על ראש הצוק הזה עומד המערך, שאולי רוצה לעשות שלום אבל לא יכול, לא יכול; ועומד הליכוד, שאולי יכול לעשות שלום אבל לא רוצה. המערך שלא יכול, נסחם עליו הגולל, והליכוד שלא רוצה, כופין אותו עד שיאמר: רוצה אני. וארצות-הברית וברית-המועצות ומחנה השלום הישראלי ודעת הקהל בישראל ואש"ף, אם הוא רוצה לשחף פעולה קונסטרוקטיבית, יכפו על הליכוד אולי לא פתרון, אבל יכפו על הליכוד משאומות, שיכול להיפתח כבר בעוד שנה-שנתיים. אבל אל הליכוד והמערך אני עוד אחזור.

אברהם בורג (המערך):
רק זה לא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אמרנו הרבה מאוד שנים? קודם אמרנו שאש"ף צריך להצהיר. מה הוא צריך להצהיר? — שהוא מכיר בזכותה של ישראל להתקיים, שהוא מאמץ את 242, שהוא מתנער מהטרור. ועכשיו אומרים דברים חדשים, עכשיו יש סיפור חדש: לא די במה שאש"ף אומר, לא די במה שאש"ף מצהיר, אלא הוא צריך לעמוד עכשיו במבחן המעשה. ויוני המערך, גם הן אומרות שעכשיו המבחן הוא מבחן המעשה. ואני רוצה לומר: הכלים.

אורה נמיר (המערך):
אתה על הכול אומר: הכלים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מדוע? כי באופן פרדוקסלי המבחן הקשה ביותר הוא מבחן ההצהרה. תשאלו: איך זה? הכיצד מבחן ההצהרה? רק מלים? מלים הרי כל כך קל להפריח, מלים הרי פורחות באוויר. ואני רוצה לומר: אם מבחן ההצהרה הוא כל כך קל, מדוע זה היה כרוך בקושי כל כך גדול עד שהגענו להצהרה הזאת? אביא דוגמה: הליכוד מוותר כבר זה זמן על הגדה המזרחית של הירדן. אבל אני רוצה לראות שהליכוד יכריז שהוא מוותר על שתי גדות הירדן. ההכרזה היא הקשה, ההודאה כפומבי היא הקשה, הוויתור המילולי הוא הקשה.

אביא דוגמה נוספת: כבר מזמן אין הליכוד בונה בפועל התנחלויות חדשות. יש התרחבויות של ההתנחלויות הקיימות, אבל לא בונים התנחלויות חדשות. ההתנחלות האחרונה קמה — אינני יודע מתי זה היה, לפני 2,000 שנה בערך. אבל נראה, אם זה כל כך קל, נראה אתכם אומרים: אנחנו מכריזים — כפי שאתם עושים בפועל — על אי-הקמת ההתנחלויות. זה הרבה יותר קשה, משום שכאן אתם צריכים לוותר על ה"אני מאמין" שלכם, על הדיבור העיקרי שלכם. מבחן ההצהרה הוא מבחן קשה הרבה יותר ממבחן המעשה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המחדקמת לשלום):
אבל לא לעסוק בהיסטוריה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת מיעארי, קראת קריאת ביניים, קיבלת תשובה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:
רק בהסכמת השר.

שר החוץ מ' ארנס:
"הקביעה שהיהודים הם דת ולא עם ומכאן שאין להם זכויות לאומיות והצגה של הציונות כתנועה גזענית ריאקציונית ופאשיסטית."

אדוני היושב-ראש, מאז הקמת המדינה ועד היום היה ארגון אש"ף אחד המכשולים הגדולים ביותר בדרך לשלום. כל נכונות כיום לדבר עם אש"ף מאותתת לארגוני טרור בעולם, שלא כדאי להם להפסיק את הטרור אלא דווקא להסלימו. השלום ילך וירחק מאתנו ככל שכוחו ומעמדו של אש"ף ילכו ויתחזקו.

אין כמדינת ישראל השואפת לשלום. אנו משלמים על העדר השלום ביקר לנו מכול, בחיי בנינו. השלום הוא הדבר החשוב ביותר על סדר-יומנו: שלום עם ביטחון, שלום שלא יסכן את ביטחון תושבינו, ביטחון תושבי ישראל.

ממשלת ישראל נמצאת עתה בתהליך של בחינת האפשרויות השונות, בתהליך של גיבוש עמדות ויוזמות. ישראל ותושביה זקוקים לשלום. כל תושבי המזרח התיכון זקוקים לשלום. ולכן, למרות המכשולים, יש סיבה לקוות להתקדמות משמעותית לקראת השלום בשנה הקרובה. אני מאמין כי שנת 1989 אכן תהיה שנת התקדמות בתהליך השלום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אנחנו מוכנים לעשות למען זה, אדוני השר?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה לשר החוץ.

חברי הכנסת, אנחנו נגשים לדיון. הוקצו שעותיים לדיון סיעתי. רשות הדיבור לראשון המשתתפים בדיון, לחבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם אינני טועה זה היה נאומי הראשון של יידי מישא ארנס כשר החוץ, ואני ממברך אותו, כמוכן, על נאום הבכורה שלו, אבל אינני ממברך אותו על תוכנו של הנאום. זה היה נאום שכאילו הוציאו אותו מן הנפלטין, מתהום הנשייה, מן העבר הרחוק, נאום מכויז ומאכזב, שהוא מחוץ לזמן ומחוץ למקום.

אין בינינו אולי ויכוח על מה שאש"ף היה, אבל יש בינינו ויכוח נוקב על מה שאש"ף עכשיו ועל מה שהוא יהיה. יש בינינו ויכוח נוקב בשאלה האם אפשר או אי אפשר לעשות שלום בזמן הקרוב והנראה לעין.

העולם של היום, כפי ששר החוץ יודע — אני מקווה שהוא יודע את זה, אני מקווה שהוא נושא לפעמים את עיניו אל העולם ורואה מה מתרחש שם — העולם של היום הוא עולם.

מיכאל בריזהר (המערך):
לא, זה לא רציני. לפני זנבה, גם מה שהיה בזנבה לא היה נראה רציני.

היו"ר ד' שילנסקי:
אין לך זמן לשאול אותו, כי אין לו זמן לענות.

מיכאל בריזהר (המערך):
אין לי גם שום כוונה לשאול אותו.

מיכאל קליינר (הליכוד):
גם על מה שהיה בזנבה אמרת שזה לא ריאלי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני כבר מסיים, אדוני הישבר-ראש.

אמרתי שהליכוד אולי יכול, אבל הוא איננו רוצה. אמרתי שצריך לכפות עליו עד שיאמר "רוצה אני".

ועתה, אם יורשה לי, כמה אמירות לסיום דברי: מה צריך לעשות עכשיו? קודם כול, ארצות-הברית צריכה להעמיק את הדיאלוג עם אש"ף — ולכפות. בריית-המועצות צריכה לחדש את קשריה הדיפלומטיים עם ישראל ולאון את מדיניותה במזרח התיכון — ולכפות. שתי המעצמות צריכות לבוא ביניהן בדברים ולהגיע לכלל הסכמה על פתיחת משא-ומתן במזרח התיכון — ולכפות.

אש"ף צריך להיזהר עכשיו מן הטרור כמו מפני אש. תמיד צריך להיזהר מן הטרור המתועב הזה כמו מפני אש, אבל עכשיו ירצו להדביק לו כל מעשה טרור שיעשה. די היה לשמוע את שר החוץ, איך עט כמוצא שלל רב על אסון המטוס בסקוטלנד, שמא אפשר יהיה למצוא שם את טביעת אצבעותיו של ערפאת.

מחנה השלום הישראלי צריך להרחיב עכשיו את קשריו עם אש"ף, להידיבר עם אש"ף — והוא מתכוון לעשות זאת. אש"ף הושיט יד לשלום, ומחנה השלום הישראלי צריך ללחוץ את היד הזאת; והוא עומד ללחוץ אותה בקרוב, כדי לוודא ולהיווכח לדעת מה יש ביד הזאת, האם יש שם ענף זית או אקדח. רק כך ניווכח לדעת. רק בתוקף הרצון הזה לדעת, לברר, לוודא, אנחנו ניפגש, נלחץ את היד המושטת לשלום ונחזור ונאמר האם קלו המים.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שריד. אני רוצה להפנות את תשומת לב החברים — חבר הכנסת שריד היה הראשון ברשימה, ואני טרם הרגלתי את חברי הכנסת לכך שאסגור את המיקרופון. אני מבקש: נוצר מצב שאת הזמן הקבוע מנצלים חברי הכנסת להסכרה, ולאחר מכן באות ההצעות. קצת לא נעים לי להפסיק אותם בזמן שהם מציעים הצעות, אבל בינתיים עוברים יותר מדי על הזמן המוקצב. אני מבקש להקפיד, כדי שאף אחד לא יהיה הראשון שאצטרך לסגור לו את המיקרופון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני הישבר-ראש, חבר הכנסת שריד הוא דובר של האופוזיציה הראשית.

היו"ר ד' שילנסקי:
בסדר, אני מתחשב באופוזיציה, אבל יש גבול לחריגה מהזמן המוקצב. אפשר לעבור על הזמן המוקצב ב-10%, אבל לא ב-30%.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חברי המערך, רצינו שתהיו אופוזיציה אבל אתם לא

אם זה כל כך קל, למה אתם לא מצהירים על דברים שאחם עושים בפועל? ואש"ף עמד במבחן הקשה, שהוא, כאמור, מבחן ההצהרה.

ובכן, כבר אמרתי מי עומד על הצוק הזה של הסרבנות ושל התקפנות. עומדות שם שתי מפלגות, ואחת מהן היא מפלגת העבודה. אולם, רבותי, המערך לא יביא שלום. זה סופי. המערך לא יביא שלום. הוא לא הביא שלום, הוא לא יביא שלום.

מיכה גולדמן (המערך):
העיקר שר"צ תביא את השלום.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
קודם כול, לארבע השנים הבאות הוא מכר את הבכורה בנויד עדשים. נכון, לפעמים, כאשר הקיבה ריקה, נניד העדשים חשוב, אבל בסופו של דבר הוא רק נניד עדשים. המערך יעסוק בארבע השנים הבאות במה שהוא התחיל לעסוק בו כאן היום — בגזירות שהציבור יכול ואיננו יכול לעמוד בהן ובדיכוי ברוטלי של האינתיפאדה.

אבל המערך לא יעשה שלום כי הרי אין לו תוכנית. הוא אומר דברים והיפוכם, הוא אומר כן ולא, הוא אומר דברים שאין להם שחר. אין לו מנהיגות. המנהיגות שלו היא מנהיגות עייפה ואופורטוניסטית. אין אמן בו ואין לו אמן בעצמו. הנה שר הביטחון, הוא ולא אחר, אומר: צריך לתת צ'אנס לליכוד. אין למערך תחושה של שליחות, הוא איבד את תחושת השליחות שלו.

רבותי, די בכך שנראה את הצעת הסיכום המוגשת היום מטעם המערך, הצעה מדהימה מכמה בחינות. היא אומרת לנו כך: "בהתאם לשאיפתה של ישראל לשים קץ לסכסוך הערבי-ישראלי תהיה ישראל מוכנה לבוא בדברים עם אישים וגורמים פלשתינים אשר יכירו בישראל, ישללו את הטרור ויקבלו את החלטות האו"ם 242 ו-338".

נו, עד כאן הדברים פחות או יותר נכוחים. זה הדבר, ואחר כך, כמובן, בא היפוכו: יש תמיד רצון לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה. וכך נאמר: "אש"ף, המושתת על האמנה הפלשתינית, וכל ארגון אחר השולל את זכות קיומה של ישראל ואת קיומו הלאומי של העם היהודי או הפועל בשיטת הטרור, אינם יכולים להיות שותף למשא-ומתן".

אני אומר: רבותי, זה פשוט דבר מופרך מעיקרו, זה דבר נלעג, ואתם יודעים זאת. כמובנים מסוימים, במובן המדיני, אתם ירשם את אש"ף, כי אש"ף התלבט שנים רבות מאוד בשאלה מה יותר חשוב — אחדות השורה או המהלך המדיני. הוא העדיף את אחדות השורה, וגם אתם מעדיפים היום את אחדות השורה. אפשר לומר שאתם לא מאמינים, אפשר לומר כל מיני דברים, אבל אי-אפשר לומר שאש"ף ממשיך לשלול את זכות קיומה של ישראל ואת זכות קיומו של העם היהודי. אי-אפשר לומר שהוא ממשיך לפעול בשיטת הטרור.

מה עוד אתם רוצים בעצם מאש"ף? אם הוא יקבל את תוכנית-אלון, האם לא תאמרו אז, שזה בעצם המימוש הלכה למעשה של תוכנית השלבים? חוץ מזה, הרי זו גישה מרחיקה לכת וקיצונית. אתם בעצם מתנים כאן מיניה וביה את הרצון ואת הנכונות להידיבר עם אש"ף בכך שהוא יוותר על האמנה הפלשתינית. גם אני רוצה שהוא יוותר, אבל האם זה רציני? האם זה ריאלי-פוליטי? האם זה דבר העומד לקרות? האם זה יכול לקרות?

במאמר שהתפרסם לפני שבוע על-ידי יזהר ארנון, מאמר המכונה "שטיפת מוח", מצטט הוא את דוד בן-גוריון, אשר אמר בשנת 1941: "בשום פנים אסור לנו לתבוע פחות מארץ-ישראל המערבית בשלמותה" — למען יכולת הקיום של המדינה היהודית, הכרחי שמצד אחד נהיה שכניה של לבנון הנוצרית, ומצד שני על הטריטוריה לכלול את אזור הגלב הנרחב והבלתי-מיושב וגם את מימי הירדן והליטני".

והיה זה יגאל אלון, ויזכורנו לברכה, בריאיון שפורסם ב"מעריב" ב-4 בדצמבר 1968, שאמר: "אם גבולות הביטחון יחייבו הגדלת האוכלוסייה הערבית של המדינה, אין להירתע בשל כך, שהרי הסכנה הביטחונית בשל ליקויי גיאוגרפיה חמורה הרבה יותר מקשיים שבדמוגרפיה".

הם אמרו זאת. הם קיימו את מצוות הציונות.

רבותי, בחמש מלחמות ניסו לקום ולפתור את הבעיה היהודית בארץ-ישראל ולא יכלו. חמש מלחמות, כאשר בהתחלה חמש מדינות קמו עלינו ולאחר מכן שלוש ולאחר מכן שתיים ולבסוף רק מדינה ערבית אחת. בכל המקרים הבינו כי האופציה הצבאית עברה מן העולם וכי אין בה תוחלת עוד.

לכן בחרו היום לקום עלינו באותה תוכנית הנובעת מאותו קונפליקט בין העם היהודי לבין העם הערבי, כאשר גם לעם הערבי היושב בארץ-ישראל יש זכויות ישיבה בארץ זאת. אנחנו, כציונים, אמרנו תמיד שכל ערבי אשר יהיה מוכן להתגורר במדינה יהודית דמוקרטית ברוך הוא ונבטיח את זכויותיו במלואן.

רבותי, היום מדבר אש"ף לא אלינו. נכון הוא שיש ברית בין חבר הכנסת יוסי שריד, כפי שהוא כינה אותה, לבין ארצות-הברית, אבל ארצות-הברית מעולם לא שינתה עמדתה. אש"ף שינה מעמדתו משום שהתעקשו כאן. לו היו שומעים אז לחבר הכנסת יוסי שריד, גם זאת לא היו משיגים. ארצות-הברית איתנה בעמדתה מאז תוכנית רוג'רס, תוכנית קרט, תוכנית רייגן ושוולץ. עמדתה ברורה וידועה והדרושיח שלנו הוא אתה בדיוק כמו הדרושיח של אש"ף אתה היום.

אני מציע, אדוני שר החוץ, לא למנוע מנציגינו, בכל מקום שבו יש הסכרה, את האפשרות של פנייה ישירה — היום לדוגמה, סגן שר החוץ, לפני שהתמנה לתפקידו, ואני מברך את חבר הכנסת ביבי נתניהו על מינויו, נאלץ בטלוויזיה האמריקנית, קבל עם ועולם, שלא לדבר עם נציג פלשתיני אשר פנה אליו ישירות. אני חושב שבכל מקום ומקום שבו אנחנו נאלצים להיות שותפים לדיונים הסכרתיים כלפי העולם כולו ולהתמודד על דעת הקהל עם אדם שהוא חבר באש"ף — אל לנו להחשות ולהחריש. חובתנו להסביר לעולם שארץ-ישראל ארצנו היא ולעולם כזאת תישאר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת רובי ריבלין.

בנימין בן-אליעזר (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, אפשר לשאול אותך שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, זמנו תם, אני מצטער. אני מברך אותו על שהוא עמד במסגרת הזמן. אני מקווה שחבר הכנסת חיים רמון ילך בעקבותיו.

רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת יוסף עזרן.

רציתם. האמן לי, אילו הייתם האופוזיציה הראשית, היינו נותנים לכם פי שניים זמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח להודות, שבכל תקופת פעילותי הציונית אחד הנואמים שאני נהנה במיוחד לשמוע אותם הוא יוסי שריד.

כאדם השייך לרוב בעם, אני תמיד מחפש איזה דובר שיתרע באמת, שינהג כאותם הנביאים. אבל לא כל מי שהוא מיעוט שבמיעוט בעם הוא בהכרח צודק, אם כי הדבר אינו בלתי אפשרי.

במסגרת המצומצמת של שמונה דקות שהוקצבה לי אני רוצה לגעת בשלוש נקודות ולומר, שלהערכתי יש מכנה משותף לשלוש הגישות הציוניות הקיימות היום בבית הזה. המיוצגות על-ידי הליכוד, מפלגת העבודה ומפ"ס-רצ. זאת אף-על-פי שחבר הכנסת שריד מבקש להבחין ולהבדיל.

המכנה המשותף הוא, שאף לא אחת מהגישות האלה מקובלת על אש"ף. הוא דוחה אותן מכול וכול. חלוקת ירושלים או החזרת ירושלים כולה לידיים ערביות והחזרת הפליטים לארץ-ישראל כולה הן תנאי בל יעבור של אש"ף. וזה בא לידי ביטוי גם באמירות ובהצהרות האחרונות.

השבוע השתתפתי בסמפוזיון אקדמי כביכול, שבו השתתף גם תושב ירושלים, ערבי בעל תעודת זהות, לא אזרח ישראלי, סניור הנקרא סניורה. הוא אמר בפירוש, קבל עם ועולם: מר טדי קולק, אל תחלום על כל שינויות הפוליטיים, ירושלים תחולק. היא תישאר פתוחה, עם גבול. נוכל להסתדר יחד, אבל ירושלים היא בירת פלשתיין.

עם כל הכבוד, אין כל הבדל בין גישתנו, הגישה הבלתי-מובנת של המערך, ובין גישתו, המובנת לכאורה, של חבר הכנסת יוסי שריד.

גבירותי ורבותי, אני רוצה לומר לכם, שמורי ורבי מנחם בגין נהג לומר: המוכן מאליו טוב שייאמר. וזאת צריך לומר כל מי שציוני הוא. הציונות בכל דורותיה היא ציונות מתנחלת. היא מתנחלת על חשבון עם אחר.

יורשה לי, במסגרת נאום ראשון בענייני מדיניות, להזכיר אותה שנה, שנת 1809, שהיא למנייננו שנת תק"ע, שבה הגאון מווילנא ביקש ממשפחתו ומתלמידיו, הואיל והגיעה השנה, שנת תק"ע שהיא "תקע בשופר גדול לחירותנו": קומו, עלו וחיו בארץ-ישראל ואל תמותו פה. ועלו אבות אבותי, ואני נצח למשפחה זו, כמו חברים נוספים בבית זה, והתיישבו בירושלים ברובע היהודי בשכונת טובה עם הערבים. לאחר מכן, כשהיה צפוף — לעולם אל יאמר אדם צפוף לי בירושלים, או צר המקום — החלו להתיישב ברובע המוסלמי על-פי בקשתם, והועמד מקום על-ידי ערביי הרובע המוסלמי. לאחר שעלה שם שכר הדירה, ועלו והתרבו ביישוב, החליטו אבות אבותי לקום ולהתנחל סביב ירושלים כמצווה ציונית, או לא מדינית אלא מיסטית, והקימו את נחלת-שבעה ואת מתנה-יהודה. לאחר מכן עלו התימנים והקימו את אבן-ישראל. הכול שכונות סביב לירושלים. לאחר מכן החלה הציונות המדינית ופעילותה של תנועת "חיבת ציון". הכול התנחלות, רבותי, התנחלות על חשבון עם אחר.

גדעון גדות (הליכוד):

אני שואל אותך.

חיים רמון (המערך):

מה אתם אומרים, למעשה? לא חשוב מה יקרה עם אש"ף, לא חשוב אפילו אם אש"ף יחדל מטרור בפועל, לא חשוב גם אם יקרא להפסקת האינתיפאדה — אתו אנחנו לא מדברים. למה? — כי לאש"ף יש תורת שלבים, ומה שלא יקרה — הוא רוצה להשמיד אותנו. זה שהוא מוכן להכיר במדינת ישראל בגבולות מסוימים איננו מעניין, לא נדבר אתו. לפי ההיגיון הזה, מעולם לא היינו צריכים לעשות שלום עם מצרים. גם למצרים היתה תורת שלבים. חבר הכנסת שובל, גם לגבי מצרים טענו רבים. בבית הזה בשנים שקדמו לשנת 1977, שהתביעה של מצרים לקבלת כל סיני היא שלב ראשון בתביעתה להשמדת מדינת ישראל, ואחרי שהיא תקבל את כל סיני היא תתבע את יפו ואת חיפה. כך טענו בבית הזה רבים מן היושבים בצד הזה, אם לא כולם. והנה באה מצרים, עשתה מה שעשתה, וכל תורת השלבים שלה הלכה לעולמה. אין עוד תורת שלבים.

זלמן שובל (הליכוד):

איש לא טען את זה.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת שובל, אני אראה לך ציטוטים מפי רבים בבית הזה. אראה לך בדיוק את תורת השלבים שעליה דיברו.

זלמן שובל (הליכוד):

של מצרים?

חיים רמון (המערך):

כן. גם לגבי מצרים טענו שיש לה תורת שלבים. לא שאמרנו שהיה לה, אלא טענו שיש לה.

זלמן שובל (הליכוד):

היחידי שטען את זה היה מוטה גור. רק מוטה גור טען זאת.

חיים רמון (המערך):

סלח לי, מנחם בגין טען זאת, בעת החתימה על הסדר הביניים. אחד הטיעונים של הליכוד נגד הסדר הביניים בסיני, ב־1975, היה הטיעון הזה. אם אתה רוצה, עיין ב"דברי הכנסת". יש לך זמן למכביר, אתה יכול ללכת לספרייה ולקרוא את הדברים.

זה מה שהיה. אתם מוכנים לדבר עם ירדן. האם ירדן איננה תובעת את מזרח־ירושלים ואת כל הגדה? ומה לגבי סוריה? — אינכם מוכנים לדבר עם סוריה. אם מחר בבוקר יכריז אסאד על הכרתו במדינת ישראל, או יגיד שהוא רוצה לבוא לירושלים, יגידו לו: בוא. ומה אסאד רוצה? הוא רוצה את סוריה הגדולה. לפי ההיגיון הזה אסור לדבר גם אתו, אם כן, תגידו שאינכם רוצים לדבר עם שום גורם. זאת לא עמדה הגיונית, אבל זאת עמדה עקבית והגונה שאין בה העמדת פנים. למה אתם מייחדים את אש"ף, למה אתם מוציאים אותו מהכלל? תגידו בראש מורס, בגלוי: איננו מעוניינים במשאומתן עם שום מדינה ערבית, כי איננו מוכנים —

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, גם אני, כמו חבר הכנסת ראובן ריבלין, ראיתי את העימות בין סגן השר ביבי נתניהו לבין בסאם אבו־שריף. אבל, בניגוד לחבר הכנסת ריבלין, הרגשתי מבוכה ושאלתי מה קרה לנו. אני זוכר את הימים שבהם כולנו הסתובבנו בעולם ואמרנו לעולם הערבי ולכל נציג ערבי: מה הבעיה, בוא דבר אתנו. אתם רוצים שלום? בוא דבר אתנו. ומפיע נציג של מדינת ישראל ופונה אליי נציג פלשתיני, כמעט בתחינה, כמעט בבקשה: בוא דבר אתי, אינני רוצה להילחם אתך, אינני רוצה לפגוע בך, אני רוצה לדבר אתך. והוא זוכה להפניית גב.

לכן, חבר הכנסת ריבלין, שום הסברה שבעולם לא תועיל, כפי שהיא לא הועילה לערבים. היא לא הועילה לנאצר, היא לא הועילה לסאדאת, היא הכריחה אותם לבוא לארץ ולדבר אתנו שלום. היא לא מועילה לסוריה והיא לא מועילה לחוסיין והיא גם לא הועילה לאש"ף.

כל עוד סירב אש"ף לדבר אתנו, סירב להכיר בקיומנו כאן, סירב להכיר בזכותנו לחיות בביטחון ובשלום — איש כמעט לא רצה לדבר אתו, לפחות במדינות שהן בעלות כרינתו. כשהוא שינה את מדיניותו — עתה כל הפניות הן אליו, כל התביעות הן אליו.

אני פונה אל השולחן הזה: מה אתם אומרים, למה אסור לדבר עם אש"ף? — כי מה שהוא אומר אינו אלא תרגיל והונאה: כי אש"ף איננו מתכוון להפסיק את הטרור, אש"ף איננו מתכוון — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אתה פונה אלינו כי אותם לא שכנעת.

חיים רמון (המערך):

אל תדאג. חבר הכנסת ריבלין, בקטעים האלה גם אותם שכנעת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איפה ההצעות?

חיים רמון (המערך):

אני אגיע להצעות. חבר הכנסת שריד, הצעות הסיכום תובאנה בסוף הדיון, ואז תוכל להתייחס אליהן. למה להקדים את המאוחר? נגיע לסוף.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הגעתי להסכמה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

חיים רמון (המערך):

מה אתם אומרים? — לאש"ף יש תורת שלבים, לא חשוב מה שהוא יאמר, גם לא חשוב אם הוא — — —

גדעון גדות (הליכוד):

שאלה אחת. הנאום שלך מכריע. בסוף, בהצבעה על הצעת ההחלטה, תצביע אתנו?

חיים רמון (המערך):

יושב לשמאלך חבר הכנסת הנגבי. שאל גם אותו כמה שאלות. הוא חבר שלך, שאל אותו.

גאולה כהן (התחיה):

רצייתם שלטון. ויתרתם על הירדן. רק הליכוד יביא אותנו חזרה.

חיים רמון (המערך):

אינכם מוכנים להידבר, כי אינכם מוכנים להיכנס למשאומתן רציני, כיוון שהתורה שלכם היא כזאת שאין לכם מה למכור במשאומתן. אין לכם מה לתת. אצטט רק מה שאומר שר החוץ. מה הוא אומר? קראתי ריאיון עמו בעיתון "העיר", לפני שנה. הוא אמר: בשום מקרה, בשום תנאי ובשום נסיבות לא ניסוג מאף שעל, ואנחנו נספח, במקום או במאוחר, את השטחים הללו. ברוב הגינות הוא גם אמר שאם אותם ערבים הגרים באזורים שנספח ירצו להיות אזרחים שווי זכויות במדינת ישראל — חניתן להם בהחלט האפשרות לכך. זאת התורה כולה. לא צריך לטשטש אותה. לא צריך להסתיר אותה. אני חושב שהיא מסוכנת, שהיא הרסנית ונוראה, היא מביאה הרס על מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. על זה הוויכוח. אין ויכוח על השאלה מי קשור יותר לארץ הזאת ומי קשור אליה פחות. ברור שאם תוליכו לסיפוח השטחים — וזה מה שאחם רוצים, ההגונים שבכם מדברים על סיפוח דהייורה, ההגונים פחות מדברים על סיפוח דהיפקטו — תביאו לכך שמדינת ישראל לא תהיה מדינה בעלת רוב יהודי יציב ולא מדינה דמוקרטית. לכן אתם מובילים.

על כן אינכם רוצים להידבר עם פלשתינים, מכל סוג ומכל מין. כאשר אני בא ואומר שאני תובע מאש"ף תנאים, והעמדנו לאש"ף תנאים, זה היה מתוך כוונה ומתוך תקווה שיום יבוא והעם הפלשתיני, שעמו אנחנו במשך 100 שנה, אשר שלל את זכותנו כאן, אשר רצה להשמיד אותנו — יבוא ויאמר: אנחנו רוצים לחיות אתכם בשלום, על-פי השקפתנו. ונגהל אתו משאומתן. לשם כך העמדנו תנאים. לא העמדנו תנאים בתקווה שהם לא יתקבלו. אלא העמדנו תנאים בתקווה שהם יתקבלו, בדיוק כפי שאנחנו מבקשים ממצרים, מירדן ומסוריה שכן ינהגו.

לעומת זאת, כאשר אתם באים ואומרים: גם אם אש"ף יצטרף למרכז חרות, הוא פסול בעינינו — אינכם פוסלים את אש"ף, אתם פוסלים את העם הפלשתיני, אתם פוסלים איזו ישות פלשתינית, אתם פוסלים איזו מהות פלשתינית, ומי שפוסל את הגורם הפלשתיני, ומי שאיננו מבין שבלא הידברות עם הפלשתינים לא נגיע לשלום — איננו מבין את מהות הסכסוך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

אני אבוא על-פי דרכי והוא יבוא על-פי דרכו. הוא יבוא ויאמר: אני רוצה מדינה פלשתינית, ואני אומר לו: מדינה פלשתינית עם צבא ערבי — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רמון, גם את הדקות שהוספת לך כבר מיצית.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת ריבלין שאל אותי שאלה חשובה, ואני חייב לו תשובה. הוא יבוא ויאמר: זאת עמדותי. שאלתי: האם עם ירדן אתה מוכן לדבר על תביעותיהם הבסיסיות? — אינך

מוכן. האם אתה מוכן לתת לירדן את כל הגדה המערבית, ובכלל זה מזרח-ירושלים?

עמנואל זיסמן (המערך):

לא.

חיים רמון (המערך):

וירדן אינה פסולה. אם כן, גם הפלשתינים אינם פסולים ותביעותיהם אינן פסולות. יש לנו תנאי אחד לפלשתינים, אותו תנאי שהצגנו לכל מדינות ערב.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

חיים רמון (המערך):

תנאי אחד להידברות, למשאומתן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, התנאי היחידי הוא: הכרה בזכותנו לחיות בשלום ובביטחון. כל מי שמכיר בזכותנו זאת — אתו נדבר. מי שאיננו מכיר בזכותנו זו — אתו נילחם. אתם מעדיפים להילחם בכל מקרה. אנחנו מעדיפים להגיע לשלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רמון, אתה ראש הסיעה. הקצבת לעצמך שמונה דקות במקום עשר דקות, אבל אינך מביא בחשבון שבחלוקה הפנימית הגבלת את עצמך.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יוסף עזרן, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רצוני להתייחס לנושא של ההצהרות ולאמון שיש לתת בהן. אני מדגיש: לנושא של ההצהרות.

באחרונה שמענו, שבעיתונות של כוויית ואבר-דאבי הוצהר על-ידי ערפאת ועוזריו כי אין הם זונחים למעשה את נשק הטורף נגד מדינת ישראל — לרבות, כמובן, עידוד האינתיפאדה. כדאי לנו מאוד לשים לב להצהרות האלה, יותר מאשר להצהרות ב'נבזה, שנאמרו במתק שפתיים כדי לזכות בהכרה ובהידברות עם ארצות-הברית. הנה, שבועיים מאוחר יותר, כאשר ראש אש"ף מרגיש את עצמו בטוח מכיוון זה, הוא כבר מתחיל לדבר בשפה אחרת, המוכרת לנו ומורגשת היטב בשטח בהשלכת בקבוקי תבערה ובידידי אבנים.

יש לזכור ולהזכיר, שאש"ף מורכב מארגונים רבים, שאינם מקבלים את עמדותיו של מנהיג הארגון יאסר ערפאת ואינם מסכימים אתן בכיור. כדי לרצות אותם הוא השתמש, משתמש וכנראה גם ישתמש, על-פי מה שנעשה בעבר, בניסוחים מעורפלים ומשתמעים לשתי פנים. הוא מאוד חושש, וזה היסוד בכל הצהרותיו, להודות בפירוש בזכות קיומה של מדינת ישראל כמדינה ריבונית ומוכרת. אם האמריקנים מבינים זאת כך, זה בגלל רצונם להבין את הדברים בדרך זו. אין זה סוד — הדבר גלוי וידוע — כי הופעלו על מזכיר המדינה האמריקני לחצים כבדים מצד ממשלות אירופה להתחיל במשאומתן עם אש"ף, והוא נתלה בכל יזו של משמעות שהדהד באוזניו כאילו ערפאת זנח באמת

קשה לקבוע מי מוליך שולל את מי: אש"ף את הממשל בארצות-הברית או הממשל את אש"ף. אפשר אולי להעלות על הדעת ששניהם מוליכים אותנו שולל עם כל ההכרזות ועם כל הצעדים שנעשו באחרונה על-ידי הממשל בארצות-הברית, שבמישרין או בעקיפין רצה להוליך אותנו שולל, כאילו שינה אש"ף את דרכו ואת נגמתו ומשימתו. המשימה של אש"ף ברורה: השמדתנו והכחדתנו מארץ, חלילה. הם לא השלימו עם גבולות 1967 ולא עם גבולות 1948. גם עם הצהרת כלפור הם לא השלימו ואינם משלימים.

יש גם לתת את הדעת על משמעות המפנה ביחס הממשל האמריקני כלפי אש"ף, דווקא כעת, כאשר הממשל הנוכחי בארצות-הברית עומד להעביר את השלטון לנשיא הנבחר ולצוות החדש שיחממה. נראה כי הממשל הנוכחי, דווקא לפני שהוא מעביר את השלטון לנשיא הנבחר, רצה להשאיר את הרושם כאילו הוא הזיז משהו בנושא המורח התיכון, ולא הקדישו את המחשבה הדרושה למפנה ביחס לאש"ף. לא זו בלבד שהם גרמו למפנה, הם גרמו לתסכולות, עשו את דבריהם פלסטר והביאו אותנו במבוכה. אני מקווה שאנחנו נצא מהמבוכה הזאת. אש"ף עצמו עוזר לנו מאוד לצאת מהמבוכה, כאשר כולם מתפכחים מהאשליה שמישהו רצה להשלות אותנו כאילו חלו באש"ף שינויים.

אל נשכח: אש"ף וערפאת הם טרוריסטים רוצחים, ולא בא בחשבון, ולא יכול לבוא בחשבון, לבוא אתם במגע. לא תאעכב בנאומי על התעלול של ערפאת בעת מושב האו"ם בז'נבה, לאחר שארצות-הברית לא רצתה לתת לו את האפשרות להיכנס לשטחה. באמצעות התיווך השבדי הושגה ההסכמה כניכול להכרזה של ערפאת במושב האו"ם. הבטחה זו לא קיימה, וההצהרה הושלמה רק למחרת במסיבת עיתונאים. אנשי הממשל בארצות-הברית, אף שלא להכרזה הזו ציפו, קיימו פגישה עם נציגי אש"ף: למרות כל ההכרזות ואף-על-פי שהם קבעו לעצמם כלכל כל יעבור שלא להיפגש עם אש"ף כל עוד לא ישנה את דרכו, הם נפגשו איתו. כפי שמתפרסם, עומדים נציגי הממשל הנוכחי לקיים פגישה שנייה עם אש"ף — לא כמו שהם הצהירו קודם, שהמפגש השני ייערך כבר על-ידי הממשל החדש. משהו לא מובן, והם יוצרים אצלנו תחושה לא כל כך נעימה בכל המהלך הזה.

מה קרה לממשל האמריקני? מי גרם לשינוי? הבה נדבר כאן ברורות: תרמה לכך הרוח המנשבת היום במדינת ישראל, דברים כגון אלה שהשמיע בדיון זה חבר הכנסת יוסי שריד. כפי ששמעתי, חברי כנסת מתכננים לנצל פורום מסוים בצרפת כדי "לזכות" להיפגש עם נציגי אש"ף, והם עושים זאת אף שעל-פי הפקודה למניעת טרור חל איסור מוחלט על אורח ישראלי לקיים מגע עם אדם הממלא תפקיד כלשהו במוסדות אש"ף.

בפגישה המתוכננת באותו פורום, על-ידי אותם חברי הכנסת, הם יודעים שהם עומדים להיפגש עם מי שממלאים תפקידים במוסדות אש"ף, אותו ארגון אשר זומם ומבצע מעשי רצח. החברים האלה מנצלים את חסונותם כדי שלא יהיה קל להעמידם לדין, אבל בעצם יש להעמידם לדין.

הבה נבחן כמה שינוי אש"ף וערפאת את מעשיהם. ערפאת עצמו מכריז על כך, ויותר ממנו מכריזים על כך עוזריו בעקבות הצהרתו — ואנו עדים שהאינתיפאדה אכן נמשכת, פוגעים באזרחים שלווים, משליכים בקבוקי תבערה על מכוניות פרטיות ואוטובוסים ורוגמים תינוקות יהודים באבנים. ואיך

את דרך הטרור. כלל ידוע הוא, שאדם שומע מה שלבו חפץ לשמוע ורואה מה שהוא מעוניין לראות.

כתוצאה מהצהרות אלה נוחל אש"ף הצלחות מדיניות גדולות, אם כי אין מקום לבהלה, וגורף הון פוליטי בכל רחבי העולם המערבי. בעוד אנו רצים ומתאמצים לתפוס זורקי אבנים, בכחינת הכרח בל יגונה, ערפאת קולט אותם יפה והופך אותם במטה קסם ובשיטת הבומרגן להצהרות נעימות לאוזן העולם המערבי. המצפה לקלוט כל צפצוף אש"פי כדי להפוך אותו למסע שלום מול "העקשנות" המתמדת של המדיניות הישראלית.

אני רוצה להעיר על עוד נקודה חשובה. יכול להיות — אני מדגיש: יכול להיות — שכל נושא ההצהרות מופרך מעיקרו. קראתי באחרונה מאמר בעיתון צרפתי, שמוכב בו סיפור מעניין מאוד. באחת הפגישות של ערפאת עם נשיא רומניה, מר צ'אושסקו, ברגע של שיחת רעים והשתכחות הנפש, הצהיר ערפאת לפני איש שיחו, ואני מצטט: "מי יכול להאמין ששונא הדמים המוצהר שלי, אבר-נידאל, הורה באנשי ככלכלים, הוא למעשה האיש הסמוי של אש"ף, הפועל ומקבל הוראות ממני?" — זה ציטוט, אני יכול לחזור עליו בצרפתית מלה במלה.

אם כן, מה מידת האמון שאפשר לתת בהצהרות אלה, שעד היום, ועד בכלל, הן מלוות בטרור ובשפיכות דמים ללא הבחנה?

מה עלינו לעשות כעת? לעניות דעתי, הדבר הדחוף ביותר הוא גיבוש דעה מדינית פנימית אחידה, שתביע את עמדת ישראל נוכח המתקפה המדינית האש"פית — עמדה תקיפה, לא משוסעת ומקוטעת. מול המצב החדש והמסוכן שנוצר על-ידי ההצלחות המדיניות של ערפאת חייבים אנו להתעלות על עצמנו ולהציג מדיניות ברורה ואחידה בעד הידברות עם כל גורם פלשתיני מתון המכיר במדינת ישראל כבעוכרה קיימת — ולא בנוסח של שני עמים שיש להם זכות לחיות, כי יכולים לחיות גם תחת שלטון אש"פי. שנית, זה חשוב מאוד, יש לטפל בהתקוממות בשטחים בעדיפות ראשונה ולהפסיקה לאלתר, כיוון שהיא מזינה את ההצהרות של אש"ף, ההופכות ללחץ מדיני אדיר.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו כבר מקיימים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההצעה הזאת היתה תוספת שאינה בהתאם לתקנון. אנחנו מקבלים את זה בהכנה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מנחם פורש, ואחריו — לחבר הכנסת חנן פורת.

מנחם פורש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם אינני טועה, חבר הכנסת ריבלין נשא כאן את נאום הבכורה שלו — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
לא.

מנחם פורש (אגודת ישראל):
בכל זאת אני מברך אותו.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, השאלה העומדת בפנינו היא האם שינה אש"ף את טעמו ואת מהותו מאז ועדית אלג'יר ומאז מושב עצרת האו"ם בז'נבה. עמד כאן חבר הכנסת יוסי שריר ובלהטוטי מלים הוכיח שמלים חזקות מפעולות, שהצהרות עדיפות ממעשים — תפיסה המהפכת לכל השקפת העולם הציונית. שלנו, לכל ההיגיון האנושי, לכל המסורת היהודית הקובעת: מעשיך יקרבוך, מעשיך ירחקוך.

אבל הבה נלך בדרך זו, ובכן, אם בהצהרות עסקינן, הבה נאזין להצהרותיו של אש"ף. הנה קטע מהודעת אלג'יר, ראשית דרכו החדשה של אש"ף. קובע אש"ף: בכו הלשון: "המאבק העממי לא אול — — — דבר זה בא לידי ביטוי בהרמוניה המהפכנית בין ילדי הארץ. ילדי האבנים המקודשות בתוך אדמתנו הכבושה ומחוצה לה — — — כל זה מהצהרות אלג'יר — בתמיכה הערבית הנרחבת שקבעה ההתקוממות — — — זה מדגיש שעמנו אינו יחיד — — — בג'יהאד שלו — — — המועצה הלאומית הפלשתינית מחליטה כדלהלן — — — איחוד כל האמצעים — — — להסלמת התקוממות עמנו בכל המישורים ובכל הדרכים על־מנת להבטיח את המשכיותה, והסלמה — — — כולל קבוצות ההלם והצבא העממי — — —". ולאחר מכן המשפט הנלעג: "המועצה הלאומית הפלשתינית מכריזה שוב כי היא מתנגדת לטרור על כל סוגיו לרבות טרור המדינה". "אתה הבנת את זה, ברוך?"

ואם יש מי שסבור שהדברים האלה מתייחסים רק למה שמעבר ל"קו הירוק", רק למה שנכלל במלה השטחית והשפלה "שטחים", הנה דבריו של אבראיאד אחרי הצהרת אלג'יר: שידורי אש"ף מבגדאד מ־3 בדצמבר 1988 קוראים להרחיב את ההתקוממות "כך שתכלול את כל אזורי פלשתיין". אבראיאד מבטיח בריאיון ל"אלימאמה" הסעודי, כי "המאבק המזוין לא ייפסק. כל נקודה במולדת, שאין בה התקוממות, פנויה ופתוחה בפני הלוחמים לקיום פעולות צבאיות". "אתה הבנת את זה, ברוך?"

אבל הגדיל לעשות ערפאת עצמו, וכבר ציטט אותו כאן שר החוץ שלנו, וזו ההזדמנות לברך אותו על בחירתו ולקוות כי ינקוט את המעשים הנכונים, ערפאת אמר שלוש בריאד: "איש לא יוכל לעצור את האינתיפאדה. כל מנהיג פלשתיני שיקרא להפסקתה חושף את עצמו לכדורי בני עמנו".

מה שמעניין אותי, יוסי שריר וחיים רמון, זה האם אתם, המדברים על מלים, שומעים את המלים, או שמא בקונכייה המרופדת, החמימה, האטומה הזאת אין ערך למלים הנאמרות בחוץ. זו השאלה שצריך לשאול את עצמו כל מי שרוצה להיות כן וישר עם עצמו, כל מי שאיננו רוצה לרמות את עצמו ולשקר לעצמו. אולי נחזור ונאמר: לא המלים עיקר אלא המעשים, ובמעשים נשתנה אש"ף? הוא רק מדבר על אינתיפאדה, הוא רק מדבר על הסלמת ההתקוממות, ומדיבורים הן לא מתים.

אדוני היושב־ראש, מורי ורבותי, אני שואל את עצמי איך להמחיש לחברים היושבים כאן בקונכייה הזאת את מה שמתרחש, את מה שמתחולל בשטח, אני, לתשומת לבו של חבר הכנסת יוסי שריר, שומר השבוע בכפר־עציון מערב עד בוקר, הייתי אמש בחצות לילה במטה המבצעים, נדהמתי לגלות מאות מקרים של פיגועים ביהודה, בכלל זה בכדורי

קורא לזה אש"ף? — זה מאבק לגיטימי. האם "המאבק הלגיטימי" הזה ניתן וזכות. לבוא אתם במגע לא רק לממשל אלא גם לחברי הכנסת?

אל נשכח, אש"ף לא הפסיק ולו ליום אחד את מעשי הטרור, את ההתקפות על אזרחים שקטים ואת ההתקפות על מטרות צבאיות. הוא מכריז שכל זה יימשך, והמעשים נמשכים, אם ברצועת־הביטחון של דרום־לבנון ואם במקומות אחרים, והם מכריזים שהם ימשיכו וימשיכו ולא יפסיקו.

נשאל את הממשל בארצות־הברית, אבל לפני זה נשאל אותם חברים היושבים בכנסת: מי יכול להרשות, מתי ולמה שינינו מה שהיה מקובל על כולנו, שכל עוד אש"ף משתמש בטרור, לא נשב עמו? ואש"ף מכריז ואומר: ההסלמה בשטחים איננה טרור. זו האמרה החדשה שלהם.

כלל ידוע הוא שאין מנהלים משאומתן לשלום כשהמלחמה נמשכת והיא בעיצומה, והטרור הוא מלחמה. אולם אש"ף למד לקח שכמלחמות לא ניצחו מעולם את ישראל, ועל כן התחילו בדרכי טרור. קשה לי להבין, קשה להשלים עם ההצהרה של הגורם הביטחוני שנאמרה באחרונה, ולפיה אין לנו תשובה לזריקת אבנים. קשה להבין וקשה להשלים. גיבורי מלחמת תש"ח, גיבורי מלחמת ששת־הימים, גיבורי מבצע־אנטבה, מפוצצי הכור האטומי בעירק — אין להם דרך להתגבר על זורקי אבנים? קשה להבין זאת.

אני רוצה להביע תמיכה מעל במת הכנסת בצעדו של היועץ המשפטי לממשלה, מר יוסף חריש, שהביא לאחרונה לממשלה הצעת חקיקה לחוק למניעת טרור, ובמרכזה האיסור להכניס לגבולות הארץ כספים שיסייעו בהגברת הפעילות הטרוריסטית. צורכי התושבים הערבים מתוקצבים על־ידי המדינה ובמקביל ממומנת האוכלוסייה על־ידי אש"ף ועל־ידי מי שמזרימים עשרות מיליוני דולרים לערביי ישראל. אל נתעלם מזה, כאן, לא רחוק, במזרח־ירושלים, במקומות ידועים, ידועים לאנשי הביטחון וידועים גם לאזרחים, קיימים מרכזים, משרדים משובללים, שבהם יושבים נציגי אש"ף, ואין מי שירים את קולו ויעשה צעד כלשהו. אם זה המצב, האם זה פלא שאחרי למעלה מ־40 שנות קיום המדינה אנחנו חוזרים, לצערנו הרב, לשנים ולימים הקשים ביותר שהיו בהיסטוריה של ירושלים, שפחדים ללכת — איפה? בתוככי ירושלים. איפה? ליד הכותל המערבי, כיוון שזו סכנת נפשות. למה ומדוע הדבר הזה? למה אנחנו שקטים, ואיך ייתכן לומר שאי־אפשר להתגבר על זה? על הכול התגברנו ועל זורקי האבנים לא נתגבר?

במהלך הדיונים בכנסת עלינו לעשות בדק בית איך ייתכן שכאן בכנסת חבר כנסת ירשה לעצמו להיות עבריין ולקרוא לשבת עם אש"ף בעוד החוק אוסר זאת כל עוד נמשכים מעשי הטרור.

אם אנחנו לא נדאג לעצמנו, על מי אנחנו נסמוך? כן, על עצמנו אי־אפשר לנו לסמוך. נסמוך על אבינו שבשמים.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנחם פרוש, רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, ואחריו — לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת פורת, לא עולים לדוכן עם חיק, אבקש ממך, חבר הכנסת פורת, לא להתחיל את התיק פה.

המבצעים הנדרשים, כוח האדם הנדרש, הצדדים המשפטיים הנדרשים, כי במלחמה עסקין, מלחמה שיש בה פצועים והרוגים, ואי-אפשר בשום פנים ואופן להשלים אתה, וכידינו לחסל אותה. עד אז, כל יוזמה מדינית מצדנו תתפרש ככניעה לטרור. כל יוזמה, תהא כרמה אשר תהיה, תתפרש ככניעה לאבן ולברזל המרצח. התשובה שלנו תהיה: אחיזה, העמקת השורשים, בניין, יצירה, התיישבות ועוצמה, וה' עוז לעמיו יתן, ה' יכרך את עמו בשלום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. היתה בידי אינפורמציה מוקדמת, שאתה מתכוון להציג מוצגים — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מצטער, לא ידעתי שהדבר הזה אסור.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יודע כמה התכוונת לכך נפשית, ואני מכבד מאוד את העובדה שקיבלת את בקשתי תיכף ומיד.

רשות הדיבור לחבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו — לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הוא דיבר מנהמת לבו, אז איך היתה אינפורמציה מוקדמת?

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום, כאשר אני בא לנאום את הנאום הראשון, לא נאום הבכורה, אבל הנאום הראשון שמתייחס לנושאים מדיניים, הייתי רוצה להעלות כאן מעט מן החרדות שלי.

ההערכה למדינת ישראל נבעה תמיד, בין היתר, מהתחושה כי על אף ממדיה הקטנים יש במדינה זו הרבה מקורות, הרבה חזון, הרבה יוזמות, וכי תמיד עשתה היא את הצעד הראשון. מדינת ישראל גם נכנתה בזכות השתייכותה לעמים המתקדמים, לעולם החופשי ההומני, שכל תפיסותיו הכיטחוניות והצבאיות מושתתות על ההנחה, כי כוח וצבא יכולים-לשמש רק ערובות לקיומם של הסדרים, וקיומם רק מבטיח את היכולת להשיג שלום. והנה, כבר תקופה ארוכה מאוד, ארוכה מדי, מאז חתימת הסכמי קמפ-דייוויד, אנו מצטיירים כמדינה בהקפאה, כמדינה שאיננה יוזמת, כמדינה שהסטטוס-קוו הפך בה למטבע לשון המשמש תשובה על כל שאלה רצינית. הכול מדברים על חרדות, חרדות לעתידה של מדינת ישראל. יש בעצם תחרות מי חרד יותר, הליכוד או התחיה. כל אחד חושב איזו נסיגה מאיימת יותר על עתידה וביטחונה של מדינת ישראל, כל אחד מציין את חשיבות גודלו של השטח לביטחונה ולעתידה של מדינת ישראל. כל הוויכוח מתמקד בשאלה של שטחים, של גודל, של טריטוריה. אבל, לי יש הרגשה שהמנהיגות האחרות לניווט מדיניותה של מדינת ישראל חרדה מן הציבור הישראלי בלבד. כולם בטוחים שאכן הם אומרים את אשר העם רוצה ותובע לשמוע.

אני בטוח, שאילו נוצרה כאן תחושה שהעם הישראלי, העם השוכן בציון, תובע מהמנהיגות שלו לגלות אומץ-לב ולעשות צעדים שיקדמו אותנו לשלום אמיתי, גם שר החוץ החדש היה מוכן לקחת על עצמו אחריות ולא להסתפק בכך שנמשיך ונטען שלא נדבר עם הגורם הדומיננטי בהחלט חשיונות בשטחים, והיום, לצערנו, גם בזירה הבין-לאומית. אני בטוח ששר החוץ אמר את כל מה שהוא אמר כאן, והציג את כל אותן פעולות של ארגוני הטרור בכאב, ואין לי

גולות מברזל, כרוגטקות, באבנים במקומות קבועים, אוטור בוסים מנופצים, בשבוע אחד שלל של מאות.

אני שב כעת משובתי הרעב, שזועקים על מה שמתרחש בשטח. אדוני היושב-ראש יסלח לי, לא יכולתי אלא להביא את הדברים האלה במסגרת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא יכול, אני מבקש להפסיק את המיקרופון. חבר הכנסת פורת, בהתאם לסעיף 5 של חקנון הכנסת וכן בהתאם לסעיף 2 לכללי האתיקה, אינני יכול לאפשר לך להראות את המוצג. אני פשוט מבקש ממך לסלק את המוצגים מאולם הכנסת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מקבל את בקשתך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אודה לך אם תמסור אותם לסדרנים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני אמסור את הדברים לסדרנים.

(חבר הכנסת ח' פורת מוסר תיק לסדרנים.)

הייתי רוצה להראות לחברי הכנסת את כדורי הברזל, את הכילופות, את העצמים שבהם ניתן למחוץ בקלות ראשו של אדם, את האבנים שניפצו בהן זוגיות של מכוניות. מי שהדברים האלה מתרחשים אצלו בשטח לא יוכל להוסיף ולדבר בשלווה כזאת על כך שיש פה "התקוממות מבורכת", כלשונו של ערפאת. מורי ורבותי, במעשי טרור עסקין.

אדוני שר החוץ, לנו בוודאי לא די במלים. צריך מדיניות וצריכים להיות מעשים החוזקים ממלים. קודם כול, צריך להכיר באינתיפאדה, בטרור העממי הזה, על כל סוגיו, כבטרור לכל דבר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

האינתיפאדה איננה טרור. יש טרור באינתיפאדה, אבל האינתיפאדה איננה טרור. האינתיפאדה היא התקוממות. האינתיפאדה היא התקוממות לאומית לגיטימית.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אינני עוסק בסמנטיקה, יוסי שריד. אני עוסק במה שמתרחש בשטח.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שריד, קריאת ביניים היא קצרה. אמרת קריאת ביניים, תרשה לו להמשיך.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אינני רוצה להתחרות אתך בסמנטיקה, אני מדבר על מה שמתרחש בשטח ועל מה שהצהיר עליו ערפאת. ערפאת הצהיר על ילדי האבנים ועל ילדי האר.פ.ג.י. על כך אנחנו מדברים. הוא התנער מבקבוקי התבערה? הוא התנער מהאבנים הנזרקות? הוא התנער ממטילי הברזל? הוא לא התנער מאלה.

ובכן, אני רוצה להבהיר ולומר, מורי ורבותי, אדוני שר החוץ, עלינו לקבוע נחרצות: ההתקוממות הפרועה הזאת טרור היא, טרור לכל דבר.

אנחנו מבקשים מהממשלה לקיים דיון, שבסיומו תורה למערכת הביטחון, לצה"ל, להגיש בתוך שבועיים תוכנית לחיסולו של הטרור העממי הזה, שייכללו בה האמצעים

אמיתית, הנותנת סיכוי להידברות עם כל גורם שיקדם את תהליך השלום באזור. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל קליינר, ואחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך שחבר הכנסת מיכאל קליינר היה בעבר חבר הכנסת, ולאחר הפסקה הוא חזר אלינו. נאזנו היום אומנם לא מקובל כאן כנאום בכורה, אבל בכל זאת, החברים מתבקשים להתחשב בכך שזה נאום הראשון אחרי הפסקה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תודה על הדברים החמים, אבל זה כבר אינו נאומי הראשון בכנסת הזאת. מכל מקום, אדוני היושב-ראש, תמיד טוב שיגנו עלי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני מוצא את עצמי מסכים עם מי שגורס שמה שאירע בז'נבה מחייב אותנו למחשבה חדשה, ולא רק למחשבה. אלא שהבעיה אתכם, מניפי נס המחשבה החדשה, היא שאין בצקלונכם אלא מחשבותיכם הישנות-הנושנות. כל מבוקשכם הוא שאחרים יבטלו את דעתם מפני הדעות שבהן אתם אווזים מימים ימימה — אתם, שהכרתם באש"ף ודיברתם עם אש"ף הרבה לפני ז'נבה; אתם, שלו דרככם היתה המקובלת אפילו ז'נבה לא היתה.

התמוגגותן של אומות נאורות נוכח איאלו משפטים מעורפלים, שמשמע מהם שמץ הכרה מטושטשת בישראל, היא בהחלט תופעה בעלת משמעות מדינית. השנינו בעמדת ארצות-הברית כלפי אש"ף הוא איום ממדרגה ראשונה, ואם לא נגיב עליו, ומהר, נמצא את עצמנו נגררים לחלוטם בלהות מדינית והסברית.

אש"ף, המקבל לגיטימציה בין-לאומית כמייצגם של ערביי יהודה, שומרון ועזה, עלול לקרוע לגזרים, ומהר, את צעיפי ההסוואה העוטפים את הוויכוח האמיתי — שהוא לא עם מי מדברים, אלא על מה מדברים, ומה קורה שלב אחד לאחר שמדברים.

כי מה שאומות העולם, בשטחיות הנגזרת מכמות המידע הזעומה ומנקודת ההשקפה של מי שמביט על האירועים מרחוק, דרשו וכאילו קיבלו מאש"ף הוא מעין הכרה בזכותה של ישראל להתקיים, כפועל יוצא מאזכור מלות הקוד המופלאות 242 ו-338.

האם הבעיה עם אש"ף היא הכרה? אש"ף הכיר בישראל מזמן. הוא הכיר בה במעלות, הוא הכיר בה באביבים, הוא מכיר במפגשים עם הישראלים ה"חיוביים", כמאמר ראש אש"ף. אבל השאלה היא האם הוא משלים עם קיומה של ישראל, האם הוא זונח את המאבק, האם הוא זונח את הכמיהה לשלטון בארץ-ישראל כולה, האם הוא זונח את האמנה הפלשתינית, האם הוא זונח את התביעה לזכות השיבה, האם הוא זונח את תוכנית השלבים להשמדת ישראל.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זונח.

מיכאל קליינר (הליכוד):

את התשובה מסר אבו-יאד, וכבר הזכיר זאת חבר הכנסת חנן פורת, בריאיון גלוי לב שנתן לעיתון הברוייתי "אסיאסה", לאחר ז'נבה. הוא אמר, שהקמת מדינה פלשתינית על חלק

שום ספק שהוא יודע שכל הבית הזה מגנה אלימות, מגנה טרור, שכל הבית הזה מתעב אותם מעשים איומים שפוגעים בבני אדם בלי שום הבחנה. אבל, העובדה שאנחנו מתעלמים מאש"ף לא עזרה לנו כלל. העובדה הזאת רק העמידה את מדינת ישראל באור עגום בזירה הבין-לאומית.

העובדה שיש כאן חוק האוסר מפגשים והידברות עם אש"ף, העובדה שגם חברי הכנסת, שמחובתם לזיום כל פעילות פרלמנטרית חשאית וגלויה שנותנת סיכוי כלשהו לשלום, מגרעים מבחינת החוק להיפגש ולנסות, אינה נותנת לנו עדיפות מבחינה בין-לאומית, אלא מעמידה אותנו באור שלילי, של מי שאינם מוכנים לשמוע, ואינם מוכנים לנסות.

אבל היום, אדוני שר החוץ, יותר משהייתי רוצה להוסיף על דברי חברי לגבי מה שהתרחש בתוך ארגוני הטרור בחודשים האחרונים, הייתי רוצה לומר, שיש חרדות נוספות התוקפות אותי. הססמה של סטטוס קוו יכולה להיות נכונה אפילו לגבי חיילינו העומדים במאבק בתוך השטחים, בתוך האינתיפאדה. ייתכן שגם אתה חסכים שנגזר עלינו היום — אולי אפשר לחסל את העניין בקרוב — היום נגזר על חיילים צעירים לעשות פעולות שאינן פעולות צבאיות מובהקות, זה משפיע על דמותם של צעירינו, על דמותם של חיילינו; כאשר הם משתחררים מצה"ל הם מתוסכלים ויש להם קושי להשלים עם מה שעברו.

אבל יש חרדה נוספת, וברשות היושב-ראש אני רוצה להביע אותה. הייתי מבקש מאדוני שר החוץ שתמצא זמן, גם אם זה לא תפקידך, קום יום אחד, תשכים בבוקר, סע לך ברחבי הנגב בשעה 05:00 או 06:00, תראה מה מתרחש בצמתים במדינת ישראל, תראה איך התעוזה דמותה של מדינת ישראל, תראה איזה שוקי עבדים מתקיימים מול עינינו, תראה לנוכח מה אנחנו עומדים לגדל את ילדינו, תראה את חוסנו ועוצמתו של העם שעה שעה. כל עוד הסטטוס קוו אתנו ובתוכנו — אנחנו הורסים את עצמנו כמו ידינו.

לכן, אדוני שר החוץ, מן הדין שתתקן אותך חרדה. מה שאנו שואפים אליו בדישנתנו לפתיחה ביוזמות שלום אינו נובע מחרדה למה שיתרחש לעם הפלשתיני, אין הוא נובע מחרדה למה שיתרחש לאש"ף, הוא נובע מחרדה מכך שבכל יום נוסף במצב הנוכחי אנחנו מעוותים את דמותה של מדינת ישראל, מעוותים את דמותו של העם, לא נותנים סיכוי לצמיחה של דור צעיר, שיתחנך ויגדל על אותם ערכים שרצינו לחנך עליהם. רק הערכים האלה הקימו את מדינת ישראל, ואם נאבד אותם — נאבד את החוסן האמיתי של מדינת ישראל.

לכן, אני מציע לבית הזה לנסות להסיר את האיסור על מפגש, לפחות של חברי הפרלמנט, עם כל גורם שהוא. חבר פרלמנט צריך לנסות הכול.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה יכול לנסוע מחר לפריס ולהיפגש עם מי שאתה רוצה.

עמיר פרץ (המערך):

אני מבקש ממך, חבר הכנסת צ'רלי ביטון — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אין לך זמן אפילו לבקש ממנו, אתה מבקש בזמן שאול.

עמיר פרץ (המערך):

אני מבקש ממך, אדוני שר החוץ, לחשוב על כך שהמבחן האמיתי שלך יהיה באמת כאשר תציגו לפנינו איזו תוכנית

אולם, רבותי חברי הכנסת, הציפייה הולידה אכזבה. זאת מפני ששר האוצר דיבר באופן חד-משמעי על תוכנית כלכלית, שכל כולה תלויה אך ורק באלמנטים כלכליים ובשיתוף פעולה של הגורמים השונים במשק.

אסור לנו לשכוח שלא נאמרה מלה אחת על הצורך הדחוף בפתרון מדיני ועל התפקיד המכריע שנועד לו כבסיס לכל שינוי במצבה הכלכלי והלאומי של ישראל. השר פרס העדיף להשאיר את הבימה לשר החוץ, שפתח את הדיון בדברים שהם בריחה, שעוד תסכן את עתידה של מדינת ישראל ותביא לכידודו המוחלט לא רק באזור אלא בעולם כולו.

ובמה דברים אמורים, חברי הכנסת? אנחנו עדים עכשיו למערכה תקשורתית מסיבית ואגרסיבית של משרד הביטחון וצה"ל, אפילו באמצעות קצינים בכירים אנונימיים, המזהירים אותנו מפני הסיכון הנורא שבקיצוץ תקציב הביטחון. הם מאיימים עלינו בפגיעה בהכנות של צה"ל למלחמה, בפגיעה בתוכנית ההצטיידות של הצבא, וכדי לפרוט על נימים רגישים של הציבור החושש מאבטלה — מאיימים בפגיעה בתעשיות הביטחוניות, פגיעה שתגרום לאבטלה המונית ולפיטורי אלפי עובדים בתעשיות הללו. דבר זה מזכיר לנו את המאבק הברוטלי והדמגוגי שניהל בומנו שר החוץ היום, ביחד עם הגורמים הקשורים לתעשייה האווירית, נגד ביטול פרויקט הטירוף של ה"לביא".

חברי הכנסת, שמענו גם מפי חברים בתוך הקואליציה וגם מחברי סיעתו של שר האוצר, שאין לו שום סיכוי שבעולם להצליח בקיצוץ תקציב הביטחון. ואנחנו נזכרים כי שר הביטחון הורה פעמים רבות בכך שפתרון נושא האנטיפאדה בשטחים הכבושים איננו פתרון צבאי אלא מדיני. רבותי חברי הכנסת, לא נעלמו כל ההכרזות האלה? שרי הביטחון והאוצר מדברים היום בקולו של שמיר. הם הצטרפו גם לעמדותיו המדיניות של ראש הממשלה ולא רק לממשלתו, בניגוד לדעות שלהם עצמם.

חברי הכנסת, היום, כאשר המועצה הלאומית הפלשתינית דנה בפתרון של שלום בין שני העמים וכאשר מנהיג אש"ף מציע תוכנית שלום ברורה ומשא-ימתן לשלום באמצעות ועידה בין-לאומית, מיד מצטרפים כל מנהיגי ישראל לחזית סירוב נגד כל העולם כולו.

חברי הכנסת, על מה מדברים היום? על קיצוצים נוספים בתקציב החינוך. עוד יצטרכו לשלוח תלמידים הביתה בשעה 10:00. במערכת החינוך הרשמית בישראל יהיה מה שאנחנו קוראים "החינוך האפור". וכך נישאר עם חינוך לעשירים בלבד.

מדברים על קיצוצים נוספים בתקציב הבריאות. רבותי חברי הכנסת, הדבר הזה לא ייאמן. במקום לשקם את מערכת הבריאות המתמוטטת, נחיתו עליה עוד מכה אחת שתחסל אותה כליל, ואז נישאר כאן עם השר"פ, עם מערכת בריאות לעשירים.

מדברים על העלאת תעריפי התחבורה הציבורית, אבל איזה רעיון הוא זה כאשר משרד הביטחון דורש עוד מיליוני שקלים לצורך המאבק הצבאי נגד ההתקוממות של העם הפלשתיני בשטחים הכבושים. הרי פירוש הדבר הוא בעצם לקיחת כסף מבתי-החולים בישראל כדי למלא את בתי-החולים בשטחים כפגעים; הרי פירוש הדבר הוא להרוג ולפצוע תלמידים בשטחים; הרי פירוש הדבר הוא סגירת בתי-ספר בישראל בשעה יותר

מאדמת פלשתיין היא שלב לקראת המטרה הסופית — כינון מדינה בפלשתיין כולה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיום, כשסלידת ארצות-הברית מאש"ף מתקעקעת, אנו עומדים בפני מציאות קיומה של דעת קהל עולמית המתגבשת והולכת וגם מחלחלת לתוכנו. כעת מדובר בהקמת מדינה אש"פית ביהודה, בשומרון ובעזה, אחר כך ידובר על זכות השיבה, ואחר כך ידובר על מימושה של תוכנית השלבים.

ושוב אני מוצא את עצמי מסכים עם אלה המטילים ספק בסיכויי הצלחתו של מאמץ הסברתי, נרחב ככל שיהיה, לחולל פלאים בדעת הקהל העולמית, ואפילו האמריקנית. תשובתה האמיתית ובעלת הסיכוי של ישראל היא בעשייה מדינית ובעשייה בשטח. בתחום המדיני — עשיית כל מאמץ סמוי וגלוי להטיית הנחשול הפלשתיני אל אותם שלושה רבעים של ארץ-ישראל ההיסטורית, שבהם שלושה רבעים מהתושבים, שהם פלשתינים, אינם זוכים לכינוי פוליטי. עד אז, כל הדיבורים על אופציה ירדנית הם פשוט קוסמטיקה פוליטית בעלת איכות ירודה.

התשובה המעשית היא מאמץ החיישבותי מחודש ורחב היקף שימחיש לעולם כי ישראל לא תהיה שותפה לפתרון הבעיה הפלשתינית על חשבון ביטחונה וקיומה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. רשות הדיבור לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין שאני פטור מלבקר את חבר הכנסת מיכאל קליינר משום שהוא אמר שזה לא הנאום הראשון שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם תרצה לברך, זה תמיד טוב.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה מקל עלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההערה שלך היתה מיותרת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדוע?

היו"ר ד' שילנסקי:

את, אפילו בעקיצה לא צריך לפגוע בחברים. חברות היא מעבר לחילוקי דעות פוליטיים. אבל תמשיך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חברי הכנסת, הנושא המדיני נדחק מעט מסדר-היום בימים האחרונים בשל ההתפתחויות הכלכליות, אולם מבחינתנו הקשר הוא הדוק ביותר, ולמעשה לפני הבחירות לכנסת הצהירו מפלגת העבודה ומונהיגה שר האוצר באופן ברור ביותר, שכל התקדמות במשק וכל פתרון של הבעיות הכלכליות של ישראל כרוכים בפתרון מדיני, דהיינו חיסול הסכסוך בינינו לבין העם הפלשתיני.

לפיכך, היתה ציפייה גדולה לדבריו של שר האוצר אשר הציג את התוכנית הכלכלית. בהחלט צפינו למצוא בדבריו את הנושא המדיני או לפחות הד להשקפה כפי שנשמעה מפי דוברי מפלגתו פעמים כה רבות.

היום את יהודה, שומרון וחבל-עזה ישב מחר עם אש"ף. מי שמשאיר חלל ריק פוליטי והתיישבותי, לא יכולות להיות לו טענות ואסור שיהיו לו טענות כלפי גורם כלשהו בעולם היושב היום עם אש"ף, לרבות ידידתנו ארצות-הברית. אם השארנו חלל ריק, אמרנו בכך: בזה אין לנו שום תביעה, אין לנו שום בעלות. יש לנו כמה תביעות ביטחוניות, הן יוסדרו כך או אחרת. אבל יש שם טריטוריה ומישהו הוא הבעלים שלה, ואם היא יתומה ומבקשת בעלות, ובאותו זמן עצמו יש מי שטוען לבעלות עליה — מה אתה רוצה מהעולם, מה אתה רוצה מארצות-הברית ומה אתה רוצה לא רק מאויבינו אלא גם מידידינו? מה יעשו, כיצד יפרשו זאת? מה מקרינה להם המציאות הזאת?

וזאת עוד, מי שמתנה תנאים לישיבה עם אש"ף ישב בסופו של דבר עם אש"ף. בעצם התניית התנאים כאילו אומרים לו: אנחנו מוכנים לשבת אתך. זה המסר הראשון, הברור, בתוספת "אבל". והוא גמר היום עם כמה "אבלים", הוא בהחלט גמר עם כמה "אבלים", זה לא חשוב היום. נכון שאנחנו יודעים מה כוונתו. אני אומרת בפירוש, שהיום בפוליטיקה אנשים מודדים תוצאות. אנחנו יודעים מה הוא רוצה, אבל היום הוא אמר מה שביקשו ממנו לומר. גם אנחנו לא ביקשנו יותר, אלא שיאמר, וגם שלא יעשה טרור. אז מה? תשב אתו? נשב אתו?

אני יודעת שהיום אומרים: לא אש"ף, אבל אנחנו נגדיר מי זה אש"ף. אנחנו נחליט שסניורה, חוסייני ואחרים אינם בדיוק אש"ף ונשב אתם. העולם שואל: למה לשבת עם השמשים של אש"ף, עם המשרחים שלו? למה לא לשבת ממש עם ערפאת? השאלות האלה, הנשאלות בעולם, צריכות לקבל תשובות.

אדוני היושב-ראש, לדבר עם אש"ף — ופה אני מדברת אל כל האחרים מכל המחנות הרוצים לדמות את עצמם — זה לדבר על מדינה פלשתינית. אין אפשרויות אחרות. לדבר עם אש"ף, לשבת עם אש"ף — רבין אמר את זה בטלוויזיה — זה לדבר על מדינה פלשתינית. רבין צדק. אחרים אומרים: אינני רוצה לדבר עם אש"ף לא מפני שמדובר על מדינה פלשתינית אלא משום שיש לו תורת שלבים ויש גם טרור. נכון, לדבר עם אש"ף זה לדבר על מדינה פלשתינית; אחרת, על מה תדבר עם אש"ף? לכן צדק חבר הכנסת רמון באומרו: תגידו את האמת, שאינם רוצים לדבר עם אש"ף, אך גם לא עם כל גורם זר אחר, על יהודה, שומרון ועזה. נכון. אנחנו אומרים שהמדיניות צריכה להיות לא לדבר עם ערפאת, בצלינדר או בכפיה, לא לדבר עם חוסיין ולא לדבר עם שום גורם זר — לא עם ארצות-הברית ולא עם ברית-המועצות — על פשרות ביהודה ובשומרון. על פשרות ביהודה ובשומרון — לא. שלום תמורת שלום, לא תמורת שטחי מולדת. זה לא. חבר הכנסת רמון, מה כל כך מפתיע בהצגת עמדה כזאת? את זה אינני מכינה כלל. מדוע זה תמוה? חבר הכנסת רמון העמיד את זה כדבר תמוה מאוד. נכון, הוא דרש להגיד את האמת, וצריך אכן לומר את האמת ולחשוב את האמת, כי לא תוכלו לברות ממנה. אבל למה זה כל כך תמוה בעיניו — זה סיפור אחר, זה שייך לאופרה אחרת, ואינני מדברת עכשיו על חבר הכנסת רמון.

אם המדיניות של הליכוד תימשך כפי שהיא היום — דהיינו, ניהול קרב בלימה במטרה שארצות-הברית לא תדבר על מדינה פלשתינית — היא תפסיד. קודם ביקשו שהיא לא תדבר עם אש"ף, ובקרב הבלימה הזה תפסידו. עכשיו מבקשים שלא תדבר על מדינה פלשתינית. על מה היא תדבר אתו? נכון, יש היום העניין של מטוס "פן-אמריקן", גם ארצות-הברית צריכה לחפש תירוצים, אנחנו גם מכריחים אותה. יעשו

מוקדמת וזאת כדי לסגור בתי-ספר ואוניברסיטאות בשטחים הכבושים; פירוש הדבר הוא ייקרו התערפים לנוסעים באוטובוסים בישראל כדי להפוך את האוטובוסים בשטחים למשוריינים למען המתנחלים.

האם זהו הפתרון המדיני שעליו דיבר שר הביטחון לפני הבחירות? עכשיו, כאשר מדברים אתו על כסף ותקציבים, יוצא המרצע מן השק. חברי הכנסת: עכשיו אנחנו רואים לאיזה פתרון מדיני הוא התכוון.

כאשר מציעים לנו פתרון מדיני קונקרטי, התשובה של ממשלת ישראל היא: לא רוצים לדבר. היום לא מתביישים. פשוט לא רוצים לדבר. לפני שנים, חברי הכנסת, כאשר היו בטוחים שאפשר להעמיד תנאים שאש"ף לעולם לא יסכים להם, כדי שאפשר יהיה לטעון שאין עם מי לדבר — דיברו באופן רשמי על נוסחת יריב-שם-טוב הידועה. היום, במקום להתקדם חזרת הממשלה לסממאות הנוקשות והסרבניות של שנות ה-60.

מה היא בעצם תגובתה של הממשלה על הצעות השלום של אש"ף? למעשה, במצב שבו מצאה הממשלה את עצמה נדחקת לפינה, כאשר כל הקהיליה הבין-לאומית, בלא יוצא מן הכלל, קיבלה את העיקרון של משא-ומתן, לשלום בוועידה בין-לאומית בהשתתפות כל הצדדים, לרבות אש"ף, הפתרון שמצאה לכן הממשלה היא הפרחת רימוני עשן של תוכניות דמיוניות כדי למצוא תחליף כביכול להצעות שעל סדר-היום. זאת, כאשר למעשה המטרה היא באמת לרכוק כאותן עמדות במסווה של יוזמה חדשה. לכן ראשית כול, לגבי הוועידה הבין-לאומית מדברים על שיחות בין שתי המעצמות הגדולות, אבל מה שחשוב יותר הוא עם מי מדברים.

חברי הכנסת, בעיניי זה מצאו עכשיו פטנט חדש — בחירות בשטחים הכבושים, וגם זאת. מתנים בכל מיני תנאים מוקדמים. אבל, חברי הכנסת, ממשלת ישראל שוכחת כל הזמן שהיא אינה יכולה להכתיב לצד השני מי יהיה הגוף או מי יהיו האנשים שייצגו אותו. כאשר יש היום לעם הפלשתיני נציג המוכר עליידי כל העולם, לא ייתכן לבוא ולומר: אנחנו נקים בחירות בשטחים תחת שלטון כיבוש, תחת ממשל צבאי, תחת דיכוי, ומי שייכר — אתו נדבר. הדבר הזה הוא חסר שחר, איננו מתקבל על הדעת ואין לכן שום תקדים בהיסטוריה בשיחות שלום בין שני עמים ריבוניים. נהפוך הוא, לאורך כל ההיסטוריה נכשל כל ניסיון לבצע הסדרים והסכמים שנעשו בין שלטון כובש לבין גופים שהומצאו עליידי הכובש עצמו.

לכן הדרך לפתרון של שלום באזור תהיה רק אם נקבל את היד המושטת לשלום ונלך לוועידה בין-לאומית לשלום על בסיס ההכרה בזכותנו להתקיים ובזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני, ועלינו לראות באש"ף את נציגו הבלעדי של העם הפלשתיני. תודה.

היור' ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחבר הכנסת יאיר צבן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במציאות הפוליטית לא חשובה הכוונה, חשובה התוצאה. במציאות הפוליטית, כמו במציאות הפיזית, אין חלל ריק. יש חוקיות — חלל ריק מתמלא.

אדוני היושב-ראש — ואני אומרת זאת באוזני הליכוד, שספסליו כאן ריקים, ובאוזני שר החוץ — מי שאיננו מיישב

גאולה כהן (התחיה):

אתה רואה, זה מתאים לך.

אתם בכלל ויתרתם — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גאולה כהן (התחיה):

זאת אמירה של ייאוש. אתם התייאשתם מלשכנע בדרכים דמוקרטיות — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הרי את בעצמך רואה לאן זה מוליך.

גאולה כהן (התחיה):

אתם התייאשתם מלשכנע בדרכים דמוקרטיות את עם ישראל להכיר במדינה פלשתינית — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לך פגיעת מוחין. זה הכול.

גאולה כהן (התחיה):

תסלח לי, אל תפריע לי עכשיו.

— — — אז החלטתם לחזק את האויב, להחליש אותנו ולחזק את האויב, ואתם מחזקים את האויב.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שריד, תאפשר לחברת הכנסת גאולה כהן לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

בפירוש ניסיתם לשכנע — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שריד, אתה לא מאפשר לחברת הכנסת כהן לסיים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שתחזרו בה מהדברים שלה.

גאולה כהן (התחיה):

לחזור, לא. מפני שמי שאומר שאינתיפאדה היא לגיטימית, אומר — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה שיירשם בפרוטוקול שחברת הכנסת גאולה כהן היא פגועת מוחין.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, תסלחי לי רגע.

אני פונה אל חבר הכנסת שריד. אני חושב שקריאת הביניים הזאת והכיניי הזה אינם מכובדים.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב־ראש, אני מבקשת ממך. אני לא רוצה שהוא יחזור בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רק ציינתי שזה לא מכובד. אם תרצה, קח את זה כחזרה, אם לא — אז לא.

בלימות. כל עוד זה יימשך, הליכוד בוודאי לא ירצה בכך, אבל הוא ייאלץ לדבר עם אש"ף, וכפי שאמרתי קודם — עם המשרתים שלו, עם המשמים שלו, שייבחרו בבחירות דמוקרטיות ביהודה ובשומרון. אחר כך ישאלו בצדק: למה עם המשמים?

זה העיקר, אבל יש חללים ריקים נוספים. היום התבשרנו על ארבעה ח"כים הנוסעים להיפגש עם אנשי אש"ף. מי שולח אותם? — לא החוק, החוק אוסר זאת. אבל שולחים אותם אלה שלא יישמו את החוק, הם בעצם עודדו אותם. אנחנו, המבקרים כל הזמן את אייטשום החוק, רשאים להגיד שיש לעמוד על המשמר ויש לבחון היום את שר המשפטים החדש דן מרידור, ולראות באיזו מידה הוא באמת שומר חוק. זה יהיה גם מבחן שבכילו. לי ולחברי הכאים בטענות, לנו מותר לדרוש שיאסרו אותם וימנעו מהם מראש את העבירה על החוק.

אבל אלה שהשאירו את השדה פרוץ — והשארת שדה פרוץ היא קריאה לגנב, קריאה לעברייין. זה ברור — אין יכולים אלה שלא יישמו את החוק לכזא היום, לזעוק ולהזעיק את העולם בצביעות?

אדוני היושב־ראש, אמרתי קודם שבמציאות הפוליטית לא חשובה הכוונה, חשובה התוצאה. כאן אני רוצה לעבור לחבר כנסת אחד, לחבר הכנסת יוסי שריד. אני מתייחסת במיוחד לחבר הכנסת שריד, מפני שהוא אומר מה שחושבים רבים אחרים כמעורר ובשולי השמאל הקיצוני. תמיד היה לו האומץ להיות הסמן שלהם. כאשר חבר כנסת אימר וכותב שהאינתיפאדה היא לגיטימית — ואנחנו יודעים מה זאת אינתיפאדה, גם אם אין מדובר ביריות, נעזוב לרגע את בקבוקי התבערה ונתייחס לבלוקים — הרי אין אינתיפאדה מופשטת, יש אינתיפאדה עם אבן ביד. מה משמע "האינתיפאדה היא לגיטימית"? זאת אומרת, שזריקת בלוקים על ראשי חיילינו במטרה לנפץ את ראשם — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה את עשית באינתיפאדה שלך נגד הבריטים?

גאולה כהן (התחיה):

מה משמע "האינתיפאדה היא לגיטימית"? — שזריקת בלוקים על חיילינו במטרה לנפץ את ראשיהם היא לגיטימית. טוב שידעו חיילי צה"ל — וחבר הכנסת שריד איננו מסתיר את זה — שיש חברי כנסת המתירים את דמם ושמהים מבחינת נקודת ההשקפה הפוליטית שלהם — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

כוא נעשה את החשבון עד הסוף. אם אתם חושבים שזה מקדם את המטרה הפוליטית, שהיא, לדעתכם, שלום, אתם שמחים על כל פגיעה בראשו של חייל צה"ל.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

את שמחה על כל פגיעה, כי זאת הדרך להבטחת ארץ־ישראל.

גאולה כהן (התחיה):

לא. אם חשבון, אדוני, אז עד הסוף.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אפילו על הפגיעה בראשן, וראשן נפגע באיזה מקום באיזה שלב, גם על זה אני לא שמח.

גאולה כהן (התחיה):

לא, לא, רק שלא ייקח בחזרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני רוצה לאפשר לך לסיים את דבריך. אני עוזר לך, אבל את לא עוזרת לי.

גאולה כהן (התחיה):

אני לא אקח חזרה שום מלה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני מבקש ממך.

גאולה כהן (התחיה):

מי שאומר שהאינתיפדה היא לגיטימית אומר גם שזה לגיטימי לזרוק בלוקים על ראשי חיילי צה"ל. זו עובדה. מי יכול לומר שזה לא נכון?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסי שריד — — —

גאולה כהן (התחיה):

אני רוצה לראות שיקום פה משהו ויגיד שזה לא נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, את מקשה עלי. חבר הכנסת יוסי שריד, אני מבקש ממך לחזור למקומך. אני מבקש לנתק את המיקרופון של חבר הכנסת שריד. אני מבקש ממך לחזור למקומך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ביקש ממני בקשה, אני רוצה להגיב על הבקשה שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת יוסי שריד, חזור למקומך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הפנית אלי בקשה. אני רוצה להגיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה יכול להגיב — — —

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב ראש, שאל אותי, זה התור שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת כהן, אני מבקש ממך.

חבר הכנסת שריד, אבקש ממך להעביר אלי בכתב את התשובה שאתה רוצה להשיב, ואז אחליט אם לאפשר לך זאת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — זו צורה של צנזורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסי שריד, אתה חבר הכנסת ותיק, ואתה יודע שאם רוצים למסור הודעה — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש למסור הודעה אישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. בסוף הדין. תעביר אותה בכתב וננהג על-פי הפרוצדורה המקובלת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני עדיין לא חוזר בי מהפרוגנוזה שמדובר בחברת כנסת שהיא פגועת מוחין. יש פגיעת מוחין, מה לעשות.

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו אני מבקש ממך, חבר הכנסת שריד, לשבת.

חברת הכנסת גאולה כהן, את יכולה לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

כולנו בבית הזה יודעים, ואם כל אחד ידבר אמת עם עצמו הוא ידע, שכל ההבחנה בין טרור לבין אינתיפאדה, בין הרמת אבן או הרמת בקבוק תבערה לבין ירי של כדור, היא הבחנת שווא. כפי שגם ארצות-הברית יודעת זאת, והיום היא כבר מנסה בדרך כלשהי להגדיר הגדרות הנוחות לה.

אני לא יכולה להסכים שיש שני פירושים לאמירה שהאינתיפאדה היא לגיטימית: יש פירוש אחד, והוא זה שאותו אמרתי כאן בכנסת היום ואני עומדת עליו, ואני לא חוזרת בו, אלא אם כן תהיה כאן הודעה אישית של חבר הכנסת יוסי שריד שבה ייאמר: אכן נכון, אמירה כזאת היא אמירה הנוגת לגיטימציה גם לאינתיפאדה בשטח, זאת אומרת לזריקת אבנים ובלוקים על ראשי חיילי צה"ל.

הוא לא יכול לומר את זה. הוא רוצה לקדם מטרה לגיטימית לדעתו, והיא: להכריז אותנו, לאלץ אותנו להסכים למדינה פלשתינית. הוא לא הצליח בדרך השכנוע הדמוקרטית, אז הוא הולך בדרך אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חזרה רבה, חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

תארו לכם ש"גוש אמונים" היה מנסה לשכנע את יוסי שריד עד כמה חשובים היישובים ביהודה ובשומרון; ואם לא היה מצליח, היה לוקח בלוקים וזורק לו על הראש? — לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, זמנך תם.

גאולה כהן (התחיה):

בפירוש לא היו עושים זאת. איש לא היה מסכים לזה. אנשי "גוש אמונים" היו אומרים: לא הצלחנו, נמשיך לשכנע, אבל רק בדרך דמוקרטית. אבל יוסי שריד התיימש, לכן יש פה חיזוק של האויב.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אל תכריחי אותי לסגור את המיקרופון שלך.

גאולה כהן (התחיה):

לכן, כאשר אנחנו מדברים על-האינתיפאדה, צריך לזכור שלאינתיפאדה הערבית הפלשתינית קדמה אינתיפאדה יהודית שממשיכה לפעול היום בשטח, שממשיכה לעודד את אש"ף, שממשיכה לעודד את ארצות-הברית ללכת בדרך הזאת.

ומלה אחרונה לליכוד, שבו פתחתי. אדוני שר החוץ —

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אם תאמרי יותר ממשפט אחד, איאלץ לסגור את המיקרופון, ולא הייתי רוצה לעשות זאת.

גאולה כהן (התחיה):

— — — אדוני שר החוץ, כשאמרתי מה שאמרתי על הכוונות, לא היה ואין לי שום חשד שיש לך כוונות אחרות מאלה שהבעתי פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אל תכריחי אותי לסגור את המיקרופון.

גאולה כהן (התחיה):

אין לי שום חשד שיש לך רצונות אחרים. אבל אם תמשיכו ללכת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש לסגור את המיקרופון.

גאולה כהן (התחיה):

למה אתה סוגר?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, עברת על הזמן המוקצב, יותר מכולם. אמרתי לך כמה פעמים שאיאלץ לסגור את המיקרופון. אני מצטער.

תודה רבה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני יודע שבימים אלה רבים כעם, בחברה הישראלית, טרודים בבעיות הכלכלה, חרדים מפני הגזירות הכלכליות העומדות לנחות על הראש, חלק מהן כבר נחת, וראשם תפוס בנושאים הכלכליים החברתיים. אבל דווקא היום ראוי לומר שאין לישראל פתרון אמיתי וכולל לבעיות הכלכליות והחברתיות שלה בלא השכנת שלום סביבה.

מי שסיכם את שנת 1988 כשנה שחורה, בנק ישראל, משרד האוצר, וניסה להצביע על הגורמים — הציב במקום ראשון את האינפיפאדה. מי שבונה עכשיו תוכניות כלכליות לשנים הקרובות ומנסה להביא לקיצוץ תקציבי ומפנה את האצבע לעבר תקציב הביטחון, נתקל בחומה בצורה של מערכת הביטחון שאומרת לו: כל עוד זה המצב המדיני והביטחוני אי אפשר לזוז.

שמעון שטרית (המערך):

כשביל זה צריך להיכנע, להרים ידיים?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אנחנו חייבים לומר לעצמנו היום את האמת, שהסעיף הראשון בכל תוכנית כלכלית חברתית רצינית לישראל לקראת שנות ה-90 צריך להיות השכנת שלום עם העם הפלשטיני ועם הסביבה הערבית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אז בוא ניכנע. עליי השיטה שלך, אנחנו צריכים להיכנע.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תיכף נדבר מי נכנע ומי לא נכנע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — אם אתה רוצה שלום כזה, תקבל שבחים מכל העולם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אלה שלוש קריאות ביניים רצופות. אני מבקש לעשות את זה בהפסקות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לפני 41 שנה, בנובמבר 1947, עמדו שני העמים שלנו, העם היהודי והעם הפלשטיני, בפני הכרעה קשה מאוד לשניהם. בפני פשרה מכאיבה מאוד — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

הם פשוט פלשו לפה. שבע מדינות ערב — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, יש לי בקשה. קריאות ביניים הן חלק מכללי המשחק, אבל כשהן מאוד ארוכות, הנאום הופך לקריאת ביניים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת לנדאו, קראתי את מה שאמר מורך ורכן מר מנחם בגין ב-1946, ובמיוחד ב-1947, לקראת ההכרעה באו"ם על הקמת שתי מדינות בארץ-ישראל, וכיצד הוא נימק את התנגדותו החרפה והטוטלית להחלטה הזאת. הכול מצאתי כאשר יגעתי, אבל לא מצאתי את הטענה: מה פתאום מוסרים את השטח הזה ליחידה לאומית מדינית נפרדת. איזו ישות היא זאת, שאליה אתם מוסרים את השטח? יותר מכך, תקרא את דברי אנשי סיעת חרות בכנסת בזמן הסיפוח של הגדה המערבית לירדן. אתה לא תמצא את הטיעונים הללו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה מדבר? איזה מין דמיון?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תקרא.

היתה אז הכרעה בשאלה, האם להסכים לתוכנית של הקמת שתי מדינות בארץ-ישראל, מדינה יהודית ומדינה ערבית פלשטינית, או לא. ההנהגה הפלשטינית כמעט כולה, בראשות המופתי ואחרים, הלכה בקו של תפסת מרובה, והסתכר לה לבסוף — לא תפסת שום דבר.

גם אצלנו היו מי שיעצו את העצה: לתפוס את המרובה. מזלו ההיסטורי הגדול של העם היהודי הוא, שלא שעו לדוך הזאת והלכו לפשרה המכאיבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

איזו דרך?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הסתכר שהפשרה המכאיבה הזאת, הוויתור הגדול הזה, היה בו כוח עצום, והוא שהכריע את הכף מבחינתנו.

אין ניתחנו אחר כך את הניצחון שלנו? מנינו בעיקר חמישה גורמים. אני מבקש שנשים לב לחמש הגורמים הללו. הוכחנו לעולם כולו, שיש כאן עם השואף לעצמאות; הצבענו על בעיית פליטים קשה שמוכרח לבוא לכלל פתרון; היינו גאים בכך שידענו לשלב שילוב נכון בין מאבק מדיני למאבק אלים; הצבענו על כך שהיתה שעת זימון היסטורית מיוחדת של מפגש בין ארצות-הברית לברית-המועצות; אמרנו גם שמה שעזר לנו הוא שהעולם הערבי כולו נקט עמדה סרבנית, נוקשה, שהבהירה לעולם: עם אלה אין מה לדבר, מוכרחים להתחשב במי שמוכנים לגלות יותר גמישות.

הסייגים מתבקשים מכל אנלוגיה, ויש כאן הרבה סייגים כאנלוגיה הזאת. יש גרעינים קשים שחוזרים על עצמם, כי

הלאומיים והמניעים הלאומיים של הפלשתינים ולקראת ההתפשרות אחת. תודה רבה.

היור' ש' וויס:

תודה רבה לחבר הכנסת יאיר צבן. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו — לחבר הכנסת אריה אליאב. אני מקווה שחברי הכנסת מודעים לכך, שהסיעות הקצו לחברי כנסת שונים זמנים שונים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מהצהרות ערפאת אנחנו יכולים ללמוד על הבעייתיות — ועל כך אפשר אולי למצוא הסכמה כמעט בכל הבית הזה — בתופעה ששמה אש"ף. אצטט מתוך הנאום: היה לנו חלום — או שהוא עדיין ישנו, הוא דיבר עליו בזמן עבר — החלום שטיפחנו בזמנו היה לכונן מדינה דמוקרטית בפלשתינ שבה יחיו מוסלמים, נוצרים ויהודים בשוויון זכויות וחובות בקהילה אחת כעמים אחרים בעולם שבו אנו חיים. אנחנו מכירים את זה במינוח התחוקתי, כפי שהוא מופיע באמנה הפלשתינית. הוא מדבר על זה בלשון כביכול עבר, מתוך תחושה ורצון ליצור אשליה שאולי היום יש שינויים כלשהם.

מול החלום הזה, בקטע אחר הוא רוצה להראות שהוא התמתן, והוא אומר: אנחנו בעצם היינו בלחץ הנסיבות; לא ויתרנו עדיין על החלום. ומיד יזעקו כאן: יש גם חלום על ארץ-ישראל השלמה, וכו' וכו', אנחנו מכירים את המקבילית הזאת. אבל לאור הנסיבות שבהן חיים פלשתינים וישראלים, יאסר ערפאת אומר בעצם מה צריכה להיות המציאות. ואני מצטט: "האזנים נושא אחריות היסטורית יוצאת מגדר הרגיל כלפי עמנו וחזקיותו. לפני יותר מ-40 שנה, בהחלטה 181, החליט האו"ם על הקמתן של שתי מדינות בפלשתינ — — — אנו מאמינים היום כי מה שנאמר באותה החלטה ממשיך למלא את דרישות הלגיטימיות הבין-לאומיות, המבטיחה לעם הפלשתיני את הזכות לריבונות ולעצמאות לאומית".

כך שגם מי שמאמין ומי שרוצה לקבל את זה כבסיס, יבוא ויאמר במפורש: אנחנו רוצים לקבל את זה כבסיס לדיאלוג, לדיבור; אולי נשיג יותר. אבל היום, כל אחד שמשתף פעולה על-מנת לסייע לערפאת, על-מנת לעזור, אפילו אם הוא מקבל את הדברים האלה כאזורים וחומים, צריך לבוא ולומר: המאבק בסופו של דבר הוא בכלל לא על יהודה ושומרון. איי אפשר לעשות את ההפרדה המלאכותית הזאת כאילו המאבק הוא על יהודה ושומרון.

אני רוצה להחזיר את כולנו לימים של טרום הקמת המדינה. מה היתה התיוה שדיברה על ויתורים? ואני דוחה מכול וכול את הציטוטים של חבר הכנסת צבן. הוא אינו מבין ואינו יודע את התורה של התנועה ה'ז'בוטניסקאית בימיו של ז'בוטניסקי ובימיו של מנחם בגין, והוא לא ציטט במדויק. אבל מה היתה התאוריה של התנועה הציונית כולה? אמרו: הדבר החשוב ביותר הוא מדינה. היא המפתח. המכשיר להגשמת החלום הציוני. המדינה היא מכשיר, היא איננה סוף פסוק. אנחנו אמרנו את זה. זאת היתה התיוה שלנו. לא חשובים הגבולות. לא נציין את הגבולות, העיקר שנקבל מפתח. נקבל דגל, נקבל לגיטימיות במסודות הבין-לאומיים. יהיה המשך. וזה מה שאתם רואים היום, הוויכוח הוא על ההמשך. היום, לצורך קבלת הבסיס להגשמת החלום, צריך להציג כל מצג, כל מה שאפשר.

שמעון שטרית (המערך):

מה אתה מוכן לתת תמורת שלום?

העולם רואה, שיש כאן עם שרוצה חיים לאומיים, הוא רואה שיש 2 מיליוני פליטים, ששוב איי אפשר להתעלם מקיומם. מדינות ערב שיחקו במשך שנים בגורל הפליטים כמו בקלף שחוק, אבל זה לא הופך את העולם לאדיש.

אש"ף הגיע לתפיסה אחרת בכל הנוגע לדרך המאבק — מאבק מדיני לעומת מאבק צבאי ובוודאי לעומת פעילות טרוריסטית. יש כאן מפגש של הבנה בין ארצות-הברית לבריית-המועצות. אוי לנו שהיום אנחנו ממלאים את תפקיד הסרבנית, מגלים סרבנות טוטלית לעומת הצד השני, שבו יש נידות — משהו יאמר תכססנית — שבו יש גמישות — משהו יאמר שהיא אינה כנה דיה. נעמיד אותה במבחן. אבל אנחנו נוקשים, דוגמטיים, קפואים, מאובנים, פוסלים. איננו זזים.

מה קרה לנו? לא מאמינים למה שמתרחש שם? לא מאמינים להצהרות? — זה לגיטימי. אנחנו לא מתעסקים עם ל"ו צדיקים. הם לא עברו גיור כהלכה, מהפך ציוני. זה לגיטימי לא להאמין. אני חוזר בפעם האלף ואחת: אין דרך להעמיד את כוונותיהם במבחן אלא בתהליך מדיני זהיר, מבוקר. תמשש אותם בכל צעד וצעד. אין דרך אחרת.

למה באה הכרזת ז'נבה של אש"ף, של ערפאת? שמענו כאן תיוה מעניינת, והיא רווחת גם ברחוב. אומרים: הליכוד גילה נוקשות, והנה הם התגמשו, באו לכלל הכרה בישראל, באו לידי הכרזה בדבר הפסקת טרור, כך אומרים לנו. אם נמשיך להיות נוקשים כמו שהיינו עד עכשיו — תהיה נכונותו של אש"ף לפשרנות גדולה יותר.

לא, אני חושב שהטעון הזה הוא טעון מטעה, שלא לומר טעון דמגוגי. כי מה שקרה — ההתמתנות באש"ף קרתה בשלב האחרון, במיוחד לנוכח העמדה האמריקנית. מה היתה העמדה האמריקנית? העמדה האמריקנית אימצה את נוסחת שם-טוב-יירוב. היא אמרה לפלשתינים: בלי הכרה בישראל, בלי הפסקת הטרור, לא נדבר אתכם. אבל — וכאן בא האכל החיובי — הפסיקו את הטרור, הכירו בישראל. זה דבר אחר.

אילו נקטה ישראל אותה עמדה, נכון, חלק מהדיבורים היה מופנה יותר לעבר ישראל. אבל ישראל לא הפכה את עצמה לכתובת.

חברי הכנסת, אם יתמיד אש"ף במהלך הנוכחי שלו ויעמיק אותו, ואם ממשלת ישראל תתחפר בסרבנות שלה, אנחנו ניקלע לא רק לבידוד בין-לאומי קיצוני אלא גם לקרע מדיני חמור ביותר, שעלול לזעזע את כל מערכות חיינו.

אני רוצה לומר משהו על האינתיפאדה. מי שדורש מהפלשתינים להפסיק את גילויי האלימות של האינתיפאדה — ואני רוצה שייפסקו גילויי האלימות של האינתיפאדה, בקבוקי התבערה והאבנים — אבל אינו מציע להם אפיקי מאבק אלטרנטיביים לגיטימיים, מי שרואה — ותמונה זו היתה בטלוויזיה — את המפגנים שבאים עם דגל לבן ואומרים: אנחנו לא רוצים אבנים, לא רוצים בקבוקי תבערה, חנו לנו להפגין בשקט, ואיננו נותן להם להפגין בשקט — רבותי, הוא או עיוור פוליטי, או צבוע מוסרית, או שניהם גם יחד.

אנחנו חובעים לפתוח לפלשתינים בשטחים אפיקי פעולה לגיטימיים, שיאפשרו להם לבטא את המאווים הלאומיים שלהם. ככל שנעשה זאת כן יפחתו גילויי האלימות באינתיפאדה. אין דרך אחרת להתמודד עם הגילויים של האלימות באינתיפאדה, אלא כהליכה לקראת הכנת המאווים

היום זה נשלח מזנבה. הבסיס שאנחנו עלולים, חס וחלילה, להגיע אליו יקרב את זה עוד יותר. פעולה של אירידינטה — היום קשה לעשות אותה עם הגליל ועם המשולש, אבל ברגע שהגבול יהיה ליד קלקיליה, אז מדוע טירה וקלנסוואה, עם רצף טריטוריאלי, חברת הכנסת נמיר — הן נמצאות במרחק של כמה קילומטרים בלבד — מדוע זה לא יהיה חלק מהמדינה הפלשתינית?

אני רוצה לומר, שבעצם אנחנו צריכים לראות את הדברים כך: הצהרות ערפאת הן הצהרות של רצון למדינה בדרך, להקים קרש קפיצה. יש כאלה שיגידו: אנחנו יודעים את זה, אבל אנחנו סומכים על מדינת ישראל שהיא תדע להוציא מזה את היתרונות והיא תהיה מספיק חזקה על-מנת למנוע את מה שאתה חושב שיקרה הלאה, ואם יקרה — אז ניכנס ליהודה ושומרון, צה"ל חזק, ונבטל את כל העניין. בעניין הזה אני מאוד סקפטי, כי אני רואה מה קורה היום. לא רחוק מכאן, בירושלים, תחת שלטון ישראל, סולימן שקור, ערבי ישראלי מסח'ני, אחיו של עימאד שקור, יועצו של ערפאת, יחד עם חנא סניורה, עם סרי נוסייבה, מנהלים משרד של אש"ף — אני מודיע לכם במלוא האחריות — עם תקשורת מלאה, עם פקסימיליות, עם העברת חומר — ואנחנו לא עושים דבר. דיברתי על הפעולות בגליל, דיברתי על ועדת מעקב של ערביי ישראל שמהווה כבר סוס טרויאני ונפגשת עם אנשים בכירים באש"ף. אל תתעלמו. הבסיסים של אש"ף בקרב ערביי ישראל הם היום בסיסים חזקים מאוד. אז עליידי זה שאתם תוסיפו למאבק עוד את המדינה הזאת שאתם רוצים בהקמתה — אני ככלל לא בטוח שאתם חושבים שאנחנו נהיה כל כך חזקים למנוע את השואה הזאת. מנין הביטחון שתצליחו?

אני רוצה לסיים ולומר: הצהרות ערפאת הן מכשיר, אבל אין בהן ממש ואין בהן כלום אם הם לא יקבלו סיוע מהעולם היהודי ומאנשים שחיים כאן. מאנשי מדינת ישראל. במקום ללכת שולל אחר ההצהרות הללו ובמקום לסייע למאבק הדיפלומטי של אש"ף, שמעוניין להראות שיש לו בעלי-בית בבית הזה, ולא רק ערבים אלא גם יהודים, אני חושב שצריך להתלכד מאחורי הממשלה, מאחורי קואליציה שנלחמת היום נגד מדינה פלשתינית ונגד משא-ומתן עם אש"ף.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אריה לובה אליאב, ואחריו — לחבר הכנסת יואש צידון.

אריה אליאב (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אמרו חז"ל: "אם אין שלום אין כלום". ועוד אמרו: "אין ישראל נגאלים אלא בשלום". ושלום בסכסוך כלשהו, בוודאי בסכסוך דמים על טריטוריה, ששני צדדים נלחמים על כולה, יכול להיוולד ולהיווצר רק תוך כדי פשרה, כי — וגם זאת אמרו חז"ל — "יפה כוח הפשרה מכות הדין". וכדי להתפשר חייבים שני הצדדים לסכסוך להיכנע ולהשלים.

השקפת עולם זו, שהיא, לדעתי, אנושית, יהודית, ציונית וריאליסטית, הנחתה אותי וחברים לדעוטי מאז מלחמת ששת-הימים, מאז נפלה הטריטוריה אשר עליה, על כולה, טרענות לזכות ונלחמות ושופכות דם שתי תנועות לאומיות — התנועה הציונית, שהיא תנועת השחרור והתחיה של העם היהודי, והתנועה הלאומית הערבית הפלשתינית — מאז נפלה כולה בידי ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

שלום. חבר הכנסת שטרית, בזמנו שאלו את זה גם את צ'מברליין: מה אתה מוכן? הוא אמר: אני מוכן. והוא נתן ונתן ונתן, וכמה שהוא נתן לא הספיק. ואחרי שהוא נתן ונתן, הוא אמר, ואני מצטט: "למרות שהקשיות והקשיחות שדימתי לראות בפניו (של היטלר, יימח שמו), קיבלתי את הרושם כי זהו איש שאפשר לסמוך עליו לשהוא מבטיח דבר מה". יש לי רושם שאצלכם יש הרבה מאוד אנשים שהיום אומרים: למרות הקשיות והקשיחות, אפשר לסמוך עליו, נסתדר איתו. יהיה בסדר.

אורה נמיר (המערך):

מה עשה בגין? ספר לנו על בגין, לא על צ'מברליין.

מיכאל איתן (הליכוד):

תעזבו את זה, זה לא רלבנטי כרגע.

אורה נמיר (המערך):

למה לעזוב? למה זה לא רלבנטי?

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אנחנו דנים כרגע בלגיטימיות לאש"ף ולא למדינה פלשתינית, בגין היה לוחם ראשון במעלה כנגד הדברים האלה. אבל זה איננו הנושא כרגע. אני מבקש שתיתנו לי לחזור לנושא.

מה אני רוצה לומר בכל הדברים האלה? אני רוצה לומר שאסור לנו כשום פנים ואופן לא להבין באיזו סיטואציה אנחנו נמצאים. זה לא ויכוח על יהודה ושומרון. זה ויכוח שבו הצד השני צריך את המכשיר כדי להגשים את החלום. והאמצעים כאן — אם טרור הוא לגיטימי ואם שעשית רצח והרג הם לגיטימיים — אז זו העמדת פנים, זה חלק מהעבודה, של כולנו, שלו בראש ובראשונה. הוא פוליטיקאי שמשרת את העניין שלו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, חברת הכנסת אורה נמיר רוצה להציג לך שאלה. זה לא יהיה על חשבון זמןך. האם אתה מוכן?

מיכאל איתן (הליכוד):

בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

חבר הכנסת איתן, את הדוגמה של צ'מברליין נתת בתשובה לחבר הכנסת שטרית ששאל מה אתה מוכן לתת תמורת שלום. ענית מה שענית, ונתת את הדוגמה של צ'מברליין. אני שואלת אותך מה עם הדוגמה של מנחם בגין לנושא של מתן תמורת שלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת אורה נמיר, את יודעת יפה מאוד שאין להשוות בין סיני לבין יהודה ושומרון. זה בכלל לא דומה, בכל מובן שהוא, וחבל שאעלה לפניך עכשיו את כל הטיעונים. זה, לא דומה, אי-אפשר בכלל להשוות בין הדברים. למה הבאתי את הדוגמה של צ'מברליין? כי אם, למשל, אנחנו היינו מקבלים את ההנחה, על-פי שיטתכם, שערפאת מנסה להקים מדינה ביהודה ובשומרון ובזה יסתכמו כל תביעותיו, ואפשר להפריד את הוויכוח בין יהודה ושומרון לבין שאר תביעותיו — למה הוא מקיים באש"ף מחלקה של ערביי ישראל? היום התפרסמו ב"ידיעות אחרונות" גילויים של העיתונאי רוני שקד. הוא כותב שם בכתבת תחקיר שאש"ף שולח כספים לגליל למטרות לאומניות על-מנת להחסיס שם את האוכלוסייה ולשמור על הקשר שלה עם ה"פתח". אנחנו צריכים להבין:

אם יושב אדם במקום ושותק איך הוא רודף שלום? אלא יצא ממקומו ויחזור בעולם וירדוף שלום, שנאמר בקש שלום ורדפהו. עם מי אנו נפגשים? אנו נפגשים עם ערבים פלשתינים מגדולי אויבינו, אבל רק אתם נעשה שלום. הם ההפכים שלנו. רבי נחמן מברסלב אומר: "עיקר שלמות השלום להשתדל שהיה שלום בין שני הפכים". אנו נפגשים עם אנשי ההיפך שלנו ואנו נפגשים אתם על מצע ציוני. הם יודעים עם מי הם נפגשים. אנו לא זרים להם, ההיסטוריה שלנו לא זרה להם."

"רבותי חברי הכנסת, איך נגמרים סכסוכים ומלחמות בעולם? או עליידי כניעה טוטלית והשמדה או עליידי משא-ומתן והתפשרות. האם אנו יכולים להכניע כניעה טוטלית את הערבים הפלשתינים או את העמים הערבים האחרים? לא. האם הם יכולים להכניע אותנו כניעה טוטלית — ובוודאי שחלק מהם יש לו מחשבות כאלה — בוודאי ובוודאי שלא. לכן נדאג אנו ובנינו. אז הדרך היחידה היא התפשרות משא-ומתן, וממשלה חכמה ונבונה חייבת לעשות זאת."

"רבותי חברי הכנסת, אני משוכנע שיבוא יום" — אני מדבר ב־1976 — "והוא לא רחוק וממשלת ישראל, על דעת רוב הכנסת, תגיע למסקנה שהכרחי בתנאי של הכרה הדדית מוקדמת לקיים שיחות עם מנהיגי הפלשתינים ועם אש"ף. רבותי חברי הכנסת, יש עם מי לדבר ויש על מה לדבר." כך סימתי את דברי ב־1976.

שנים מספר אחרי כן, ב־1982, ביקשני ראש הממשלה דאז מנחם בגין, ואחריי גם שר הביטחון דאז ושר החוץ דהיום, משה ארנס, ללכת לאנשי אש"ף, שאתם נפגשתי ואותם הכרתי, כדי לעסוק בפדיון שבויים.

ומה קורה היום, רבותי חברי הכנסת? כאשר התחלנו חברי ואני ללכת בדרך הקשה של רדיפת השלום עם הפלשתינים, הסכימו עמנו אחוזים ספורים באוכלוסייה היהודית בישראל. היום מראים סקרי דעת קהל מכובדים, שהתפרסמו לאחרונה, כי 54% מהנשאלים מסכימים כי על ישראל לדבר עם אש"ף. ואני אומר לשר החוץ: אל לנו לבוא לשיחות אלה כנגבים בליה או לאחר שהמעצמות, ובראשן ארצות-הברית, יכופפו את ידנו. אני משוכנע כי בממשלה יש אנשים, משני הגופים הגדולים המרכיבים אותה, המבינים, מתוך ריאליזם ופרגמטיזם, כי אין דרך אחרת אלא להיכנס עם אש"ף ועם ירדן ולעשות אתם שלום. אני מאמין למשה עמיר, כי הוא נשלח עליידי חברי כנסת — עתה הם שרים — מהליכוד, לדבר עם אנשי אש"ף, ואני מברך אותם על כך.

ואני מסיים: פגשתי את שר החוץ במלון לפני ימים מספר, ואמרתי לו רק בחצי בדיחה, כי אתן לו כתובות ושמות ופרטים ביוגרפיים של אנשי אש"ף אשר לי — לי, לא לו — אין ספק כי אתם ייפגשו הוא וחבריי.

ואשר לי ולחברי, עלינו כנראה נגזר להיות כפלים בשדה מוקשים בדרך לכיבוש יעד השלום. את תפקידנו וגורלנו זה נישא ככבוד ובגאווה כל הימים עד יבוא שלום, עד שיושמו עלינו ועל בני העם הפלשתיני השלום, הטובה והברכה, החיים, החן, החסד והרחמים.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אליאב. רשות הדיבור לחבר הכנסת יואש צידון, ואחריי — לחבר הכנסת אברהם פורו.

יואש צידון (צומת):

אדוני הישיבה-ראש, כנסת נכבדה, זה היום ה־21 מאז החלה שכיתת הרעב של ראשי מועצת יש"ע מול בניין

בשם השקפה זו התחברו לפני כחריסר שנים, ב־1976, כמה אנשי ציבור ישראלים והחלו מחפשים דרך לדבר עם מנהיגים בתוך אש"ף, ביודעם כי הוא מייצג את אויבינו, את גדולי אויבינו, אך בקוותם כי שיחות עם אלה מהם שרצו לדבר אתנו יסללו דרך ארוכה מאוד וקשה מאוד לשלום.

ברצוני להזכיר היום לחברי הכנסת מי היו אותם ישראלים, שהייתי והנני גאה להימנות עמם: בראש המועצה לשלום, שהקימו ב־1976, עמד חבר הכנסת לשעבר אליהו אלישר, זיכרונו לברכה, מגדולי העדה הספרדית בישראל ומזרחן גדול. קבוצת המשוחחים הראשונה מנתה בשלבים שונים את חבר הכנסת לשעבר דוקטור ואלוף (מיל') מתי פלד, את חבר הכנסת לשעבר אורי אבנרי, את חבר הכנסת לשעבר דוקטור ואלוף-משנה (מיל') מאיר פעיל, את חבר הכנסת דהיום רן כהן. כמו כן, היו אתנו שמחה פלפן, זיכרונו לברכה — מחנך גדול, סופר, מייסד ועורך "ניו־אאוטלוק" — וייבדלו לחיים ארוכים, ד"ר יעקב ארנון, מנכ"ל משרד האוצר לשעבר, כלכלן מבריק ואיש מפלגת העבודה מנעוריו, וכן הסופרים והעיתונאים החשובים עמוס קינן ורוד שחם, והמזרחן יוסי אמיתי. איש קיבוץ גבולות בנגב.

השיחות הראשונות התנהלו בצרפת בחסותו של פייר מנדס פרנס, יהודי גדול, מראשי מנהיגיה של צרפת במאה ה־20. שם נפגשנו עם ד"ר עיסאם סרטאוי המנוח, ואחר כך, במקומות שונים בעולם, עם מנהיגים פלשתינים רבים אחרים, אנשי אש"ף, כמו סכרי ג'יריס, אדוארד סעיד, הישאים שראבי, ואליד חילדי ואחרים.

נושא הפגישות הועלה בכנסת החשיעית ב־10 בנובמבר 1976, בהצעה לסדר-היום, וברצוני לקרוא כמה משפטים מאותה ישיבה, שבהם אני דוגל גם היום. ואני מצטט:

"רבותי חברי הכנסת, אנחנו דנים היום בדיני נפשות, דיני נפשות של בני אדם וגם בדיני נפשות של הציונות, היהדות והאנושות. אני רוצה לומר משהו על בני דורי, דור מלחמת תש"ח. לימדו אותנו את החובה 'הקם להורגן' השכם להורגו', ואנו נפגשנו בשדה הקרב עם הערבים הפלשתינים ממאורעות תרצ"ו ועד היום זה 40 שנה. אינני אומר זאת בגאווה, אינני אומר את זה בהתהללות, אבל זאת עובדה. אנו קמנו להרוג את הקמים להרוג אותנו — ערבים, כריתים, גרמנים ועוד פעם ערבים. את 'המגע' בשדה הקרב עם אותם ערבים הקמים עלינו להורגנו היום עושים בנינו". ואז קרא לי יצחק מודעי, ואני מאחל לו החלמה מהירה ושלמה: "בשדות הקרב יש צבאות של מדינות ערב ולא של פלשתינים". ואני ענית לו: "בשדות הקרב יש צבאות של מדינות ערב וגם של פלשתינים. זה שדה קרב אכזרי מאוד. בשדה הקרב של אנטבה" — זה היה באותה תקופה — "לא היו אנשי צבא ערבים ממדינות ערב, היו שם ערבים פלשתינים, שם אנו נפגשים עם ערבים פלשתינים, אך זה התפקיד של בנינו. התפקיד שלנו הוא לנסות ולדבר עם אויבינו. זה היה גם התפקיד של הורינו. היו קרבות ב־1920, ב־1921, ב־1929 וב־1936, וכאשר אנו היינו בתוך הקרב ניסו בני דור מחנכינו לבוא במגע עם מנהיגים פלשתינים. הם ניסו לדבר עם גדולי אויבינו. כך ניסו חיים ויצמן, ארלוזורוב, בן-גוריון, שרת ואחרים, וכך ניסו גם מהצד השני של חיינו הפוליטיים זאב ז'בוטינסקי ואחרים, וכך עשו רזיאל וחבריי, והכול בתוך הקרב."

"את התפקיד הזה במירון השליחים האומלל והנורא והעקוב מדם קיבלנו אנו, ואני עומד כאן בקומה זקופה ובגאווה. אנו רוצים לרדוף שלום לפי מסורת ישראל האומרת:

השונים" — איזה? — "בנייתה של חברה ערבית מאוחדת ופרוגרסיבית".

ועוד: "שחרור זה הוא חובה ערבית דתית ואנושית. משום כך אנו מתייחסים לכל ההתחייבויות, ההסכמים וההחלטות שפורסמו על-ידי האו"ם, חבר הלאומים או מדינות בודדות, שמתייחסים לפלשתינא ושחותרים תחת זכות העם הפלשתיני לארץ מולדתו השלמה, כבטלים ואינם מתקבלים על הדעת".

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוועידת אלג'יר ובהצהרות שבאו לאחריה קרה דבר חשוב מאוד, שהוזכר בכנסת על-ידי חבר הכנסת מיכאל בר-זהר. הוא ראה את התמונה נכון. עמידתה של ישראל שברה את תקוותו של אש"ף להשיג את יעדיו בדרך הטרור, המלחמה, מייד. אש"ף החליט אפוא לשנות טקטיקה. אש"ף נאלץ לסגת, נוכח עקשנותה של ישראל. אלא שלשעצמו הנסיגה הזאת, שהישיבה הבין-לאומיים ראויים לשמש כאזהרה לנו, בעיקר לאור עמדת העולם ערב מלחמת השחרור וערב מלחמת ששת-הימים, הנסיגה הזאת היא חלקית בלבד.

אם קלאוזביץ אמר כי מלחמה היא המשך המדיניות בדרכים אחרות, בא ערפאת ואומר כי המדיניות היא המשך המלחמה בדרכים אחרות. והנה, האמנה הפלשתינית לא בוטלה. מצע "פתח", שחלקים ממנו קראתי קודם לכן, לא בוטל. ההכרה בהחלטה 242 ניתנת לפירושים שונים. מדוע מתלהבים אצלנו כל כך מהסכמתו של ערפאת? הבה נזכר שהצהרה הנ"ל אומרת שאומות העולם קובעות, כי אין לרכוש שטחים בכוח הנשק. הראו לי שטח אחד בארצות-הברית, באירופה או באימפריה הרוסית שלא נכבש בכוח; או בעולם הערבי. אבל ליהודים זה אסור. ב-242 נאמר שיחזרו שטחים ותיפתר בעיית הפליטים. כמה? איפה?

אינני מתפלא שיש אצלנו מי שמתלהבים מ-242, ושארצות-הברית השתמשה במספר קסם זה כבססמה על-בבא: "open sesame". מה שמפליא אותי הוא שערפאת לא אץ בעבר לאמץ את 242 כרכושו הפרטי. כעת הוא עושה זאת. מדוע?

את זה הסביר לנו סגנו אבר-יאד: באין לאש"ף כוח מספיק להשיג את תוכניתו המוצהרת עד היום בשלמותה, בכת אחת, בחר ערפאת באלג'יר לעבור לשיטת הסלמי. על אף ההכחשות ששמענו כאן, הם עצמם אומרים זאת. בוועידת קהיר ב-1974 אומצה תוכנית השלבים של אש"ף, כלי לוותר על המטרה הסופית. מגמת תוכנית השלבים היא להשיג את המטרה כולה, שלב שלב.

ב-28 בנובמבר 1988, אחרי ועידת אלג'יר, נתן אבר-יאד, סגנו של ערפאת, ריאיון עיתונאי שבו אמר: "החלטת אש"ף מפרספקטיבה שנייה נראית כפועל יוצא מהעמדה הפלשתינית המאשרת את תוכנית השלבים שמלפני 14 שנה".

אדוני היושב-ראש, אני רואה שאתה מסמן לי לסיים, ואני מבקש ממך חסד.

הי"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, באמת לא נעים להפסיק נואמים כאמנע נאומיהם. אבל יש כל כך הרבה הזדמנויות, ועוד תהיינה הזדמנויות לדבר, וצריך ללמוד לרכוז את הדברים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת צידון, יש אצלנו נאומים שהם בהמשכים.

ראש הממשלה. הם רוצים ביטחון בכל ישראל, ובביטחון עסקין. טוב שנוכח זאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלתם של חברים צרפתים מדוע אנחנו הישראלים מאוינים מדי שעה לחדשות ברדיו, עניתי כי לצערי, ההיסטוריה זורמת באוזננו בקצב כה מהיר, עד שאי-הקשבה של שעה אחת יכולה להביא לכך שנדלג על פרק חשוב בהיסטוריה.

כאשר אורח פרטי מדלג על פרק בהיסטוריה, ניחא, לא קרה דבר. אבל כאשר מדינה מדלגת על פרק חשוב בהיסטוריה, קיימת סכנה שייגרס נזק חמור.

הנה כי כן, בחודשים נובמבר ודצמבר 1988 עמד עולמנו דום. מנהיגות האומה עסקה באותה שעה במשך 50 יום בהקמת ממשלה, שאולי מוטב שכנה אותה "לגיון השרים", לגיון שתקוותנו שיגבה את צה"ל כהלכה. הקמת לגיון השרים הסיחה את דעת ישראל מהנאמר והנעשה באלג'יר, כשטוקהולם, בניבה וכך במקומות רבים אחרים בעולם. מי שרואה את ועידת אלג'יר ושבוליה כהצהרה או כמעשה מדיני הפותח פתח שעומד ברושט עצמו, טועה כמי שטועה כשהוא רואה את הסכסוך שבין האומה הערבית לבין ישראל כסכסוך מקומי השייך ליהודים ולערביי ארץ-ישראל בלבד.

חבר הכנסת יאיר צבן נזקק להיסטוריה בטיעונו לטוב ולרע. אבל יש בין חברי האומרים: שמענו כאן את דברי שר החוץ, זו היסטוריה, והיום יש הווה, היום יש הווה אחר.

רבותי, מי שלא לומד מניסיון העבר ורץ, תרתי משמע, אחרי פטה-מורנגה בהווה, ספק אם יהיה לו עתיד ואם יישאר ממנו שריד ופליט. אי-אפשר להפריד בין מדינות ערב כולן, אלה המהוות את האומה הערבית, לבין הסכסוך הישראלי-הערבי בארץ-ישראל. 70 שנות מלחמה שהערכים אסרו עלינו, שלא נמחקות בנאום, מלמדות זאת. אפילו אש"ף אומר זאת.

אחד המסמכים שנתפסו על-ידי צה"ל בלבנון במפקדת חטיבת "קסטל" של ה"פתח" הוא מצע "פתח", שאושר בוועידתו.

הרביעית בחודש מאי 1980, מצע התקף עד עצם היום הזה על אף ההצהרות ומסיבות העיתונאים האחרונות, שם שהאמנה הפלשתינית תקפה עד היום.

המסמך כולו מובא בספר שהוצא לאור על-ידי ד"ר רפאל ישראלי ממכון-טרומן באוניברסיטה העברית. אצטט ארבעה משפטים מהמצע האמור, כי זוהי עמדה התקפה עד היום:

"מכיוון שתנועתנו מאמינה שפלשתינא הינה חלק מהמולדת הערבית, ושהעם הפלשתיני הוא חלק מהאומה הערבית, ומכיוון שאמונה זו קובעת כי הקיום הציוני בפלשתינא הינו חלק מהפלישה הציונית, הקולוניאליסטית, התוקפנית, כסיס ההתפשטות האימפריאליסטית — סגנון מוכר? — המהפכה הפלשתינית היא חיל החלוץ במאבק האומה הערבית לשחרור פלשתינא. מלחמה זו מהווה חלק מ'מלחמת האומה הערבית'. אני מאמין להם.

ועוד: "תנועת ה'פתח' היא תנועה מהפכנית לאומית שמטרתה הן: שחרור פלשתינא, שחרור מלא ושלם, חיסול הישות הציונית בכל ביטוייה הכלכליים, המדיניים, הצבאיים והתרבותיים, והקמתה של פלשתינא דמוקרטית שתשלוט בכל ארץ פלשתינא".

ועוד: "מדינה זו תוכל להשתתף באופן פעיל בהגשמת היעדים של האומה הערבית, שהם שחרורם של אזויריה

יואש צידון (צומת):

אני יודע. אני ודאי אלמד את זה במשך הזמן.

"תוכנית זו נשארה בלתי מפותחת, בלי מכניזם ליישום. ישיבה זו, כלומר ועידת אלג'יר, נועדה להחיות את התוכנית ולייצר את המכניזם לייצורה". זה סוף הקטע שאני מצטט מדבריו של אבריאד.

תודתנו נתונה לאבריאד על הבהרותיו. הן נחוצות מאוד לחלק רב מאתנו. ואומנם, הביטוי בשטח שונה מאוד מהדברים שנאמרו בז'נבה. מהעיתונים אנו למדים כי אש"ף איים על תושבי יש"ע כי מי שיציע הפסקת האיתופאדה, דינו מוות. האם זה לא טרור נגד ערבים? רבותי, למי ששכח, אינתיפאדה היא רחל וייס וילדיה, פגיעה מכוונת באזרחים, טרור נגד יהודים.

עיתון "מעריב" כותב, כי אחוז בני הנוער הערבים בישראל המוכנים לנקוט פעולה אלימה, בכלל זה שימוש בנשק חם, עלה לאחרונה מ-2% ל-11%. מי עומד מאחורי כל אלה? האפיפיור? או המנהיגות של אש"ף?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צידון, אני מצטער, עליך לסיים.

יואש צידון (צומת):

אני אסיים, מתוך כבוד ליושב-ראש אדלג על דף שלם מהנאום שהכנתי.

שמעון שטרית (המערך):

חבר הכנסת צידון, מתוך ניסיון אני יכול להגיד לך שכל עמוד זה שתי דקות.

יואש צידון (צומת):

אולי אצלי, אבל אני מדבר כמו רבין. אני מבקש לסיים במשפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

תהיה לך אפשרות לסיים במשפט. אני רק מבקש מחברי הכנסת לא להפריע. יש לנו בעיה עם הנאומים מן הכתב — זו עצה חברית — הנאומים הם מאוד סדורים, אבל לא נשאר מרחב תמרון עם הזמן, וחייבים לעשות זאת, אין לנו מנוס. יש לנו עוד רשימה של נואמים רבים. אני מתחיל גם לקבל עכשיו הודעות סיכום, שאורכה של כל אחת מהן הוא נאום וחצי.

יואש צידון (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על החסד, ואסיים במשפט אחד.

מטרתנו לעשות שלום עם שכנינו — שלום תמורת שלום, ככל העמים. עמי ערב כפו עלינו מלחמה של 70 שנה. רוצים שלום — נשמח לכרות אתם שלום. לא רוצים — נשמח פחות, אך נסתפק במצב של אי-לוחמה, כפי שיש לנו כיום עם סוריה ועם ירדן. לשם כך נחזיק לנו בדיוק אותו כוח הרתעה כפי שנחזיק לשמירת השלום. איננו חייבים בתשלום שוחד או כל תשלום אחר למי שאסר עלינו מלחמה.

פתגם ערבי ישן ונכון מאוד אומר: "הכלבים נובחים והשיירה עוברת". תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צידון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתחת דברי אני רוצה

לברך את השר משה ארנס על שקיבל על עצמו את תפקיד שר החוץ. אני מאחל לו הצלחה בתפקידו. אני חושב שהוא עומד בפני אחד התפקידים הקשים ביותר האפשריים בכלל: הוא יצטרך להסביר בעולם את מדיניותה הבלתי-אפשרית של ממשלת ישראל. הוא יהיה זה שיצטרך לעמוד בעימותים גם עם האירופים וגם עם האמריקנים וגם עם כולנו כאן, לפחות עם חלק מהבית הזה, וחיים קלים לא יהיו לו. אני מאוד מקווה, שאולי במשך הזמן יראה גם הוא, במהלך התהפוכות, שצריך לגלות גמישות.

אשאל אותו היום שאלה, אולי הוא יענה עליה בסיום: האם הוא חושב, שהתנגדותו להסכם השלום עם מצרים היתה מצדקת? אם הוא יכה על חטא ויאמר שהוא חושב שטעה אז, הרי נצפה ממנו לגמישות גם בעתיד.

יגאל הורביץ (הליכוד):

זה עוד יתברר בעתיד.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

כמה שנים כבר עברו מאז?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — — 12

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אפשר לומר דבר אחד. עם הטוענים גם היום שהסכם השלום עם מצרים היה טעות — קשה מאוד להתווכח. כי אם אחרי 12 שנים שהשלום הזה עומד במבחנים קשים מאוד הם עדיין עומדים בדעתם, באמת קשה להתווכח.

כאשר אנחנו מתייחסים למשאומות עם אש"ף, אנחנו צריכים לשאול את עצמנו: משאומותן על מה? שמענו פה דברים שונים מפי דוברי הליכוד, והאמת היא, שאני מסוגל להבין את התיוה של תנועת מולדת. הם אומנם עוטפים את זה יפה מאוד בצמר גפן — אומרים שהערבים יעזבו בהסכמה, יעזבו באמצעות הסכם כלשהו. אבל הליכוד אינו אומר "טרנספר", ואם הליכוד אינו אומר "טרנספר", אני פשוט שואל את עצמי: מה החזון שלהם? בסדר, לערבים אי-אפשר להאמין, כלומר, אי-אפשר להאמין להם לעולם. הרי איננו מתכוונים בשום פנים ואופן, ואין זה ביכולתנו, להחליף את המדיניות הערבית הסובבת אותנו. אפשר, אם כן, לומר: למצרים אסור להאמין, לירדנים אסור להאמין, לסורים אסור להאמין, ללבנונים בוודאי אסור להאמין, אין להאמין לאיש. זאת אומרת, פה לא יהיה שלום לעולם; לנצח נצחים לא יהיה כאן שלום.

אם רוצים בכל זאת לתת שלום כלשהו, צריך להתחיל להאמין למישהו. נכון, לא צריך להאמין תמיד, לא בכל סיטואציה צריך להאמין, אבל לפעמים צריך לסמוך קצת על אחרים וגם לקחת סיכונים. אחת הדרכים לפתרון סכסוכים היא שכל צד ייטול על עצמו סיכון. כל צד נוטל על עצמו סיכון כלשהו בכל הסכם שלום בין מדינות, למעט במצב שמישהו מוכס במלחמה — כשבעלות-הברית הביטו את גרמניה הן לא נטלו על עצמן שום סיכון. השאלה היא, מה הסיכון שאנחנו צריכים לטול על עצמנו. אני מסכים שאסור לנו לקחת סיכונים מיותרים, אבל עלי-מנת לדעת אם אני נוטל או לא נוטל סיכון מיותר עלי פשוט לבדוק את הדבר.

אפשר לומר שלאש"ף יש אמנה פלתינית, שאש"ף קם לפני מלחמת ששת-הימים — כל הדברים האלה נכונים. אפשר לומר שכתוצאה מכך פסול אש"ף לעולם ולעלמי עלמא לכל משאומותן. שמעתי את שר האוצר דהיום אומר, בהופיעו כאן

נוטלים סיכונים, או במקביל לכך, אני אומר שיש לבקש גם מאש"ף, ככל שרק אפשר ובכל סיטואציה, לומר דברים ברורים יותר ולהפעיל יותר סימנים שיבהירו שיש לו מדיניות אחרת, וזאת על-מנת להפיג את החשדנות שיש אצלנו כלפיו.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. שמורה לו דקה וחצי לנאומי הבא. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת יאיר שפרינצק.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרחה לומר, שדבריו של חבר הכנסת לובה אליאב ריגשו אותי מאוד, אף-על-פי שאני חולקת עליו בכמה דברים. התיאור שהוא הכיא של הבעיות שלנו, העובדה שאנחנו צריכים להיות בעצם פלסים בשדה מוקשים, פלסים של הדרך לשלום, הוא תיאור אותנטי כל כך. אבל נדמה לי, שהצהרה היא שאנחנו עוסקים בנושא המחייב דיאלוג בארבע עיניים, כשש עיניים, בשמונה עיניים, ואנחנו עוסקים בו על-פירוב בהכרזות מעל במות, לא בדיאלוג. כל זמן שלא נגיע לאיזה דיאלוג, קודם כול בינינו, בתוכנו, כל זמן שלא נגיע לאיזה הסכמה, נדמה לי שלא נצא לדרך.

אנחנו נמצאים לאחר ועידת אלג'יר, שהוכרו בה על הקמת מדינה פלשתינית, ולאחר עצרת האומות המאוחדות בז'נבה, עם המהלך הדרמטי של ערפאת — שנראה בנאומי שם, בעיני לפחות, כשחקן עם לחש היושב לידו ומנחה אותו לגבי כל מלה וכל פסיק. עם זאת, אני שמחה על כך שלפחות בהתבטאויות שלו חלה בפעם הראשונה תוויה, ואני אומרת "בהתבטאויות", כי ההתבטאויות עוד מחייכות הוכחה הלכה למעשה. אבל ההתבטאות הזאת בהחלט נותנת סיכוי כלשהו, אם כי, כמו שאמרתי, המבחן עוד לפנינו, והמבחן הוא הפסקת הטרור.

בינתיים אנחנו שומעים שערפאת מכריז על המשך האינתיפאדה. מי שקרא היום ב"מעריב" את ההודעה ואת האזהרה לאלה שחש וחלילה עלולים להפסיק את המאבק בעקבות הפגישה של ראש עיריית בית-לחם עם צ'אישסקו —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
האינתיפאדה זה לא טרור.

עדנה סולודר (המערך):

לא אמרתי שהאינתיפאדה היא טרור. יש לי גם על זה משהו לומר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש באינתיפאדה מעש טרור.

עדנה סולודר (המערך):

ברשותך, יש לי גם על זה משהו לומר.

נכון שהאינתיפאדה איננה טרור כלכך, ואני מוכנה להסכים שהיא גם מאבק של עם בהתהוותו על קיומו ועל פיסת ארץ משלו. עם זאת, יש באינתיפאדה טרור. אני גם הייתי קצת נזהרת בהשוואות בין האינתיפאדה למאבק שלנו על הקמת מדינת ישראל. מפני שצריך גם לזכור את ההיסטוריה של שני העמים, ואת ההיסטוריה של המאבקים. לא הייתי עושה את המלאכה כל כך קלה, ומציגה את הדברים כאילו בעצם אין, כביכול, שום הבדל: כאן היה מאבק של שנים על הקמת מדינת ישראל וכאן יש אינתיפאדה, וזה היינו הך.

עוד בהיותו בתפקידו כשר החוץ, שבעצם הוא כן רוצה לערוך בחירות בשטחים על-מנת שתהיה נציגות נבחרת, שתוכל לדבר עמנו. איזו נציגות תהיה זו? האם לא ברור לכולנו, שאם יהיו בחירות בשטחים הנציגות שתיבחר תהיה של מומלצי אש"ף?

אם כן, אינני אומר שיש לעשות דברים בכל תנאי ואינני אומר שאנחנו צריכים להיות נאיביים ולונוח את ביטחון ישראל, אבל כאשר אנחנו שומעים זמירות חדשות מאש"ף — ואולי באמת הזמירות האלה הן כן השפה ולחץ — אנחנו צריכים לפחות לנסות את הדבר הזה.

אני רוצה לומר פה, בעיקר לאנשי הליכוד: אני יודע שמי שטבע את הססמה "מוטב שארם-א-שיח" בלי שלום מאשר שלום בלי שארם-א-שיח" היה משה דיין, והוא היה איש מפלגת העבודה. בכל זאת, כשסאדאת הגיע לישראל נזנחו כל הדברים האלה. מי האמין לפני באו של סאדאת שמנחם בגין הוא שיהיה מוכן לוותר על כל סיני, שסיכים לוותר על היישובים ולהוציא משם את התושבים ולעשות את מה שנעשה? איש לא האמין לזה, ובכל זאת היתה תחושה בעם, גם בקרב חומכי הליכוד, שהשלום הזה הכרחי וצריך ללכת לקראתו. אומנם לא נעשה משאל עם, אבל היה קונסנזוס לאומי רחב מאוד בעד השלום עם מצרים. מעטים מאוד בליכוד התנגדו לו, והיה קונסנזוס רחב מאוד.

אחת הבעיות שלנו היא, שאנחנו שומעים מאש"ף דברים לא מספיק ברורים. כתוצאה מכך נשארים אצל כולנו, לפחות אצלי, סימני שאלה גדולים מאוד. הייתי שמח מאוד אילו היו אנשי אש"ף עושים צעדים נוספים — אני מודע לזה שהם צעדו צעדים גדולים מאוד קדימה — אך על-מנת לשכנע את חלקו המכריע של הציבור בישראל שאכן יש תפנית באש"ף ושהם אכן מתכוונים לדברים שונים מאלה שהתכוונו אליהם בעבר, עליהם לעשות צעדים נוספים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אתה רוצה שהם יעשו?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

תראה, אני רוצה לומר לך: אני האזנתי כמה פעמים לערפאת. אני יודע שיש לו בעיות פנימיות, אני יודע שיש לו ארגוני סירוב ומצבו לא קל, אבל אני מוכרח לומר, שאת ההכרה בישראל הוא עשה בדרך דחוקה במקצת. אני יודע שהאמריקנים שמחו מאוד, עובדה היא שהם שלחו את השגריר שלהם בתוניס להיפגש איתו, אבל אם תקרא את הטקסט תראה שאפשר היה לומר דברים הרבה יותר ברורים והרבה יותר נחרצים. אפשר היה לעשות דברים הרבה יותר ברורים, כפי שעשה סאדאת. למשל, הוא יכול היה לבוא ולומר: אני רוצה לבוא לירושלים ולדבר. הוא היה מעמיד אותנו במבוכה גדולה מאוד. אגב, מה היה קורה אילו הוא נחת כאן בשדה התעופה באיזו טיסה מסחרית — היינו אוסרים אותו? היינו מכניסים אותו לאל-אנצאר, לניצנה, לקציעות, אוסרים אותו במאסר מינהלי? הוא היה יוצר לנו בהחלט מצב קשה מאוד.

אם כן, אני אומר שהם צריכים ליצור את המצב שיהיה בו כדי להסיר את החשדנות אצלנו. אחרי שארגון כזה כיצע פעולות טרור ופעולות מתועבות מאוד — ושמענו שכל הפעולות האלה נעשו באמת עליים — קשה לנו פה, לציבור בישראל, להשתחרר מההרגשה שמנסים להוליך אותנו שולל. אני בין אלה האומרים שצריך לחת צ'אנס, צריך להיפגש, צריך לשמוע וצריך גם ליטול סיכונים. אפשר בהחלט ליטול סיכונים כשיש צבא חזק, שהוא ערובה לביטחוננו. אבל עוד לפני שאנו

פלשתינית לא תפתור את בעיית ערביי ישראל, אלא אם יתירו להם לשוב לאדמותיהם בכת"ם וכיפו. במאמר יש גם חיבור של מה שאומרים צעירים שלנו המשרתים בשטחים על המאבק שם ועל האופן שבו הוא משפיע עליהם. אנחנו מכירים את הדברים מקרוב, כל אחד מביתו. חלק מהצעירים אף קיצוני בדעותיו, ולא הייתי רוצה שבנים אלה יראו את הפתרון בטרנספר או בדרך כוחנית אחרת. גם לא הייתי רוצה שאחרים יחליטו שאין להם עתיד בארץ הזאת. לכן אני אומרת, שכל שנקדים לגבש את עמדתנו שלנו, תוך קונסנסוס רחב, כן ייטב.

אני, כמובן, מאמינה, שהדרך שמציעה מפלגתי, שמוכנה לוותר למען השלום על שטחים שאינם חיוניים לנו, ולשמור על אופיה היהודי של מדינת ישראל, על רוב יהודי במדינת ישראל, על גבולות של שלום ועל ירושלים מאוחדת — זו הדרך האמיתית. נדמה לי שכל שנקדים לגבש הסכמה רחבה כן ייטב לנו, שכן נהיה מוכנים למשאומתן שבמוקדם או במאוחר, ועדיף במוקדם, נצטרך להיענות לו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת עדנה סולודר. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, ואחריו — לחבר הכנסת צחי הנגבי. אם הוא לא יהיה כאולם — לחבר הכנסת משה רפאל גפני.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב ראש, אם אין חוק התיישנות, אני מברך אותך על היבחרך לכהונת סגן יושב ראש הכנסת, ומאחל לך שתראה ברכה בעבודתך ויחברך כך העם כולו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

חברי הכנסת, תגובתה של ממשלת ישראל על המפולת המדינית, שבמרכזה החלטת ממשלת ארצות-הברית לנהל שיחות עם ארגוני הטרור, צריכה לעורר בנו דאגה רבה. במקום לעמוד מול זה כאומה גאה, המאמינה בצדקתה ובטוחה בכוחה, במקום להכריז בקול רם על זכות ריבונותה של עם ישראל על ארץ-ישראל ולפתוח בתגובה תהליכי חלקי ארץ-ישראל, התנהלה לעיני כל העולם התמקחות עלובה בין הליכוד למערך על ממדי ההתנחלות, כשהליכוד דורש, כמי שכפאו שד — והשד הוא נאמני הציונות בכנסת — להקים ביהודה, שומרון ועזה 40 יישובים חדשים בארבע שנים, ואילו המערך לוחץ לצמצם את מספרם לשישה בשנה הראשונה, ואחר כך להעמיד זאת שוב להכרעה...

מה תהיה תגובתה של ממשלת ישראל על הכרזת המלחמה נגדה ועל דרישתו הנרגזת של נציג ארצות-הברית באו"ם, שישראל תפנה סוף סוף את "השטחים הכבושים", כי כבר נמאס להם, לאמריקאים, הסכסוך הזה? — ישראל תפתח במחקפת הסברה. ומה יסבירו? יסבירו לציבור בארצות-הברית ובאירופה שלא צריך להאמין ליאסר ערפאת, יאסר ערפאת מרמה אתכם, הוא עדיין לא נטש את דרך הטרור, אש"ף לא הסתלק מתוכניתו לחסל את מדינת ישראל, הוא רק מעמיד פנים. וכמובן יצביעו על אברמאוס ועל הג'יבריליים למיניהם של ערפאת אין שליטה עליהם, אולי גם בציפייה שאלה יראו את כוחם במעשים, ואז נוכל להגיד לאמריקאים: הנה ראו עם מי יש לכם עסק: כאילו הם אינם יודעים.

ומה משתמע מהסברה כזאת? המסר הוא שאם יקרה "נס" והמחבלים יואילו להסתפק במדינה פלשתינית ויראו בה סוף פסוק, צריך לתת להם אותה.

אבל, כפי שאמרתי, הרבה מים זרמו בירדן, הרבה שנים עברו מאז, והשתנו דברים. השתנו דברים גם בארצות ערב מאז ועידת-חרטום, וגם אצלנו, במדינתנו, מאז היוזמות הראשונות, שנדחו על-ידינו. כבר נאמר מעל הבמה הזאת, שמי שדחה את יוזמת לונדון ב-1987 יצטרך בעצם לעמוד מול ערפאת. הואיל והיושב ראש שלנו מגביל אותנו בזמן — — —

היו"ר ש' וייס:

זה לא היושב ראש.

עדנה סולודר (המערך):

חוקי הכנסת והחלטות ועדת הכנסת.

אני רוצה לעבור מכאן לעניין מרכזי בעיני. בעיני הדבר המרכזי אינו מה חושב אש"ף ואולי גם לא מה חושבת ארצות-הברית — נדמה לי שהשינוי המרכזי, שמדברים פה עליו מעט מדי, הוא השינוי בעמדתה של ארצות-הברית, שהתעייפה מן הסכסוך, התעייפה מעמדתה של ישראל ומתמדתה של ישראל כפי שהיא מצטיירת בעולם — אני רואה את הבעיה המרכזית כמה שקורה אתנו כאן במדינת ישראל. לצד השאלה האם נדבר ועם מי נדבר, עלינו לשאול את עצמנו על מה נדבר, והאם נוכל סוף סוף להגיע להסכמה ולגיבוש קונסנסוס רחב על תנאינו שלנו לשלום. בלי הסכמה לאומית לחבה, שהיא התנאי הבסיסי והראשוני לפריצת הדרך, לא נוכל להגיע בעצם לשום מקום, כי לפי דעתי אין סטטוס קוו. הזמן פועל לרעתנו. אי-נקיטת יוזמת שלום עלולה להביא אותנו למלחמה. כמובן, יכול מאוד להיות שיש מי שמחכה למלחמה וחושב שהכרעה בשדה הקרב אולי תקרב אותנו למה שהוא מיחל לו.

קשה לי להאמין שיש במדינת ישראל אנשים המוכנים למלחמה נוספת. אנשים שלא יעשו כל מה שלאל-ידם לעשות כדי למנוע מלחמה נוספת. אם אנחנו רוצים למנוע מלחמה נוספת, צריך לחשוב מה עושים. אני אינני מקבלת את ההתחפרות של "אף שעל", אבל גם אינני מקבלת את ריצת האמוק לזרועות אש"ף, שפירושה הקמת מדינה פלשתינית. לכן נראה לי שבשיתוף הזה, אחרי כל מה שעברנו בשבועות האחרונים, עלינו לשבת יחד — ולא יעזור שום דבר — לפחות שתי הסיעות הגדולות, ולקיים בינינו דיאלוג אמיתי על התנאים הראשוניים שלנו למשאומתן, כי יכול להיות שהבעיה הזאת, ההכרח הזה להתייצב אם לא מול ערפאת אז מול ארצות-הברית, יחייב אותנו לגבש עמדה משלנו.

אני מודה, ששמחתי מאוד לקרוא, שראש הממשלה יוזם מדיניות כלשהי בנושא השלום. אני מאוד סקרנית לשמוע מה המדיניות הזאת. למפלגתי שלי יש מדיניות, היא הוצגה במצע שלנו. אני לא רואה שום סיבה, גם לא אחרי מה שקרה באלג'יר ובזינבה, לשנות את המצע שלנו, שבו כלולים תנאינו לשלום — ירושלים מאוחדת, רוב יהודי במדינה, גבולות ביטחון לאורך הגבול המזרחי, הירדן, בקעת-הירדן, הגולן בריבונות ישראל וכן הלאה. אנחנו גם אומרים עם מי אנחנו מוכנים לדבר. נדמה לי שברגע הזה חשוב היה להתבסס על אלמנטים מהסכם קמפ-דייוויד. קודם כול, החשיבות שבהחזרת ירדן למשאומתן, כי רוב הגבול המזרחי שלנו הוא בכל זאת עם ירדן. כמו כן, תקופת מעבר שבה תהיה אוטונומיה מנהלית, כזאת או אחרת, שבמהלכה ניתן יהיה להגיע להסכמה כלשהי לקראת העתיד.

בעיתון "הארץ" מיום ששי האחרון התפרסם מאמר מעניין מאוד, לרעתי, של עוזי בנימין, ובו חיבור של מה שאומרים צעירים באוס-אל-פאחם. הם אומרים, שהקמת מדינה

השלטונית של הממשל העצמי, קרי האוטונומיה, יתקיים משאומתן כדי לקבוע את המעמד הסופי של החבלים האלה וכדי להביא לחווה שלום בין ישראל לבין ירדן. המשאומתן הזה ינוהל על-ידי ארבעה צדדים: מצרים, ישראל, ירדן והנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה. הפתרון שינבע מן המשאומתן חייב להכיר גם בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני ובדרישותיהם הצודקות. בהמשך סעיף זה נקבע עוד, שההסכם שיושג במשאומתן בין ארבעת הצדדים יוגש "להצבעה על-ידי הנציגים הנבחרים של תושבי הגדה המערבית ועזה".

חברי הכנסת, אם יש מי מכם המאמין כי משאומתן שינוהל בדרך זו יכול להביא להסכם אשר ישאיר את יהודה ושומרון וחבל-עזה בריבונות יהודית, שיקום.

לא נעלם ממני שיש יהודים פיקחים אשר יגידו: מה אכפת לך אם שמיר מזמין את הערבים למשאומתן על בסיס תוכנית האוטונומיה? הרי ברור שהם לא יבואו, והמצב הקיים יישאר כעינו. האנשים האלה אינם מביאים בחשבון את ה"דינמיקה", השפעתן המצטברת של הבטחות והצהרות שהמסר שלהן הוא, בחמצית, שאנו מודים באחריותנו לקיומה של "הבעיה הפלשתינית", ומכירים בחובתנו לפתור אותה על חשבוננו. הדינמיקה הזאת פועלת נגדנו מאז חתימתם של הסכמי קמפ-דייוויד, ותוצאתה היא הלחץ הכיני-לאומי המופעל עלינו בצעם הימים האלה.

דינמיקה חיובית של קביעת עובדות בארץ-ישראל כמעט שאינה מתקיימת, ותעיד על כך דלותה ועליבותה של תוכנית ההתיישבות ב"ש"ע הכלולה בהסכם הקואליציוני של הממשלה החדשה.

אין זה פלא. בממשלה הזאת יושבים אנשים השוללים תכלית שלילה את ההתיישבות היהודית בחבלי י"ש ושואפים למסור חלקים גדולים מהם לשלטון ערבי. יושבים בממשלה אנשים האחראים להסכמי קמפ-דייוויד, לרבות אלה שהצביעו נגדם או נמנעו מהצבעה, אך השלימו עם ההסכמים ושיחפו פעולה בכיצועם. יושב בממשלה גם אדם שהתפאר זה לא כבר שהוא עוד בשעתו, יחד עם שר ישראלי אחר, לנשיא קרטל ולאנואר סאדאת להתגבר על התנגדותו של סרן השלום מנחם בגין.

בימים אלה מתחננת ממשלת ישראל לפני שליט מצרים ומתחננת לפני שיכוא לבקר בירושלים. יש על מה לדבר, אומרים לו. תשובתו היא שאין על מה לדבר, כל עוד ישראל עומדת במריה ומסרבת לחזור לגבולות 1967.

מצרים עקבית. לאחר שזיז קיבלה מישראל את חצי-האי סיני, כשהתמורה שקיבלה ישראל היא הסכמתה של מצרים לקבל את המתנה, מוסיפה מצרים לתבוע, כפי שהבטיחה, את פתרון "הבעיה הפלשתינית" לפי גרסתה. אין לי ספק שהיא גם מתכוונת לממש בעתיד את הסעיף הכלול בנספח לחווה השלום עם מצרים, המתיר לה להילחם לצדה של כל מדינה ערבית שתפתח במלחמה עם ישראל.

המצרים אומרים שתוכנית האוטונומיה היא גווייה מתה. הגיעה השעה שגם ישראל תפסיק לפרסם את הפגר ותחזר להעמיד פנים כאילו היא מאמינה שאפשר להפיח בו רוח חיים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שפרינצק. רשות הדיבור לחבר הכנסת משה רפאל גפני, ואחריו — לחבר הכנסת זלמן שובל.

את ההסכרה הנכונה, רבותי, היינו צריכים לעשות עוד לפני שנים רבות ולא עשינו. ליתר דיוק, היו מתי-מעט שכן עשו. כמה "מסכנים" שהכניסו מזמן לזמן, על-פי רוב לא בנקל, מאמר לעיתון זה או אחר, אך הטיפות הצלולות שהם הרעיפו טבעו ואכזרו בתוך הביצה המעופשת של הכתיבה העיתונאית התבוסתנית.

האנשים שהעיתונות פתחה לפנייהם לרווחה, והמיקרו-פונים של הרדיו והטלוויזיה עומדים לרשותם, הם לא נתנו את התשובה ההולמת לתביעות המחוצפות של הערבים. הם לא אמרו: מה פתאום, מדוע אנחנו חייבים להקים עוד מדינה ערבית בתוך ארצנו? עם פלשתיני חסר מולדת? האם לא שמענו על מדינה ששמה ירדן? מי גר שם לדעתכם? ירדנים, אתם אומרים? האם אינם ירדנים שה"ירדנים" הם פלשתינים בדיוק כמו אותם "פלשתינים" שאחם תובעים מדינה בשבילם?

אכן, רבותי, התעמולה הערבית, בהשתתפותם הפעילה של אנשי כוזב ישראלים, המציאה, טיפחה והפיצה ברחבי העולם את השקר הגדול, ומנהיגי ישראל לא זו בלבד שלא טרחו להוקיע אותו, הם אף חיזקו ואישרו אותו במעשה או במחדל.

שר החוץ לשעבר של מדינת ישראל שמעון פרס, שחזר והזמין השכם והערב, מעל כל כמה, את ה"פלשתינים" ואת ה"ירדנים" להיכנס אתנו למשאומתן, כלום לא אישר בכך שמדובר בשני עמים שונים? וראש הממשלה יצחק שמיר, שהוא גם ראש "המחנה הלאומי", מדוע התשובה הנכונה לא יצאה מפיו כאשר מדינאים אורחים הפציפו בו, מול מצלמות הטלוויזיה, שישראל תעשה צדק עם העם הפלשתיני? מדוע לא אמר לאורחים החשובים, בכל הנימוס כמובן, שהיה מצפה מאנשים משכילים כמותם שידעו כי ערבי ארץ-ישראל אינם עם חסר מולדת? יש הסבר לשתיקה זו. לשונו של מר שמיר נדבקה לחכו משעה שחברו מנחם בגין אישר אותו שקר עצמו כשחתם, בשם ממשלת ישראל ובתמיכת רוב חברי הכנסת של הליכוד והמערך, על הסכמי קמפ-דייוויד. המסמך שממנו נפתחה הרעה ואת פירותיו אנו קוטפים גם היום.

חברי הכנסת, מניסיוני אני למד שרוב רובו של הציבור יודע מעט מאוד מה טיבן ומה משמעותן של ההתחייבויות שישראל נטלה על עצמה במסגרת הסכמי קמפ-דייוויד. המעוניינים להשכיל את הציבור בנושא זה לא היו רבים. מנהיגי הליכוד ומנהיגי המערך היו מאוחדים ביניהם בקשר שתיקה של שותפים לדבר עבירה, וכשנאלצו לפעמים להפר את שתיקתם, עשו זאת רק כדי להשתבח במעלליהם. מזמן לזמן יכולתם לשמוע איש ליכוד מתפאר שהליכוד הוא שהביא את השלום עם מצרים, ואיש מערך עונה לעומתו: כן, אבל אל נא תשכחו שהיתה זו ממשלת מערך שעשתה את ההסכמים הראשונים עם המצרים. הוא מתכוון כמובן לנסיגות בסיני.

על האסון של מסירת סיני למצרים לא ארבה במלים הפעם. עוד ידובר בו הרבה בעתיד. על הפרק עומדים שטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה, שרבים הם המתנכלים להם, ולמרבה החרפה גם יהודים בתוכם.

ובכן, מה כתוב ב"הסכם המסגרת" הדן בתוכנית האוטונומיה לחבלים האלה. תוכנית אשר ראש הממשלה רואה בה, לדבריו, בסיס איתן למשאומתן עם הערבים? מובן מאליו שבגלל קוצר הזמן לא אוכל לצטט ולפרט, אבל נדמה לי שאוכל להסתפק באזכור סעיף ג' של ההסכם, הסעיף הדן בקביעת המעמד הסופי של יהודה ושומרון וחבל-עזה. נאמר שם, שלא יאוחר מהשנה השלישית לאחר כינון הרשות

משה רפאל גפני (דגל התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי גם זה מסימני הכנסת הזאת, שעל-פי הנוהג שבכנסת צריך לברך את הנואם על נאום הבכורה שלו, ואני, כאחד מחברי הכנסת הצעירים, צריך לברך את זקן חברי הכנסת השתים-עשרה, מר יאיר שפרינצק, בנו של המנוח יוסף שפרינצק, שהיה יושב-ראש הכנסת הראשונה.

משה רפאל גפני (דגל התורה):

כן? אני לא בטוח.

עובדיה עלי (הליכוד):

אל תהיה בטוח.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הי"ד ש' וייס:

קיימת כאמת אפשרות שתצרפו אותם להודעה המשותפת. זה יכול להיות דבר מפתיע. אני ממליץ.

משה רפאל גפני (דגל התורה):

אדוני היושב-ראש, כאשר אנחנו מדברים על שלום, אנחנו מדברים על שלום אמת. שלום אמת משמעותו היא שיהודים יוכלו לחיות בכל חלקי ארץ-ישראל, ויכלו להתיישב בכל חלקי ארץ-ישראל. זה יכול לענות על הצרכים שלנו כעם יהודי גם בכל הנוגע לבעלותנו על נחלת אבות, על ארץ-ישראל שהיא ארצנו, שזכותנו עליה בלתי ניתנת לערעור. אבל עם זאת, עלינו גם להיות פרקטיים, להיות אמיתיים וכנים עם עצמנו. כאשר אנחנו מדברים על שלום עם הערבים, אנחנו מדברים על שלום אמת.

ואם אכן כך הם פני הדברים ויכולה להיות הסכמה שאנחנו נחיה במזרח התיכון בשלום כפי שחיים עמי אירופה, אזי כפי שאדם הולנדי יכול לחיות בבליגה וכן להיפך, וכך בשאר המדינות, גם אנחנו נוכל לחיות גם בחברון ובשכם שהן נחלת אבות, ועם זה נמנע שפיכות דמים, שזה ערך מאוד חשוב ויקר, והוא בעצם יסוד קיומו של העם היהודי.

אם אכן מדברים על שלום כזה, אם אכן מדברים על האפשרות של זכות קיום וזכות התיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל — אין שום מניעה שכולנו נתאחד מאחורי הצעת שלום כזאת.

אבל, רבותי חברי הכנסת, כפי שאמרתי בראשית דברי, כנראה יש צורך פוליטי ולא ענייני לשתי המפלגות הגדולות להתווכח ביניהן על הנושא המדיני ולא להגיע להסכמה. אני לא יודע מהו הצורך הפוליטי העומד מאחורי הוויכוח הזה, או יותר נכון אני לא רוצה לומר אותו.

אני קורא לכם, רבותי חברי הכנסת המייצגים את שתי המפלגות הגדולות, ואני קורא גם לחברי המפלגות הקטנות: אנחנו חייבים ליוזום תהליך מדיני. אני מדבר על תהליך מדיני שאנחנו נהיה יוזמי ועמי ערב ייגררו אחריו ויצטרפו להצעה שתהיה מוסכמת על כל חלקי הבית הזה, על תהליך מדיני שבו אנחנו נקרא לשלום אמת, על תהליך מדיני שבו אנחנו נבחן אם אכן כך הם פני הדברים בקרב מדינות ערב.

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים. אין לדחות על הסף שום יוזמה, שום קריאה ושום רצון של הגורעים באויבנו. יש להקשיב היטב ולשמע מה הם אומרים ואם אכן כך הם פני הדברים.

לפני שאסיים ברצוני לומר: כשהעם הולך למלחמה וגם כאשר הוא הולך לשלום — אם העם אינו חזק דיו כדי לעמוד בפני האתגרים האלה, אין מה לדבר שלא נוכל לנהל מלחמה, אבל גם משאומתן לשלום לא נוכל לנהל. אם היום אנחנו מדברים על תוכנית כלכלית שתגורם לפגיעה קשה בשכבות רחבות בעם, בשכבות החלושות בערי הפיתוח, בשכונות מצוקה, שתמנע אפילו פת לחם מילדים למשפחות שאין ידן

חבר הכנסת יאיר שפרינצק, יליד הארץ, חוקר כבדה הכימיה, מורה לכימיה באוניברסיטת חל-אביב, חוקר במכון ויצמן, פרסם בעיתונות המדעית מאמרים בכימיה אורגנית ועסק גם בפיתוח חומרי הדברה חדשים לחקלאות, יושב-ראש הוועד הציבורי למען פיתוח תהליך ורחין להמתקת מים בשיתוף ההקפאה, עסק בפיתוח שיטות לייצור חומרי נפץ ותחמושת בתעשייה הצבאית וכן בייצור תרופות.

אני מאחל לו הצלחה בתפקידו כחבר הכנסת.

מכיוון שאנחנו עוסקים בברכות, יורשה לי גם לברך את שר החוץ מר משה ארנס. אתגרים רבים עומדים בפניך. אדוני שר החוץ, בעת הזאת — כשעם ישראל ניצב בפני אתגרים רבים ואולי אפילו קשים מאוד מול העולם כולו. תהליך של שלום שהחל בעבר צובר תאוצה בימים אלו. נצטרך לעמוד כולנו, ואתה כשר החוץ תצטרך לייצג אותנו בעולם כולו. אנחנו מאחלים לך שתהיה לך סיעתא דשמיא והקדושי-ברוך הוא יעזור שחולל לייצג אותנו בכבוד, לפי מה שעם ישראל זקוק לו היום.

אדוני היושב-ראש, כאשר אנחנו דנים על תהליך השלום, כאשר אנחנו דנים על מה שנעשה לאחר ועידת אלג'יר, לאחר מה שקרה בז'נבה עם הצהרתו של יאסר ערפאת, ולנוכח ההתלבטות הקשה שבה נמצא העם בישראל, וכאשר אני שומע את הוויכוחים, אפילו היום כאן במסדרונות הכנסת, בין שתי המפלגות הגדולות על הנושא הקיומי של העם בישראל, על הנושא של מניעת מלחמה, מניעת שפיכות דמים, על הנושא של קידום תהליך השלום, ולגביו יש הסכמה בעם שאנחנו חייבים להגיע לשלום אמיתי — אני עומד ומשתומם כיצד לא ניתן להגיע להסכמה משותפת ורחבה לפחות בין שתי המפלגות הגדולות על נושא כה קריטי וכה קיומי.

אני סבור, אולי קצת בציניות, שאילו היו מחלקים לעניין תהליך השלום כיסאות כמו שחילקו ליד שולחן הממשלה — בטוחני שהם היו מגיעים להסכמה. הם כבר הוכיחו לנו שכאשר היו צריכים להקים ממשלה רחבה, לאחר ששמענו שיש כל כך הרבה ניגודים בכל תחומי החיים במדינת ישראל — ככלכלה, בחברה, במדיניות, בכל התחומים — הם מצאו שפה משותפת כדי להגיע לממשלה רחבה. ודווקא לאחר שהם כבר יושבים יחד ליד שולחן הממשלה, שתי המפלגות הגדולות לא יכולות להגיע להסכמה בנושא שהוא כל כך קיומי, כל כך חשוב לעם היהודי ולמדינת ישראל.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כמה כיסאות אתה מוכן לתת לליכוד כדי שיסכימו לתהליך?

משה רפאל גפני (דגל התורה):

צריך לשאול גם את המערך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

המערך מסכים לתוכנית שלך.

זלמן שובל (הליכוד):

אני יודע. הוא רוצה לומר לי שאש"ף יכול להשתנות. הכנתי אותו והכנתי אותך. אני תופס מהר מאוד.

נאמרו פה דברים. אני בטוח שמי שאמר אותם איננו רוצה לתעתע בקהל. מי שאמר את הדברים, בין שזה חבר הכנסת חיים רמון ובין שאלה אחרים, לא בא הנה כנציגו של אש"ף. הוא מאמין בדברים האלה. אש"ף לא ויתר על זכות השיבה, והשיבה אין כוונתה שיבה לגיטימית לארמאללה, כי לא משם הם באו. הם באו מרמלה, מיפו, מעכו ומשיח'מונים. אש"ף לא ביטל את האמנה הפלשתינית. אש"ף היה זהיר מספיק לומר: מוכן שאנחנו שומרים על כל המסמכים הקודמים. זה כולל את האמנה הפלשתינית. אבל הרי גם זאת איננה השאלה העיקרית. הוא יכול לומר: אני יוצא נגד הטרור, ולשלוח חוליות של אש"ף כזה או אחר מן הצפון: הוא יכול לבוא בכל זאת ולומר לערבים פלשתינים יותר מתונים: דמכם בראשכם, אם תצאו בעד הפסקת האינתיפאדה אתם תידצחו. בין שזה עידוד הטרור ובין שזה לא עידוד הטרור, אני חושב שהפרשנות צריכה להיות אחידה לכולנו. הרי ערפאת לא התחיל את האינתיפאדה. ערפאת הלך לאלג'יר כי האינתיפאדה התחילה בלעדיו. הוא רצה לגנון על עמדת המנהיגות שלו. עכשיו הוא רוצה לומר: מי מבין המנהיגים המקומיים שיצא למען הסדר או שכיתת נשק, יירצח.

אבל, רבותי, גם זה לא חשוב. כגוף בלתי דמוקרטי האמון היטב על הדיאלקטיקה. או על השקר הגדול של גבלס, אין לו שום קושי לומר דבר והיפוכו מיום אחד למחרתו. וכך אומנם קרה. מי שרוצה — ישמע כך, מישוהו אחר ישמע משהו אחר. הוא לא נהיה תמימים. אש"ף איננו יותר טרוריסטי מאסר רק בסוריה, וגם לא פחות. יש גם אחרים. השאלה איננה רק השאלה המוסרית, אם כי גם היא. ה-*raison d'être* של אש"ף, סיבת הקיום הבלתי מוסתרת שלו, היא הקמת מדינה פלשתינית נוספת, נפרדת. הוא אומר: לצד ישראל. אנחנו אומרים: כשלב ראשון — לצד ישראל. בסופו של דבר — במקום מדינת ישראל.

עכשיו אומרים לנו כאן חברים — חברי הכנסת פורז ורמון: בואו נאמין, בואו ניקח סיכון. לקחנו סיכון עם מצרים. ואיש לא יאמר לי כאן שאני בין אומרי הלאו. אני הצבעתי בעד הסכם השלום עם מצרים, ואני מוכן לקחת סיכונים, גם פה וגם שם. אבל ההיגיון האלמנטרי שלי אומר: האם הבעיה הפלשתינית היא בעיה של תושבי ג'נין או שם? הבעיה הפלשתינית היא בעיית הגולה הפלשתינית, בעיית הפליטים הנמקים במחנות. אני הייתי בעין-אל-חילוה, אני ראיתי את התנאים שבהם מחזיקות מדינות ערב את אחיהן. האנושות צריכה להתכייש בתנאים האלה. זאת הבעיה.

נניח שתקום מדינה בחלק מיהודה ומשומרון, האם בכך תיפתר בעיית הגולה הפלשתינית? האם בכך יפתרו את הבעיה? האם יקלטו את המיליונים או את מאות אלפי הפליטים בתוך הערים או בתוך מחנות חדשים? רק אדם נאיבי מאוד לא יבין שזה ראש גשר, שזה מוכרח להיות שלב ראשון ללחץ מתמיד, בלתי פוסק, לפרוץ גם את ה"קו הירוק" ולהגיע לתוך השטח של מדינת ישראל הקטנה שלנו, שלא רצינו להרחיבה עד 1967. איש לא רצה זאת, גם לא מהימין. יש ויכוח בין אנשים האומרים: אנחנו מאמינים לערפאת, לבין אנשים האומרים: לא, לא ניקח את הסיכון הזה, כי זה הסיכון הסופי שלנו.

תפדתי בימים אלה באחד העיתונים, וראיתי שכדצמבר 1938 חתם ריבנטרופ עם בונה, שהיה שר החוץ הצרפתי, על

משגת — יהיה קשה מאוד לנהל מערכה עם עם שלא יהיה מאוחד.

אדוני היושב-ראש, אני כבר מסיים. אני רוצה לומר שכן יהיה קשה מאוד לנהל את המערכה הקשה שאנו ניצבים בפניה, המערכה על השלום.

לכן אני מציע, רבותי חברי הכנסת, ליוזם תהליך של שלום שיהיה מקובל על חלקי הכית, ועם זאת, לעמוד בתוקף על חוסנו של העם הזה בתחום הרוחני, בתחום הפיסי, ולהימנע מפגיעה בשכבות הזקוקות לעזרה. תודה רבה.

היור"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני.

חברי הכנסת, כאשר אני מאותת לא צריך לומר לי: אני כבר מסיים, כי אז נוצר הרושם של מעין הטרדה. פשוט צריך לסיים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת זלמן שובל, ואחריו — לחבר הכנסת מוחמד מיעארי.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלה איננה מי בעד שלום או מי נגד שלום. השאלה גם איננה שאלת זכותם של הערבים הפלשתינים לביטוי עצמי: התשובה על השאלה הזאת מקובלת על חלקים גדולים בכית הזה. השאלה גם איננה מה אש"ף מצהיר או איננו מצהיר בזינבה, בשטוקהולם או באלג'יר. למען הריק, פשוט למען הרקורד: לא בזינבה, לא בשטוקהולם ולא באלג'יר — אש"ף לא קיבל, בוודאי לא כרוחם ואני טוען שגם לא ככתבם, את התנאים שאני אינני רואה בהם יתרון לישראל, אבל נאמר: את התנאים האמריקניים. הוא לא קיבל את החלטה 242. הוא קיבל את החלטה 242 כבסיס לוועידה בין-לאומית, שאפשר לדעת מראש את סופה. הוא לא קיבל את החלטה 242, נקודה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מתי קיבלה ישראל את 242, נקודה?

זלמן שובל (הליכוד):

בממשלתו של מר בגין.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

זלמן שובל (הליכוד):

ב-1978 הצהיר משה דיין, כשר החוץ בממשלתו של מר בגין, על דעתו של ראש ממשלת ישראל, שישאל מקבלת את החלטה 242. יש לי, אם כן, תשובה על השאלות שלך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
באוגוסט 1970 עזב מר בגין את הממשלה.

זלמן שובל (הליכוד):

חסלח לי, אני מדבר אתך על שנת 1978, לא על שנת 1970.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

זלמן שובל (הליכוד):

גם אז הצטרפתי מאוד על כך שהוא עזב את הממשלה, אם כי אז לא הייתי חבר הליכוד.

השר מ' גור:

מה שחבר הכנסת צבן רוצה להראות זה שיש תהליכים.

עירומים כביום היוולדם. והיום, במקום לעסוק בגיבוש מדיניות ובמתן תשובות קונקרטיות, שהעם בישראל והעולם כולו מצפים לשמוע אותן, השמיע שר החוץ דברים שיפה להם אולי להיאמר בקורס להיסטוריה, וההולכים בדרכו השמיעו דברים שיפה להם אולי המסגרת של קורס לתלמידי שנה ראשונה בפסיכולוגיה.

יתירה מזו, הממשלה נתפסת היום כמי שמשקרת ביוזעין, דבר המגביר את מצוקתה הן בפני עצמה והן בפני העולם, לרבות ידידים מתמול שלשום — לא רק מדינות אירופה, אלא גם ארצות-הברית, וחוגים גדולים בקרב יהודי העולם.

כבוד היושב-ראש, מי שעומד היום במבחן בכל הקשור לעניין השלום ולהפסקת הטרור עלידי יחידים, קבוצות או מדינה, היא ממשלת ישראל, מאחר שהעם הפלשתיני ואש"ף כבר עמדו במבחן והביעו את עמדתם ורצונם החיוביים קבל עם ועדה.

כאשר אנו טענו כל הזמן, ובצדק, כי זהו המצב האמיתי, וכי זו עמדתו של אש"ף, עלו עלינו כל המקטרגים והמאשימים. אבל, אחרי ועידת-אלג'יר ואחרי ז'נבה לא נותר כל ספק, ואפילו חשדנים מועדים, אם בכנות ואם בזדון, אינם יכולים לברוח מעובדה זו.

הצהרת העמדות של אש"ף אינה מעשה חד-פעמי, כפי שמנסים לטעון. זוהי מדיניות עקבית וברורה. בעיתון "הארץ" מיום 28 בדצמבר 1988 התפרסם ראיון שנתן ראש אש"ף, יאסר ערפאת, לשבועון הגרמני "דר שפיגל", וכך הוא אמר, ואני מצטט: "ברגע שישאלו ואנחנו נישא וניתן כשתי מדינות שוות וזכורות, יש לנו שפע של דרישות שנעמיד בפני הישראלים, והישראלים יעמידו שפע של דרישות בפנינו. הבה נישא וניתן יחד ללא תנאים מוקדמים וללא נושאי טאבו, אלא כשותפים שווים".

השר מ' גור:

מתי זה היה?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

ב-28 בדצמבר 1988. זה התפרסם בעיתון "הארץ".

השר מ' גור:

זה לא היה קודם — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני אומר שזה המצב היום. אנחנו חשבנו כל הזמן שזה המצב. אבל, היום הוא בעצמו אומר זאת. ואני רוצה להגיד לכל מי שאומרים "משא-ומתן בלי תנאים מוקדמים", שזה הרי מה שמוצע היום. כל מה שצריך להגיד זה: כן, אנחנו מוכנים להיכנס למשא-ומתן באמצעות ועידה בין-לאומית, באמצעות תיווכים, או קשרים. אבל הבעיה היא שכולם מסתובבים סביב סביב, ואת המלה הזו לא רוצים להגיד, ומאשימים את הצד האחר לא. כמה שאמר והצהירי אלא בכוונות הנסתריות שלו כביכול, כאילו הכול עוסקים בפסיכולוגיה.

אני ממשיך לצטט: אבל אתה מוכן לפרשה? זו השאלה שנשאל. ומה עונה האיש? "כמובן. משום כך אנו גם אומרים, כי יש לערוך ועידת שלום בחסות האו"ם ובהשתתפות חמש החברות הקבועות של מועצת הביטחון".

הראיון מעניין, וכל מי שרוצה לקרוא אותו ימצא זאת ב"הארץ". אני אומר שהאיש והעם הפלשתיני הם אופטימיים. השאלה האחרונה היתה: האם אתה מאמין שתראה את יום

הסכם לשלום נצחי ומקודש בין הארצות האלה. זה נעשה פחות מתשעה חודשים לפני התקפות הגרמנית. אז ערפאת הצהיר, ואש"ף זה לא גרמניה, וישראל היא חזקה, זה נכון, אבל יש דינמיקה מסוימת שאסור לנו לחת לה תמיכה.

רבתי, אני בטוח שרוך יושבי הבית הזה מוכנים להקריב קורבנות למען שלום, לרבות פשרות כאלה או אחרות. הבעיה הפלשתינית צריכה להיפתר במסגרת המקומות והארצות שרוך העם הזה יושב בהם. העובדה שהחלק מן העם, מיעוט, יושב בקירבן איננה יכולה לשמש עילה להקמת מדינה נוספת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איפה יושב הרוב?

זלמן שובל (הליכוד):

הרוב יושב בחלק המזרחי של הירדן. גם נאמר בהסכמי קמפ-דייוויד, שמדינת ישראל לא תתנגד לדבר עם הפלשתינים — מה זאת אומרת "לא תתנגד"? אגב, בניגוד לעמדת המערך, הליכוד אמר שהנושא הוא פלשתיני, לא של ירדן. האופציה הירדנית היתה פיקציה. זאת אנחנו אמרנו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כמה פלשתינים יש בירדן?

זלמן שובל (הליכוד):

60% או 55% מן האוכלוסייה בירדן הם פלשתינים. אם אתה מכניס את ערביי ישראל ואת ערביי ירושלים, זה עניין אחר. ערביי יהודה ושומרון בלי ירושלים ועם עזה מונים פחות מהערבים הפלשתינים היושבים בירדן.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

האם אתה מוכן להחזיר את השטחים לירדן?

זלמן שובל (הליכוד):

איננו מוכן לדבר על החזרת שטחים. אני מוכן לדבר על משא-ומתן לשלום, כשבמסגרת המשא-ומתן הזה יכולה גם בעיית הגבולות והשטחים להיפתר בפשרה כזאת או אחרת.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

זה מה שמוצע.

זלמן שובל (הליכוד):

הליכוד אמר במצעו: משא-ומתן על חוזה שלום ללא תנאים מוקדמים. זה כולל מדינות, זה איננו כולל ארגונים שמטרתם להקים מדינה נוספת לצד ישראל, ובשלב שני — במקום מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת זלמן שובל. רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד מיעארי, ואחרי — לחבר הכנסת עבדאלוהב דראושה, ובהיעדרו — לחבר הכנסת יהושע שגיא.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא קשה להבין את הפניקה, איבוד העשתונות והבלבול שאחזו בממשלת ישראל, לרבות אלה ההולכים בדרכה, מהליכוד והמערך גם יחד, לנוכח הפרכתה של הטענה הפורמלית שהתדרו בה במשך שנים. על-מנת לחסום את הדרך בפני כל משא-ומתן ועל-מנת להסתיר את עמדותיהם ואת כוונותיהם האמיתיות, הטענה שלפיה דרך השלום אינה דרכם, וההכרה בזכויותיו הלאומיות והאנושיות של העם הפלשתיני אינן באות בחשבון מבחינתם.

הפרכתה של הטענה הטרומית שלהם, ששימשה להם תירוץ שקוף, העמידה את כולם במבוכה, אם לא הצגה אותם

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
זה לא טרור.

יהושע שגיא (הליכוד):
זה עניין של זווית ראייה.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת מיעארי, זה נאווה הראשון של חבר הכנסת שגיא.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני מברך אותו. הוא פנה אלי.

היו"ר ש' וייס:
בסדר.

יהושע שגיא (הליכוד):
זה עניין של זווית ראייה. האם התקוממות אלימה המשתמשת באמצעים ובדרכים של טרור הינה לגיטימית ומותרת, או שלפחות הטרור שבה צריך להיות מוכר ככזה.

מכאן גם שבעצם בכל הסדר אפשרי שחברים פה קמו והציעו, מדינת ישראל צריכה להביא בחשבון שהיא תחיה עם טרור ותחת איום צבאי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה מה שאתם מאחלים לנו.

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, יש לנו מסורת שנקבעה על-ידי יוסף שפרינצק בזמנו, ואני מבקש לשמור עליה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מתנצל, לא ידעתי.

היו"ר ש' וייס:
היו הרבה הזדמנויות לחילופי דברים.

יהושע שגיא (הליכוד):
חבר הכנסת צירלי ביטון, זה לא מה שאני מאחל לנו, זה מה שאתם תביאו עלינו. כדאי שולך לקראת זה — אם מישוה יוכיח אותנו — בעיניים פקוחות.

אכן צודק חבר הכנסת שריר האומר, הרי בתנאים כאלה מדינת ישראל לא תלך לעולם להסדר. לכן צריך להציל את ישראל מעצמה. הוא מזמין כפיה. הוא אומר שארצות-הברית, על-ידי העמקת הדיאלוג עם אש"ף וברית-המועצות, על-ידי העמקת הקשרים שלה — תכפה על ישראל את הפתרון שהוא שלום כפוי.

רבותי, לפי דעתי אנחנו עומדים לפני שעת ה"שין" במדינת ישראל. מהבית הזה צריכה היתה לצאת קריאה אחידה שישראל אינה נכנעת לכפיה חיצונית וישראל תעשה את מה שטוב לביטחונה שלה. במקום זאת אנחנו שומעים הזמנות לכפיה מבחוץ, ולפחות אוזני אינן מסכינות להן כל כך.

אני רוצה להסב את תשומת לבכם לכמה דברים. ב־40 השנים האחרונות לא שמעתי ולו שליט סורי אחד שבא ואומר: אני רוצה להקים מדינה פלשתינית. סוריה איננה רוצה מדינה פלשתינית. לסוריה יש בעיית רמת-הגולן. כאן מדברים על אש"ף ועל הצהרות יאסר ערפאת. כעצם הדיכויים מחדדים את סכנת המלחמה. אם מישוה חושב שאסאד ישב בדמשק ויחכה שהסדר נוסף, והאחרון בשורה, יתקיים או לא יתקיים בעזרת ארצות-הברית, והוא ישב עם הבעיה שלו דורי דורות ויקימו

הקמת פלשתינ? והאיש משיב: "כן, ובמהרה יגיעו הדברים לידי כך. השעה היא רק רבע לפני שחם-עשרה."

כבוד היושב-ראש, המבחן של ממשלת ישראל היום הוא: האם היא תגלה נכונות לעלות על דרך השלום, או שהיא תמשיך בהמצאת תירוצים וטענות-שווא כדי להכשיל תהליך זה? האם היא תפסיק את הקטל ואת מעשי הטרור המבוצעים על-ידי מדינה נגד האזרחים בשטחים הכבושים ונגד האינתיפאדה, שאינה אלא ביטוי לרצונו של העם הפלשתיני בחירות ובעצמאות? וכבר נאמר שזו מלחמת שחרור לאומי של העם הפלשתיני, ואת זה אמרו דווקא ישראלים, הכול יודעים זאת, והדברים מוכרים ומובטחים על-ידי החוק הבין-לאומי והאמנות הבין-לאומיות.

האם תפסיק הממשלה את ניסיונות הנפל שלה ליצור אווירה עכורה ולייחס לעם הפלשתיני ולאש"ף, הנהגתו הלאומית הלגיטימית והיחידה, מעשים כדוים על-מנת להוכיח את חוסר האמינות שלו, כביכול? כמו הניסיון והרמזים האחרונים לקשור את אש"ף לאסון המטוס האמריקני.

כבוד היושב-ראש, יש להזהיר כי ניסיון כזה יכול להפוך לבומרנג. שכן האחרים ינסו להצביע דווקא על ממשלת ישראל כעל מי שאחראית למעשים אלה, וכאן לא חסרים טיעונים, ואפילו אפשר לגייס את "עסק הכיש" המפורסם למטרה זו.

כבוד היושב-ראש, המאורעות מדברים כעד עצמם, אף שיש מי שרוצים לדמות את עצמם לדחליל שעניים לו ולא יראה, אוזניים לו ולא ישמע. אין כוח שיכול להפסיק את האינתיפאדה. המדינה הפלשתינית הוכרזה, ולמעלה מ־90 מדינות כבר הכירו בה. הוועידה הבין-לאומית אכן תיערך, כי זהו רצונו של העולם: צדק ושלום. השלום יבוא, והשעה היא רק רבע לפני שחם-עשרה.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה לחבר הכנסת מיעארי. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהושע שגיא, ואחריו — לאחרון הדוברים, חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

יהושע שגיא (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל זה נחשב לכבוד מיוחד להיות הדובר האחרון בשורה. אני מקווה שאחרי כל שורת הנאמים עדיין יקשיבו לדברי.

ראשית, אני רוצה לומר, שלמשמע הדיון שאלתי את עצמי האם נתנו את לבנו לכן שהצהרות אש"ף לא היו מיועדות להשביע את רצונה של מדינת ישראל, אלא להגיע למכנה המשותף הנמוך ביותר האפשרי עם ארצות-הברית.

כמלים אחרות: אש"ף מדבר כרגע אל ארצות-הברית. הוא איננו מדבר אל אוזניה של מדינת ישראל. ובשל האופן שבו ניתבה את עצמה מדינת ישראל במאבק לנוכח המשבר הפנימי שהיא עוברת ועברה, ובשל טיפול לא כל כך תקין באינתיפאדה בת שנה, הגענו לאלג'יר, לשטוקהולם ולז'נבה.

אני רוצה להסב את תשומת-לבכם, רבותי, וכבר אמרו זאת לפני כמה חברי כנסת, לעובדות בסיסיות מסוימות. ראשית, אין ערפאת מבטיח הפסקת הטרור. הוא מבטיח את הפסקת הטרור של אש"ף, או של מי שהיו באלג'יר, אליבא דארצות-הברית. הוא כפירוש איננו מפסיק את האינתיפאדה. ואמר כאן כבוד חבר הכנסת מיעארי קודם לכן: אין כוח בעולם שיפסיק את האינתיפאדה.

בהשלכה לים או בהשמדה, אנחנו שמעולם לא איימנו להשליך לים או להשמיד — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — — בלבנון ובשטחים.

עמנואל זיסמן (המערך):
— — — גם כיום, בעיצומה של ההשתוללות הקרויה אינתיפאדה, מצויים בשטחים למעלה ממיליון וחצי ערבים והם יודעים היטב שלעולם לא יושלכו לים. שלעולם לא יהיו קורבן לרעיונות מטורפים כמו הטרנספר. ואנחנו הם אלה הנאלצים להקשיב ולשמעו הטפות מוסר מפי מדינות חבל רבות על הצורך בחתירה לשלום, על הצורך ביוזמה מדינית ועל הצורך בהשלמה עם הפלשתינים.

אדוני היושב־ראש, על אף האירוניה, במצב החדש שנוצר, חייבת מדינת ישראל שלא להשלים עם האשמתה בעיכוב השלום. עלינו להציג יוזמה מדינית משלנו. מבחינה פסיכולוגית, הסברחית ופוליטית, לא ייתכן שזמירות השלום הנשמעות בפי אנשי אש"ף יישארו בלא מענה. אנחנו חייבים להשיב על האתגר הזה, ועל ממשלת ישראל לענות באופן מוסמך ובהיר דאגה וחסון, במיוחד עלינו להדגיש את נכונותנו לדבר עם משלחת משותפת ירדנית-פלשתינית, שתכלול נציגים מוסמכים של תושבי יהודה, שומרון ועזה, כאשר בני שיחנו אינם אנשי אש"ף, בוודאי כל עוד לא יתחלף אש"ף חד־משמעי מהאמנה הפלשתינית.

אני רוצה לברך את שר החוץ מר ארנס ולאחל לו הצלחה. מבחנה של הממשלה ומבחנה יהיה בהגשמת סעיף 7 בקווי היסוד, שנאמר בו שהממשלה תוסיף להעמיד את שאיפת השלום בראש דאגתה ולא תחסוך כל מאמץ לקדם את השלום. בזה תבחן האופוזיציה גם אותנו, כי למדינת ישראל צריכה להיות תוכנית שלום. על כל פנים, לנו, לחברי המערך, יש תוכנית שלום.

לא אצטט כאן את תוכניתה המדינית של מפלגתי, שכל החוגים והזרמים התלכדו סביבה. אבל אצטט את מורי ורבי יגאל אלון ז"ל, שאמר: "אין אנו רוצים לשלוט על עם זר ואיננו רוצים להיות מוגנים עליידי עם זר". למען שמירת אופיה הדמוקרטי והיהודי של מדינת ישראל עלינו להיות מוכנים לפשרה טריטוריאלית, פשרה שמשמעותה ויתור על שטחים המאוכלסים בצפיפות על־ידי אוכלוסייה ערבית, אולם עלינו לעמוד בתקיפות וללא פשרות על זכותנו לאזורי ביטחון בעלי חשיבות אסטרטגית, שמהם לא ניסוג. במקביל עלינו להבהיר חד־משמעית כי לא תהיה מדינה ערבית נוספת בינינו לבין ירדן, ואני מפנה את חברי הכנסת לסעיף 12 בקווי היסוד של הממשלה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
זו אסמכתא?

עמנואל זיסמן (המערך):
זו אסמכתא, כן. בעיני זו אסמכתא.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה אומר סעיף 12 בקווי היסוד?

עמנואל זיסמן (המערך):
"ישראל תתנגד להקמת מדינה פלשתינית נוספת בחבל־עזה ובשטח שבין ישראל לירדן."

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם כך, מה עם סעיף 13?

לו עוד מדינה פלשתינית נגד רצונו, זאת כשמרבית הכוח האש"פיסטי הסורי נמצא בהפעלתו — הרי הוא שוגה.

אם כן — מה, לדעתי לפחות, היה עלינו לעשות. ברור לכולנו שבכל הנוגע לאינתיפאדה המצב הוא כאבן שאין לה הופכין. כל הבית כולו מאוחד עכשיו סביב הרצון לשים קץ לאינתיפאדה. מדינת ישראל לא יכולה אפילו ללכת — כמו שכמה מחברי הכנסת כאן רוצים — לשום משא־ומתן, כשהמצב בשטחים הוא כפי שהוא. ואין לדבר כלל על הזכות והחובה של ממשלת ישראל להגן על תושביה.

צריך להיות ברור לארצות־הברית של אמריקה שמדינת ישראל איננה מתכוונת לוותר על בסיס ביטחונה בארץ־ישראל על־ידי איזה ניסיון לכפייה. אנחנו לא נשעה לתכתיבים; אנחנו לא נלך לכינוסים. אנחנו יכולים ללכת להסדר עם ערבי ארץ־ישראל בארץ־ישראל כאשר אנחנו שולטים בביטחון שלנו. בקו הירדן, ושולטים באבטחת קיומנו כאן מבחינת מניעת טרור ביהודה, בשומרון ובחבל־עזה.

אם לא נעשה את שני הדברים האלה, להערכתי, ננתב את עצמנו, אם נרצה ואם לאו, למצב שממנו יהיה קשה מאוד לסגת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת יהושע שגיא. רשות הדיבור לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, אחרון המשתתפים בדיון.

לפני שחבר הכנסת זיסמן יכרך, ברצוני לצרף את ברכתו על נאומו הראשון של חבר הכנסת יהושע שגיא. אבל התפקיד הוא שלך, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (המערך):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, נבחרתי ונשבעתי ביום שבו נבחר ונשבע חבר הכנסת שגיא, אבל מצאו שמאחר שאני כבר דיברתי פעמיים יש לי קצת יותר ותק ממנו ולכן הוטלה עלי המשימה המכובדת לברך אותו. הוא אינו מכיר אותי אבל אני מכיר אותו וידע שהוא שירת שנים רבות שירות מסוד ונאמן ורצוף הישגים למדינת ישראל, ואני מאחל לו הצלחה בהמשך השירות והשליחות שלו גם בבית־המחוקקים הישראלי.

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לפני זמן קצר שמענו בעצרת האו"ם בז'נבה דברים נשגבים על הצורך בשלום מפי ראש אש"ף. כבר למחרת שמענו דיבורים אחרים לגמרי. מאוחר יותר שמענו על הצורך בקשר יבשתי בין כל חלקיה העתידיים, כביכול, של המדינה הפלשתינית, שמענו על כך שבירתה תהיה ירושלים המזרחית, ושמענו גם על כך שלמדינה זו יהיה צבא, אלא אם כן תוותר ישראל — לא פחות ולא יותר, חברי הכנסת — על צבאה.

בדיעבד, אולי טוב שזו היתה השתלשלות הדברים וטוב שגם אלה מאתנו הנכונים לויתורים מפליגים שמעו דברים אלה. יש בכך אזהרה שלא להאזין לתבוסתנות של השמאל הקיצוני העלולה לגרום לנו, מתוך אמונה במתינות כביכול, נזקים מדיניים קשים.

האם התהפכו היוצרות, חברי הכנסת? אנחנו, שהיה עלינו להאזין במשך עשרות שנים, לאיומי השמדה מפורשים מצד מדינות ערב וגם מצד פלשתינים ברחבי תבל, וביניהם, מי עוד זוכר, אחמד שוקייירי ולאחריו יאסר ערפאת, אנחנו, שמעולם לא איימנו על הפלשתינים או על כל מדינה אחרת באזור

עמנואל זיסמן (המערך):

בעוד אנו נחונים במתקפת שלום כוזבת ומטעה, פועלים החליכים וגורמים שונים להחליש ולערער את כושר עמידתנו. עלינו לחזק יכולת עמידה זו בכל התחומים ובכל שטחי חיינו. יכולת העמידה של צה"ל ושל העורף באתגרים העתידיים היא סיכום מאמצים רב-תחומיים, שלצד הרב לא בכולם אנו פועלים על-פי המתחייב ממצבנו הביטחוני. לעתים דומה שאנו פועלים בניגוד לאינטרסים הבסיסיים ביותר של החברה הישראלית ושל מדינת ישראל. אני מנצל את ההזדמנות כדי לומר, שלא ניתן להבין את הפגיעה המתוכננת והעתידה להיגרם במסגרת התוכנית הכלכלית החדשה לתעשייה הביטחונית ולצה"ל. ואיך אפשר, רבותי חברי הכנסת, לקבל את הפגיעה המתמשכת בהתיישבות העובדת — אינני מדבר על ההתנחלויות — שחלקה נמצא באזורי ביטחון, כגון בגולן ובבקעת-הירדן, ואנשיה משרתים את המדינה במלוא מוכן המלה יום יום ושעה שעה? חיזוק מערכות אלה ולא החלשתן הוא חלק מתשובתנו לאש"ף ולערפאת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני קורא לממשלה החדשה, לשרים שזה עתה התמנו לתפקידיהם החדשים, לשר ארנס, לראות במטלות אלה משימות ראשונות במעלה ודחופות. החשובה לאש"ף חייבת להיותן במישורים השונים של הווייתנו המדינית, החברתית והכלכלית, וככל שנקדים — כן ייטב.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות סיכום של הסיעות. אני מזמין את חברת הכנסת שרה דורון להביא את הצעת הסיכום המשותפת של סיעות הליכוד, המערך, ש"ס, אגודת ישראל והמפד"ל. בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיכום לדיון בנושא: הצהרות אש"ף ועמדת ישראל, מטעם סיעות הליכוד, המערך, ש"ס, אגודת ישראל והמפד"ל.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
התחיה לא?

שרה דורון (הליכוד):

אתה רוצה להצטרף? — בבקשה.

א. ישראל תפעל להמשך תהליך השלום על-פי המסגרת לשלום במזרח התיכון שהוסכם עליה בקמפ-דייוויד, ולחידוש המשא-ומתן לכינון האוטונומיה המלאה לתושבים הערבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה.

ב. ערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה ישתתפו בקביעת עתידם, כאמור בהסכמי קמפ-דייוויד. ישראל תעודד נציגים של ערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה ליטול חלק בתהליך השלום.

ג. בהתאם לשאיפתה של ישראל לשלום, ישראל מוכנה לבוא בדברים עם אישים ונציגים פלשתינים אשר יכירו בישראל, ישללו את הטרור ויקבלו את החלטות מועצת הביטחון של האו"ם 242 ו-338. ישראל לא תישא ולא תיתן

גאולה כהן (התחיה):

מה עם החלטה 181?

שרה דורון (הליכוד):

אם לא תקשיבו, לא תדעו אם להצביע בעד או לא.

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לא כל כך מקובל שהקראת הצעות סיכום יש קריאות ביניים.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו הצעה לא מקובלת. זה משהו — — —

שרה דורון (הליכוד):

עדיין לא סיימתי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ביאליק כתב על זה שיר: מי יודע פלשתינה, טלאי על גבי טלאי — — —

שרה דורון (הליכוד):

— — — ישראל לא תישא ולא תיתן עם אש"ף, בהיותו מושחת על האמנה הפלשתינית, ועם כל ארגון אחר השולל את זכות קיומה של ישראל ואת קיומו הלאומי של העם היהודי או הפועל בשיטת הטרור. ישראל שוללת את כינונה של מדינה פלשתינית נוספת ונפרדת בשטח שבין ישראל לירדן.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת שרה דורון.

גאולה כהן (התחיה):

מה עם ההתיישבות?

הי"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גאולה כהן, זאת לא היתה הצעה משותפת עם סיעתך. זו הצעת סיכום של סיעות אחרות.

הי"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון להביא את הצעת הסיכום המשותפת של סיעות ר"צ, מפ"ם ושינוי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הצעת סיכום מטעם סיעות ר"צ, מפ"ם ושינוי:

בעקבות הצהרות יאסר ערפאת בזנבה וההידברות שנפתחה בין ארצות-הברית לבין אש"ף קוראת הכנסת לממשלת ישראל לפתוח בכל ההקדם במשא-ומתן עם אש"ף. שיהיה מבוסס על הכרה בזכות קיומה הריבוני והבטוח של מדינת ישראל, על הכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני ועל הפסקת כל מעשי הטרור והאיבה.

משא-ומתן בין ישראל לבין אש"ף צריך להוביל לשלום בין שני העמים, היהודי והפלשתיני, בגבולות מוסכמים וסופיים, וליחסי שכנות טובה ושיתוף פעולה ביניהם.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין את נציג חד"ש, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, להביא את הצעת הסיכום של סיעתו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת סיעת חד"ש לסיכום הדיון על הודעת הממשלה בעניין הצהרות אש"ף ועמדת ישראל:

1. הכנסת דוחה את הודעת שר החוץ.

2. הכנסת קובעת שהחלטות המועצה הלאומית הפלשתינית ה-19 באלג'יר וההצהרות המדיניות של ראשי אש"ף מוכיחות מעבר לכל ספק שהעם הפלשתיני והנהגתו אש"ף מוכנים ורוצים להגיע להסכם שלום עם מדינת ישראל, אשר יהיה מבוסס על כיבוד זכות ההגדרה העצמית של שני

אברהם רביץ (דגל התורה):

הצעת סיכום מטעם סיעת דגל התורה:

א. ישראל קוראת בזה לערביי ארץ-ישראל להוכיח את יכולתם ורצונם לקבל בשכנות טובה ובשלום את היהודים הגרים ושיגורו בקרבם ולירש בכל מקום שהוא, ולהפסיק כל פעולות איבה מכל סוג שהוא.

ב. לאחר שייכון השלום בפועל ויוכח שאכן ערביי ארץ-ישראל מוכנים לקבל את נוכחותם של היהודים באזור —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אין מדינת ישראל?

היו"ר ש' וייס:
סליחה, זו הצעת סיכום, זה לא נושא לוויכוח.

אברהם רביץ (דגל התורה):

הרי אני מדבר על הצעה מטעם כנסת ישראל, אני לא צריך תמיד להוכיח לך שאני יודע שיש מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:
זה תקדים לא טוב, חנן פורת, אתה כבר היית חבר כנסת.

אברהם רביץ (דגל התורה):

חנן פורת, אל תתחרה בי כנאמנות למדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך: בהצעות סיכום יש טקסט שנמסר ליושב-ראש, למי שמנהל את הישיבה, ואנחנו מאוד מקפידים על כך שלא יהיו שום חוספות.

אברהם רביץ (דגל התורה):

ב. לאחר שייכון השלום בפועל ויוכח שאכן ערביי ארץ-ישראל מוכנים לקבל את נוכחותם של היהודים באזור, נדון עם הנציגים הלגיטימיים של העם הערבי על הריבונות והגבולות בשטחי הארץ השונים.

ג. אנו קוראים לממשלת ישראל ליוזם תהליך מדיני המושתת על סעיפים א' וב' דלעיל ולא להיות נגזרים אחר הצהרות ויוזמות של אחרים, ולעשות כל מאמץ אשר ימנע שפיכות דמים, כציווי התורה הקדושה "וחי בהם".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין את נציג סיעת מולדת, את חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו — נציג של הרשימה המתקדמת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הצעת סיכום של סיעת מולדת:

א. כנסת ישראל מתנגדת לכל הידברות עם רב-המרצחים עראפת וארגונו אש"ף.

ב. ישראל מתנתקת מהסכם קמפ-דייוויד, ששבק חיים זה כבר.

ג. ארץ-ישראל שייכת לעם ישראל ורק לעם ישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת מיצארי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ד. אם צריך, אני בא.

העמים, במסגרת של שתי מדינות לשני העמים, ועל הקמת מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת-עזה, שכירתה ירושלים המזרחית, בצד מדינת ישראל.

3. הכנסת קובעת שתגובתה הסרבנית של ממשלת ישראל ליד הפלשתינית המושטת לשלום מונעת השגת השלום ועלולה להביא למלחמה הרת אסון.

4. הכנסת קובעת שהדרך היחידה לניהול משא-ומתן לכינון שלום כולל, צודק ויציב, שבמרכזו שלום ישראל-פלשתיני, היא באמצעות ועידה בין-לאומית לשלום במזרח התיכון, שבה ישתתפו כל הצדדים המעורבים בסכסוך, לרבות ישראל ואש"ף. הנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני, וכן חמש החברות הקבועות במועצת הביטחון. הכנסת קוראת לממשלה להודיע על הסכמתה לכינון הוועידה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה פה, שוק?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו אין מעירים הערות, לא חברי הכנסת ממקום מושבם ולא ממושב הפקידות הבכירה, אנשי הכנסת, העיתונאים וכן הלאה.

דן תיכון (הליכוד):
היועצים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

5. הכנסת קוראת לממשלה להפסיק מייד את מדיניות הדיכוי כלפי העם הפלשתיני בשטחים הכבושים, המתקומם זו השנה השנייה נגד הכיבוש ולמען שלום צודק, להקמת מדינה פלשתינית עצמאית בצדה של מדינת ישראל.

6. הכנסת קוראת לממשלה לבטל את כל צווי הגירוש מהמולדת שהוצאו נגד עשרות תושבי השטחים הכבושים, לאפשר חזרת המגורשים, לשחרר את כל העצורים המינהליים והעצורים הפוליטיים האחרים המוחזקים במחנות המעצר ובכתייהכלא בשטחים הכבושים וכישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צירלי ביטון. רשות לחברת הכנסת גאולה כהן להביא את הצעת הסיכום של סיעת התחיה.

גאולה כהן (התחיה):

הצעת סיכום מטעם סיעת התחיה:

1. הכנסת קובעת שהטיפול הכושל באינתיפאדה, הקפאת ההתיישבות היהודית ביש"ע — יהודה, שומרון ועזה — והקולות מבית המציגים את ישראל ככבוש זר ומדכא עודדו את פעולות האיבה והטרור, החלישו את מצבנו המדיני ודרדרו גם את ארצות-הברית להכיר באש"ף.

2. הכנסת קוראת לממשלה למלא את החלל הריק ביש"ע על-ידי עשייה מדינית והתיישבותית.

3. הכנסת קובעת שישראל לא תישא ולא תיתן על יש"ע עם שום גורם זר — פלשתיני או ירדני, אמריקני או סובייטי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לנציג סיעת דגל התורה, חבר הכנסת אברהם רביץ, להציג את הצעתו.

היו"ר ש' וייס:

אני ביקשתי, חברי הכנסת, בקטע הזה עליכם לרסן עצמכם.

מוחמד מיעארי (הרשימה המקדמת לשלום):

הצעת סיכום מטעם סיעת הרשימה המקדמת לשלום:

הכנסת דוחה את הודעת שר החוץ וקובעת:

א. האינתיפאדה היא מאבק בני העם הפלשתיני נגד הכיבוש והדיכוי ולמען חירותם האנושית ועצמאותם הלאומית.

ב. הכנסת מקבלת בברכה את החלטות המועצה הלאומית הפלשתינית כאלג"ר ואת הצהרותיו של יושב ראש אש"ף, יאסר עראפת, בעצרת האו"ם בז'נבה ובמסיבת העיתונאים שנערכה לאחריה.

ג. הכנסת קוראת לממשלה להכיר במדינה הפלשתינית ולהביע את נכונותה להשתתף בוועידת שלום בין לאומית בחסות האו"ם ובהשתתפות ישראל ואש"ף.

ד. הכנסת קוראת לממשלה להפסיק לאלתר את פעולות הדיכוי והקטל ההמוני בשטחים הכבושים, לשחרר מייד את כל העצירים הפוליטיים והמינהליים ולהחזיר את המגורשים לבתיהם.

ה. הכנסת קוראת לממשלה לשלכ את ישראל בתהליך השלום, שזכה זה כבר לתמיכתן ולברכתן של כל מדינות העולם, שכן השלום הישראלי-הפלשתיני הוא הערובה היחידה לקיומן ולביטחונן של מדינת ישראל ומדינת פלשתיין.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי תומך בהצעת הסיכום שהביא לפנינו חבר הכנסת מיעארי? מי מתנגד?

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביא

חבר הכנסת מ' מיעארי — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת מ' מיעארי

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

לפנינו הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת רחבעם זאבי. מי תומך בה? מי מתנגד?

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביא

חבר הכנסת ר' זאבי — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' זאבי

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

לפנינו הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת אברהם רביץ. מי תומך בה? מי מתנגד?

קריאה:

מי נמנע?

היו"ר ש' וייס:

מי נמנע? ראיתי שיש נמנעים.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביא

חבר הכנסת א' רביץ — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' רביץ

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

לפנינו הצעת הסיכום שהביאה גאולה כהן, הצעתה של סיעת התחיה. מי תומך בה? מי מתנגד? האם יש נמנעים?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חס וחלילה.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביאה

חברת הכנסת ג' כהן — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ג' כהן

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מעמיד עתה להצבעה את הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת צ'רלי ביטון בשם סיעת חד"ש. מי תומך בהצעה? מי מתנגד? מי נמנע?

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר

הכנסת צ' ביטון — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת צ' ביטון

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להצביע עכשיו על הצעת הסיכום מטעם הסיעות ר"צ, מפ"ם ושינוי. מי תומך? מי מתנגד? מי נמנע?

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר

הכנסת ח' אורון — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ח' אורון

לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מביא לפניכם עכשיו את הצעת הסיכום של הסיעות הליכוד, המערך, ש"ס, אגודת ישראל והמפד"ל, שהביאה לפנינו חברת הכנסת שרה דורון. מי תומך בהצעה? מי מתנגד? מי נמנע?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זו הצעת הליכוד?

היו"ר ש' וייס:

לא, זו הצעה של חמש הסיעות שנקבתי בשמותיהן.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני פשוט לא עקבתי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שריד, אני מבקש בזמן ההצבעה אפילו לא לשאול שאלות, וודאי לא שאלות שהשואל יודע את התשובה עליהן.

שמעון שטרית (המערך):

— — —

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי משהו, חבר הכנסת שטרית.

שמעון שטרית (המערך):

אני רק מסביר לחבר הכנסת שריד.

היו"ר ש' וייס:

תסביר לו בבקשה אחרי ההצבעה. האמן לי שהוא מבין.

חברי הכנסת, אני חוזר: מי תומך בהצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת הכנסת שרה דורון? מי מתנגד? מי נמנע?

ה צ ב ע ה

כעד הצעת הסיכום שהביאה חברת

הכנסת ש' דורון — רוב

נגד — מיעוט

נמנעים —

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת

ש' דורון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים מחר, ה' 4 בינואר 1989, כ"ז בטבת התשמ"ט, בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:12.